

A FELSŐZEMPLÉNI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1916. ÉVI ÁPRILIS HÓ 27-IK NAP-
JÁN SATORALJAUJHELYEN TAR-
TOTT TAVASZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(FÜGGELÉK-hoz a felső-egyházmegyei lelkesegyesület 1916. április
hó 26-án Sátoraljauhelyen tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.)

SZERKESZTETTE:

FÉTER MIHÁLY
EGYHÁZMEGYEI PAPI FŐJEGYZŐ.

XLIII. FÜZET.

SÁROSPATAK
NYOMATOTT A REF. FŐISKOLA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1916

A FELSŐZEMPLÉNI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1916. ÉVI ÁPRILIS HÓ 27-IK NAP-
JÁN SÁTORALJAUJHELYEN TAR-
TOTT TAVASZI KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(FÜGGELÉK-ben az egyházmegyei lelkészegyesület 1916. április
hó 26-án Sátoraljauhelyen tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.)

SZERKESZTETTE:

PÉTER MIHÁLY

EGYHÁZMEGYEI PAPI FŐJEGYZŐ.

XLIII. FÜZET.

SÁROSPATAK
NYOMATOTT A REF. FŐISKOLA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1916

A FELSŐZEMPLÉNI REF. EGYHÁZMEGYE 1916. ÉVI
ÁPRILIS HÓ 27-ÉN SÁTORALJAUJHELYBEN TARTOTT
TAVASZI KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak:

Hutka József esperes és *Dókus László* egyházmegyei gondnok kettős elnöklete alatt: Szegő Benő, Kozma Antal, Tudja Mihály, Virág József papi; Dókus Gyula, Nemes Lajos, Bernáth Aladár, Bajusz Andor világi tanácsbírák. Dr. Isépy Tihamér egyházmegyei ügyész.

Péter Mihály tanácsbíró, papi fő-, Bernáth Béla világi fő- és Sallay Béla papi aljegyzők.

Horkay Bertalan abarai, Helmeczy Antal bodzásujlaki, Berecz Antal csarnahói, Bottka Bertalan gercselyi, Séra János hardicsai, Koronka Pál homonnai (helyettes), Sallay István kisbárii, Erdélyi András lasztóci, Szilágyi László miglészi, Sztankovics Lajos nagyráskai, Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkészek, ugyis mint egyházi küldöttek.

Szarvas János csarnahói, Tronkos János hardicsai, Borbély János kistoronyai. Szoubathy Antal ladamóci, Papp István legényei, Tamás András nagyráskai, Marikovszky Bálint nagytoronnyi gondnokok, mint egyházi küldöttek.

Ezenkívül a bánóci egyházat képviselte Hutka József lelkész, a deregnyóit Tudja Mihály, a gálszécsit Péter Mihály lelkész, Nemes Sándor főgondnok, a kászóit Séra János felügyelő lelkész, a lasztomérit Virág József lelkész, a lasztócit Dókus László főgondnok, a magyarsait Kozma Antal lelkész, a málcait Hutka József felügyelő-lelkész, a sátoraljaujhelyit Izsépy Tihamér dr. egyháztag, a szőlőskeit Sallay Béla lelkész, a zemplénit Szegő Benő lelkész

A tanítói kar képviselőjében Kormos Gerő tanító. Jelen volt még több tanító és számos érdeklődő.

1. Dókus László egyházmegyei gondnok a közgyűlést megalakítottak jelentvén ki, szíves üdvözlő szavakkal a

közgyűlést megnyitja.

2. Dókus László egyházmegyei gondnok indítványozza, hogy az elmaradt lelkészekkel szemben, akik elmaradásukat nem igazolták, a törvényes 10 korona bírság alkalmaztassék.

Az indítvány határozati erőre emeltetvén, felhívatik az esperes, hogy a magokat nem igazolt lelkészeket a 10 kor. bírságot hajtsa be.

3. Esperes jegyzőkönyvbe vétel végett jelenti, hogy a közgyűlés előtt reggel 8 órakor istenisztelet tartatott a ref. templomban, amely alkalommal Győry Kálmán legényei lelkes imádkozott.

Tudomásúl vétetik.

4. Múlt évi őszi közgyűlésünk 10. számú határozatával a Thuránszky Tihamér egyházmegyei tanácsbíró lemondásával megüresedett világi tanácsbírói állásra október hó 30-iki határidővel a szavazatot elrendelte.

A szavazatbontó bizottságnak Sátoraljaujhelyen 1915. évi november hó 6-án tartott ülésében felvett jegyzőkönyve szerint beadott összesen 29 évenyes szavazat, melyből 28 szavazat Bajusz Andor nagymihályi lakos főszolgabíróra, 1 szavazat pedig Izsaák János kolbásai lakos, főgondnokra esett, így Bajusz Andor egyházmegyénk világi tanácsbírójává megválasztatott.

Egyházmegyei közgyűlésünk Bajusz Andort világi tanácsbírónak ezennel kijelenti, aki, miután az esperes által szívesen üdvözlötetett, magát az egyházmegye szolgálatára lelkes szavakkal felajánlotta, — helyét a tanácskozási asztalnál elfoglalta.

5. Eskütételre jelentkeztek Négyessy Mária tusai, Szu nyoghyné Kalonay Margit hóri és Loykó Irma magyariszépi tanítónők.

Neve-ettek a hivatali esküt a közgyűlés színe előtt letevén, új pályájukon reménységgel üdvözöltettek.

6. Olvastatott Hutka József esperesnek egyházmegyénk egy évi életét híven visszatükröztető, gondosan szerkesztett jelentése, mely egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetni határozatott, amint alább következik:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

A szeretet tisztelő érzelmeivel üdvözlöm elsőben is társelnöki székekben ülő világi elnöktársamat s aztán sorban egymásután lelkeszi és világi papság tisztviselő-testvéreinket; egyházmegyei közgyűlésünk minden rendű és rangú alkotó tagját s az egybegyűlt tisztelt közönséget, amidőn Isten szent segédelmével, a még mindig duló világháború viharai között, életben s lelki-testi épségben maradv a közegyházi ügyeink elintézése végett összegyülekezhattünk. S amit mindenek felett kellett volna tennem, hálával s alázattal borúlok le a seregek Ura Istene előtt, hogy szeretett magyar hazánk a reá szakadt terhek nagysága alatt idáig még le nem roskadt s a magyar haza földjén mostaniglan ellenségeink pusztító ereje megtört s református anyaszentegyházunk is épségben maradv a folytathatja áldásos hivatását!

De ha még mindig látjuk apáink, fiaink, testvéreink, rokonnaink s barátaink patakokban ömlő vérét s annyi értékes elpusztult emberi élet miatti sötét gyászt és zokogó fájdalmat s a közboldogságot előmozdítani hivatott annyi kultur közintézmény hanyatlását, sőt pusztulását s vizsgálódó tekintetünk hasztalan keresi a béke hajnalhasadását; a hitőket vesztett tanítványok csüggetegségével kiáltjuk: „Uram tarts meg minket, mert elveszünk!“ S mindjárt nyomban halljuk a biztató szót: „hol vagyon a ti hitetek?“ S bár napról napra látjuk a halál dús aratását; legyünk azértan türelemmel a háborúságban s a könyörgésben szorgalmatosak! S reménykedjünk az Isten boszúállásában, hiszen maga mondja az Úr: enyém a boszúállás s én megfizetek! Fizessen meg azért Ő ellenségeinknek, kik pártot ütöttek az Ő szent törvényei ellen s vérrel öntözték meg az öreg földnek mondhatni minden göröngyét!

S mi mindannyian, ha már fegyverrel kezünkben nem tehetjük, Istenben s győzedelmünkben vetett rendithetetlen bizalommal a munka

mezején dolgozzunk a győzelem kivívásán, hogy a harctéren küzdő hős Véreink semmiben hiányt nem szenvedve, megalázhassák ellenségeinket! S azonkívül kövessünk el mindent a negyedik hadikölcson sikere érdekében s templomi harangjainkat is kész szívvel lélekkel áldozzuk a haza oltárára, amidőn arra felszólítottunk.

S a jócselekedetekben egyébként se restüljünk meg s adakozzunk a többek közt, a magyar haza természetes védőbástyái, a Kárpátok védelmében elesett hős katonáink emlékjelekkel való megörökítésére s áldozataink filléreivel támogassuk azokat is, akiknek sebekkel rakott kezéből kihullott a fegyver, vagy akiknek életét ellenség fegyvere oltotta ki s gyámoltalan özvegyet s boldogtalan árvákat hagytak maguk után! Nekünk, kik a mi Urunk Jézus Krisztus szolgálatában állunk, kell e téren főként jó cselekedeteinkkel, tehetségünkhöz képest, fényeskednünk; hogy mások is látván jó cselekedeteinket, hasonló jó cselekedetekre buzdúljanak. Mert mit ér a mi hitünk, ha a só maga ízetlenül meg? ! avagy hasonlók leszünk ama fehérre meszelt koporsókhöz, amelyekre földön jártában a mi Urunk Idvezítőnk mutatott rá. Avagy méginkább ama terméketlen figefához, amely bár dús lombokkal ékeskedett; de arról maga a mi Urunk Jézus Krisztus sem tudott tápláló gyümölcsöt leszedni.

Reméljük, hogy e világháború szörnyű megpróbáltatásai mindannyiunkat az önvizsgálat magaslatára emelnek s jótban összefűznek a mi legigazibb barátunk, a mi Urunk Jézus Krisztussal, hogy földi életünk görngyös utain, soha magunkra hagyatva ne legyünk; hanem mindig Ő legyen a mi leghűbb utitársunk!

Ezek után mult évi egyházi életünk történetét vizsgálva, mindenek fölött halottjaink domboruló sirhantjára esik tekintetem.

Egyházmegyénk halottjai közül, a halálkozás időrendjét tekintve, elsősorban fájdalommal emlékezem meg *Kiss Tamás* málcai lelkész haláláról. Mult 1915-ik évi szeptember 24-én, 4 évi hosszú kínos szenvedés után 55 esztendőskorában hunyt el a megboldogult. Lelkipásztori működését a málcai ref. egyházban kezdte s 22 évi hűséges pályafutás után olt is végezte be. Sirjára helyezzük oda mindannyian a hű munkatársat megillető hálás emlékezet könnyeit.

Másik halottja egyházmegyénknek *Cseh Pál* alsómihályii lelkész, aki több évi gyötrő szenvedés után, életének 36-ik évében hunyt el a sátoraljai helyi „Erzsébet“-kórházban. Halála előtt több évvel elborult elméjének világa s mint élő halott tengette életét, míg végre folyó évi február hó 13-án a kegyelmes halál megszabadítá szenvedéseitől. Míg egészséges volt, hűséges és lelkiismer-

retes szolgálja volt az Úrnak s földi pályája bevégezte után mondjunk áldást az elköltözőtre!

Harmadik halottja egyházmegyénknék *Bornemisza István* ladamóci lelkész, aki ez évi április hó 11-én, életének 32-ik évében s a ladamóci ref. egyházban való áldásos működésének 6-ik esztendejében szenderült jobb létre. Temetése híveinek, ismerőseinek s barátainak nagy részvétele mellett ment végbe e hó 13-án Ladamócon. -- Roskatag teste már régebben vívódott a halál leselkedésével; míg végre is diadalt aratott felette! Fialat özvegyet s kis árvát hagyott maga után. Elhunyt lelkésztársunk szelíd, békés természetével mindenki szeretetét bírta, e földi életből való elköltöztével kívánjunk mindannyian áldást emlékezetére és haló poraira!

Ezek után amit mindenek fölött kellett volna tennem, egy mindnyájunk szívét-lelkét megrendítő országos gyászról tartom kötelességemnek, egyházmegyénk jegyzőkönyvi lapjain is megörökítve, szólni.

A nagy halott ugyanis akiről megemlékezem *Dr. Baksay Sándor* a dunamelléki egyházkerület országos híri püspöke. Mult évi junius hó 18-án futott végig a hazán a gyász hír, hogy dr. Baksay Sándor, Istennek különösen kiválasztott embere, a próféta, költő író, s a magyar református anyaszentegyháznak dicsőséggel koszorúzott vezérférfia „nincs többé a földi testben!” Nálamnál a nagy férfiú emlékezetét sokkal méltóbb ajkak és tollak örökítették meg immár s ezért emlékezetét még csak halvány vonásokkal sem kísérlem megörökíteni s csak annyit mondok: amint élete dicsőség volt a magyar kálvinizmusra, aképpen halála gyászbaborító veszteség! Áldó kegyelettel őrizzük meg az ő nagy élete emlékezetét!

De a miként részt vettünk a dunamelléki egyházkerület méltó nagy gyászában, akként kivettük részünket az elköltözőtt örökébe választott új püspök *Petri Elek* székfoglalása alkalmával történt üdvözlés és köszöntésben. Én ugyanis az új püspököt beiktatásakor egyházmegyénk nevében levélben üdvözöltem; aki is üdvözlő levelemre egy igen kedves hangú levélben válaszolt. Ugyancsak levélben üdvözöltem *Szinyei Merse István* Öméltóságát, Zemplén- vármegye főispánjává történt kinevezetése alkalmából.

Egyházmegyénk legbensőbb ügyeire térve át, tisztelettel jelentem a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlésnek, hogy a törvényben előírt egyházlátogatás a jelen évben a megfelelő időben

megtörtént s az egyházlátogatási jegyzőkönyvek az esperesi hivatalhoz beküldettek. Az egyházlátogatást a következő küldöttségek teljesítették: 1. Az abarai járásban Hutka József esperes és Szilágyi László miglétési lelkész; 2. A gálszécsi járásban Virág József lasztoméri lelkész, tanácsbíró és Séra János hardicsai lelkész; 3. A sátoraljaujhelyi járásban Kozma Antal magyarsasi lelkész és Sallay Béla kisbári lelkész, egyházmegyei aljegyző; 4. A bodzásujlaki járásban Szegő Benő zempléni lelkész, tanácsbíró és Bornemisza István ladamóci lelkész.

Az egyházlátogatási jelentések és saját megfigyelésem alapján is egyházaink múlt évi állapotáról a következőket jelenthetem a nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlésnek és pedig

I. Beléletét illetőleg.

A nagykegyelmű Isten jósága iránti hálával eltelve jelenthem a Nagytiszteletű Egyházmegyének, hogy e háború folyamán a valódi, benső valláserkölcsi élet nemhogy fogyatkozást és gyöngülést mutatna; hanem a bensőségnek s a valláserkölcsi érzület megerősödésének nyilvánvaló jelei mutatkoztak. Egyházunk hívei e terhes napokban nagy buzgalommal látogatták az Isten házáét és pedig nemcsak ünnep- és vasárnapokon, hanem a szokott időben hétköznapi napokon is s megünnepezték a hazafias emlékünnepeket s a reformáció emlékünnepeit is.

Benső, vallásos érzületüknek külső jócselekedetekkel, jótékony adományaikkal is kifejezést adtak. Így a sebesült, beteg, vak, rokkant katonák segélyezése, az elesett hősök özvegyeinek és árváinak javára számos helyen eszközölt gyűjtés és adományozás, a hadikölcsonök jegyzésében való részvétel által; nemcsak hogy e nehéz napok terhét könnyítették s így a Krisztus evangéliomának a szivekben élő s sebeket gyógyító szeretet hatalmát s áldozatkész jótettekben nyilvánuló irgalmát felemelő példákkal s evangéliomi alapon nyugvó ref. egyházunknak életképességét a jövő számára is bebizonyították; hanem hazaszeretőknek is kézzel fogható bizonyítékát adták.

Mert a mennyi fájdalmat enyhítettünk és sebet kötöttünk be s könnyet töröltünk le, annyi lépéssel közeledtünk a Krisztushoz s annyiszor erősítettük anyaszentegyházunk iránti ragaszkodást és hűséget.

Tovább folytatva az egyház beléletéről szóló jelentésemet:

tót ajkú egyházainkban megtartatott az egyházkerület az a rendelkezése, hogy minden 3-ik vasárnap magyar nyelvű volt az istentisztelet.

A lelkészek nem csupán a templomi ígehirdetéssel s egyéb köteles lelkészi szolgálattal enyhítették a hívek lelki szükségletét; hanem a lelkipásztori gondozás fokozottabb kiterjesztése által. Több helyen segítségére voltak az egyháztagnak hadbavonúlt övéik iránti tudakozódásban, azonkívül valláserkölcsei iratok, imádságos könyveknek a hadbavonúlt katonák részére való küldésében; a hívek közt is vallásos iratok szétosztásával, vallásos estélyek s felolvasások tartásával s más, a vallásos érületet erősítő eszközökkel és módokkal.

A szent sákramentumok mindenütt kiszolgáltattak s azokat a hívek igénybe is vették s a házasságok egyházi kihirdetését s megáldását sem mellőzték általában véve híveink, mégis Sátoralja-ujhelyben 2 pár nem kért egyházi megáldást. Felekezetenkívülé a múlt év folyamán senki sem lett, azonban Abarán az anabaptizmus ismét kezdi fejét felütögetni s úgy látszik némileg kiterjedtebb csoporttal. Én magam voltam ott egyházlátogatásban s úgy presbyteri gyűlésben, mint templomi szószékről a ragály terjedése ellen felemeltem intő szavamat. Az ügy állásáról azóta nem nyertem értesülést.

A gyermekek konfirmálása kellő konfirmációi oktatás megelőzésével mindenütt megtörtént és pedig általában az aratási úrvacsoraosztás előtt. A konfirmációi oktatást az anyaegyházakban a lelkészek s a filiákban a lelkész urak felügyeletével az ott működő tanító urak teljesítették.

A más felekezeti iskolába járó ref. gyermekek az aratási szünidő alatt a szükséges konfirmációi oktatásban részesültek s megkonfirmáltak.

A lelkészek mindenütt kikísérték a halottakat a temetőbe s a temetéseken a hívek kellő számban vettek részt. S ezzel kapcsolatban jelentem azt is, hogy az alkohol irértékelen élvezete s a halotti torozásokkal való visszaélés kezd mérsékeltebb mederbe jutni.

Az adományokról és építkezésekről, melyek a súlyos időben is féüyes bizonyítékai híveink egyházunk iránti ragaszkodó szeretetének, a következőkben számolok be:

a) *Adományok.*

Abarán adakozás volt 87 kor., Alsómihályiban 165 kor., Bánócon 544 kor. 54 fill., Vásárhelyen 325 kor. 57 fill., Morván 44 kor. 89 fill., Bodzásujlakon 260 kor., Garanyban 624 kor., Csarnahón 82 kor., Deregyőn 280 kor. 20 fill., Szalók 33 kor. 70 fill., Gálszécs 95 kor. 40 fill., Gercsely 63 kor., Kiszte 63 kor., Hardicsa 679 kor. 70., Homonna 26 kor., Kazsó 45 kor., Kisbári 52 kor. 57 fill., Nagybári 60 kor. 21 fill., Kistráska 42 kor., Hegyi 45 kor. 46 fill., Kolbása 151 kor. 43 fill., Ladamóc 10 kor., Lasztomér 411 kor. 80 fill., Lasztóc 200 kor., Legenye 50 kor., Magyarizsép 222 kor., Cselej 120 kor., Magyarsas 108 kor., Imreg 257 kor., Szürnyeg 638 kor. 38 fill., Má'ca 105 kor. 30 fill., Miglész 230 kor. 10 fill., Nagyráska 79 kor., Nagytoronya 25 kor., Kistorouya 8 kor., Sátoraljauhely 1709 kor. 83 fill., Szőlőske 61 kor. 66 fill., Borsi 52 kor. 95 fill., Bodrogszerdahely 278 kor. 61 fill., Tusa 771 kor. 51 fill., Zemplén 63 korona.

b) *Építkezések.*

1. Bánócon lelkészlak pincéje építése 1016 kor. 02 fillér., 2. Deregyőn lelkészlak javításra 300 kor., 3. Gálszécs lelkészlak javításra 576 kor., 4. Kisazar iskola s tanítói lak javításra 353 kor., 5. Hegyi templomra 420 kor., 6. Ladamóc tanítói melléképületek javítása 430 kor. 61 fill., 7. Lasztomér iskola s tanítói lak építésére 12000 kor., 8. Magyarizsépen lelkészlak javításra 1733 kor. 34 fill.; 9. Málcán kisebb egyházi épületjavításra 120 kor., 10. Sátoraljauhely templomjavításra 1803 kor. 50 fillér. Ezenkívül esteli istenítiszteletek tartása végett bevezették a templomba a villanyvilágítást. 11. Borsiban templomjavításra költöttek 29 koronát.

Hadikölcsönre való jegyzés volt 184944 korona 60 fillér.

II. Az egyházak közéleté, szervezete és vagyoni ügyeire nézve jelentésem a következő:

A háborus helyzet az egyes egyházak közigazgatásán is nyomot hagyott, mert sok egyház gondnoka, s presbytere vonult hadba, de azért mégis, habár nehézséggel küzdve, egyházaink közigazgatásában nagyobb fennakadás nem volt észlelhető.

A presbytériumok általában véve szabályszerűen voltak szer-

vezve s a presbyterek a gyűléseken megjelenve, teljesítették a törvényben előírt kötelességüket s a nép előtt mindenütt jó példával előljárva a lelkészt minden igaz és fontos ügy keresztívitelében támogatták. A presbytérium és közgyűlés határozatai az egyházi törvényeknek megfelelőleg jegyzőkönyvbe vezeltettek.

Kétkulcsos ládája nem minden egyházközségnek volt; pecsétje azonban mindeniknek s azok anyaegházakban a lelkészlakon tartattak, míg ellenben filiákban a kántor-tanítói lakon.

Az anyakönyvek mindenütt megvizsgáltattak s Nagytoronyán az 1915 ik év folyamán a halálozási anyakönyv nem volt vezetve.

Az egyházközség régi, értékes anyakönyvei, gondnoki számadásai, alapító levelei, fontos okiratai és régi becses szent edényei, ngóságai jegyzékbe véve gondoztattak; s mindenik egyházközségnek megvolt a rovatos kimutatása.

Az lelkészek posta- s iktatókönyvet vezettek. — Az egyházak számadásai és költségvetései az esperesi hivatalhoz kellő időben beküldettek.

Az egyházi épületek kevés kivétellel általában véve jókarban vannak s tűzkár ellen teljes értékig vannak biztosítva.

Az egyházak ingatlanai — amiről egyebütt van jelentés — helylyel-közzel még most sincsenek mindenütt az egyház nevéen. Az egyházközségek földbirtoka általában véve bérkezeléssel jövedelmez s a jövedelem pontosan befolyt az egyház pénztárába. A bellhivatalnokok fizetése kevés kivétellel befolyt; azonban a híveknek nem volt egyházi adófőkönyvecskéjük.

Az egyházközségek tőkepénze részint hadikölcsönbe helyezve, részint takarékpénztárakba, részint az egyházkerületi pénztárban, részint magánosoknál gyümölcsözőleg volt elhelyezve.

Az elmúlt évre mindenféle adó, illeték-egyenérték, lelkészi nyugdíjintézeti- s tanítói nyugdíjintézeti járulék is, továbbá közalapi illeték, özvegy-árvatári tartozás, egyházmegye, kerület és főiskolák részére megajánlott, vagy kivetelt tartozás, mind az egyház, mind a bellhivatalnokok részéről általában véve kifizettetett; ahol hátralék van, arról az egyházak anyagi viszonyairól szóló kimutatásban van hátralékkimutatás.

Az egyházközségek közül a mult évben egyik sem állott perben s mindenik gyülekezet kebelében megvolt az áldásos béke s egyetértés.

III. Az egyházmegye iskolaügyeiről a következőket jelenthetem :

Az iskolai oktatás rendes menetére még mindig zavarólag hatott a háborús állapot s ennek folytán azon körülmény, hogy sok iskola tanítója hadba vonult s ennek miatta helyenként a lelkészek tanítottak, vagy más vallású iskolába jártak a gyermekek, avagy helyettesek, így pld: óvónők tanítottak, a vallástanítást pedig a lelkészek teljesítették.

Ahol azonban semmi akadály nem volt, ott a tanítók, vagy tanítónők rendszeren végezték kötelességüket s az iskolás gyermekek is rendszeren jártak iskolába. S a vásár- és ünnepnap s kiváltképen délelőtti istenitiszteletre a téli hideg idő kivételével felvezetettek s a 12 éven felüliek az úrvacsorában is részt vettek. A vallás és ének tanítására, nemcsak ref. felekezeti, de állami s községi iskoláinkban is kiváló gond fordított.

Egyházmegyénk minden iskolájában az egyházkerület által megállapított s kiadott tankönyvek használtattak s az összes rovatokat tartalmazó oly rendtartási naplók, melyek a vallás- és közoktatásügyi miniszter által állapítottak meg.

A presbytérium a lelkésszel egyetemben meglátogatta az iskolát s látogatásait bevezette a naplóba.

A felsőbb hatóságnak iskola ügyben hozott határozatai végrehajtottak.

IV Az egyházmegye statisztikai s egyéb adatai:

1. Népmozgalmi adatok

1. Az egyházmegye területén az összes lakosok száma	101.525 lélek.
2. Ezek közt magyar	41 290 "
3. Ezek közt nem magyar ajku	60,345 "
4. Református	15,217 "
5. Született törvényes fi	142 "
6. Született törvényes nő	173 "
7. Született törvénytelen fi	16 "
8. Született törvénytelen nő	10 "
9. Konfirmáltatott fi	151 "
10. Konfirmáltatott nő	128 "

11. Házasságot kötött tiszta pár	27	„
12. Házasságot kötött vegyes pár	33	„
13. Reversálist kötött javunkra	4	„
14. Reversálist kötött kárunkra	4	„
15. Kitért fi	2	„
16. Kitért nő	6	„
17. Meghalt fi	258	„
18. Meghalt nő	195	„
19. Egyházi megáldást nem kért Sátor- aljajuhelyben	2	pár

2. Vagyonni ügyekre vonatkozó adatok.

1. Bevétel volt	150,449 K 29 f.
2. Kiadás volt	124,315 „ 19 „
Pénztári maradvány	26,134 K 10 f.

3. Az egyházmegye gyülekezeteinek tényleges vagyona.

1. Földekben	980,669 K 84 f.
2. Épületekben	1.743,579 „ 95 „
3. Tőkepénzben	64,833 „ 40 „
4. Alapítványokban	40,410 „ — „
5. Alapokban	24,426 „ — „
6. Ingóságokban	119,125 „ — „
7. Hasznos jogokban	6,400 „ — „
Összesen	— 2.879,444 K 19 f.

4. Az egyházmegye gyülekezeteinek adóssága.

1. Tőkesegély tartozás	81,000 K — f.
2. Törlesztéses kölcsön	30,000 „ — „
3. Másnemű tartozás	39,078 „ 81 „
Összes adósság	150,078 K 81 f.

5. Az egyházmegye vagyona.

1. Gyűléstartási tőke	2,242 K — f.
2. Egyházm. közigazgatási pénztár	1,487 „ 54 „
Összesen	3,729 K 54 f.

6. Adakozások. 8,463 K 71 f.

7. Építkezések és javítások.

1. Templomra	---	---	---	---	2,371 K 50 f.
2. Iskola és tanítói lakás	---	---	---	12,783	„ 60 „
3. Egyéb építkezések	---	---	---	3,625	„ 76 „
Összesen	---	---	---	<u>18,780</u>	<u>K 86 f.</u>

V. Segélypénzek.

Az esperesi hivatalhoz alábbi segélypénzek érkeztek:

I.

1. 1915-ik évi második félévi kongrua	11,689 K 54 f.
2. 1916-ik évi első félévi kongrua	12,469 „ 55 „
Összesen	<u>24,159 K 09 f.</u>

3. 1915-ik évi első félévi lelkészi korpótlék	6,400 K — f.
4. 1916-ik évi második félévi lelkészi korpótlék	6,800 „ — „
Összesen	<u>13,200 K — f.</u>

II.

Fenti segélyeken kívül még következő segélyek voltak:

5. 1915-ik évi egész évi kápláni kongrua	1,018 K 17 f.
--	---------------

III.

Az egyházkerületi pénztári hivattaltól, mint 1915-ik évi segélyt kaptam:

1. Államsegélyt	3,691 K 48 f.
2. Br. Baldácsy-alapból segélyt	809 „ 52 „
3. Tolcsvai Nagy Gedeon-alapból	200 „ — „
4. Hollandi-pénztárból	120 „ — „
Összesen	<u>4,821 K — f.</u>

Ezen itt elősorolt segélyeket az illetőknek pontosan elküldöttem.

Az egyházmegyei segélyekről a segélyosztó-bizottság jegyzőkönyvében van részletes számadás, mely a tárgyalás folyamán külön mutatatik be.

IV.

Közvetlenül a főt. Püspök úr útján lelkészi javadalom emelésére szolgáló állandó domesztikai segélyt a következő lelkész urak kapták meg:

1. Tomory Pál volt és Szondy István jelenlegi magyarizségi lelkész	70 K
2. Szombathy Antal kolbásai lelkész	140 „
3. Kiss Tamás málcai lelkész	70 „
4. Sallay Béla szöllőskei lelkész	140 „
5. Bornemisza István ladamóci lelkész	70 „
Összesen	490 K

V.

Továbbá jelentem, hogy az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében következő egyházmegyénkbéli tanító urak nyertek fizetésfelelő államsegélyt:

1. Szabó Kálmán nagybárii ref. tanító, helyi járulékokból biztosított évi 136 korona fizetésének 2200 koronára való kiegészítéséül évi 2064 koronát.

2. Kiss Dezső lasztóci ref. tanító helyi járulékokból biztosított évi 50 korona fizetésének évi 1600 korona kiegészítésére évi 1550 korona államsegélyt nyert.

3. Kun Szabó István deregnyői ref. tanító helyi járulékokból biztosított évi 537 korona fizetésének évi 1600 koronára való kiegészítéséül 1915. évi augusztus hó 1-től — további intézkedésig 1063 korona államsegélyt engedélyezett.

4. Rozgonyi Béla kisazari ref. tanítónak helyi járulékokból biztosított évi 48 korona fizetésének évi 1200 koronára való kiegészítéséül 1152 korona évi államsegélyt engedélyezett.

5. Szöllössy Izabella málcai ref. tanítónőnek helyi járulékokból biztosított évi 313 korona fizetésének évi 1200 koronára való kiegészítéséül évi 887 korona államsegélyt utalt ki.

6. Szunyoghné Kollonay Margit Borbála hóri ref. elemi népiskolai tanítónő helyi járulékokból biztosított évi 100 korona fizetésének évi 1200 koronára való kiegészítéséül évi 1100 korona államsegélyt biztosított

7. Négyessy Mária tusai ref. tanítónő helyi járulékokból biztosított évi 261 korona fizetésének évi 1200 koronára való kiegészítéséül évi 939 korona államsegélyt utalt ki.

8. Végül az 1916 ik évi 12.424/1916. VII/d. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel a nagymihályi járásbeli, — az 1916-ik évi 12.427/1916. VII/d. számú rendelettel a gálszécsi járáshoz tartozó és az 5098—1916/VII. d. számú rendelettel a sátoraljaujhelyi járáshoz ref. tanítóink, az 1915. évi XXII. t.-c. alapján 1916. évi január hó 1-től — 1916. évi október hó végéig terjedő időre 10 havi előleges egyenlő részletben, egyszeri háborús segély fejében 400—400 koronát nyertek.

VI.

Az 1915 ik évre szóló s immár 10-ik : 290 korona lelkészi könyvtárjárulék egyházkerületi pénztárnak befizettetett.

VII.

Országos református közalap, országos református lelkészi nyugdíj- és árva-gyámintézet járulékairól külön jegyzőkönyvben van jelentés, s miként a beterjesztett jegyzőkönyvekben, úgy itt is azt jelentem, hogy ezen járulékból egy fillér hátralék sem maradt.

VIII.

Ezen pont alatt jelentem, hogy a templomi jelek, a felsőbb hatósági rendelkezéseknek megfelelőleg a meghatározott napokon és célokra kellő felhívás mellett kitétettek s a begyűlt adományok a megfelelő célokra és pedig többek közt az országos ref. lelkészi nyugdíjintézetre virágvasárnapi perselypénz ; pünköstit utáni szenthatomság vasárnapon a Gusztáv Adolf-egylet céljára s a reformáció emlékünnepén pedig az orsz. ref. közalapra begyűlt adományok, az egyházmegyei pénztárnok úr által kellő időben elküldettek és elszámoltattak.

VI. Ünnepek.

Jelentem, hogy 1915-ik év július hó 18-án Szondy István magyarizsépi ref. lelkész hivatalába ünnepélyesen beiktattott s a beiktatást Séra János hardicsai lelkész és Csiszár Kálmán m.-izsépi ref. egyházi gondnok teljesítette. S majdan 1915. szept. hó 26-án Györy Kálmán legényei lelkész iktattott be hivatalába s a beiktatást Erdélyi András lasztóci lelkész s Méltóságos Dókus Ernő úr, mint a legényei ref. egyház főgondnoka teljesítették.

Ezt megelőzőleg még aug. hó 29-én iktatták be állásába Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkészt, — a beiktatást Virág József

lasztoméri lelkész tanácsbíró és Pilissy László sátoraljaújhelyi ref. egyháztag, helyettes árvaszéki ülnök teljesítették.

VII. Hivatalváltások.

1. Enyedy Andor sátoraljaújhelyi megválasztott lelkész állását 1915. augusztus hó 29-én foglalván el, az ezen ideig ott helyettes lelkészi minőségben működött Szombati Szabó István Püspökladányba ment segédlelkésznek. Körünkből való eltávoztával elismeréssel kell megemlékeznem a sátoraljaújhelyi ref. egyház körében nehéz körülmények között kifejtett sikeres lekipásztori tevékenységéről s jeles képzettséggel párosult kiváló szónoki képzettségéről. Ott működése alatt három embernek való munkát látott el. Lelkipásztor, hitoktató volt s egyideig katonai lelkészi szolgálatot is teljesített s mindezen tiszteiben közmegelegedéssel forgolódott. Azóta már resicai missiói lelkész. Áldást kívánással bocsátván el őt körünkből, legyen új működési helyén boldog s megelegedett !

2 Tomory Pál magyarizségi lelkész távoztával, magyarizségi lelkésszé megválasztott Szondy István állását július hó 18-án foglalta el.

3 Kádár János legényei lelkész nyugdíjaztatása folytán legényei lelkésszé megválasztott Győry Kálmán pedig szept. hó 26-án foglalta el lelkészi hivatalát.

Uj lelkész-atyánkfiait állásukban üdvözölve, áldást kívánok működésükre !

4. Koronka Pál, volt málcái segédlelkész, Böszörményi Sándor homonnai missiói lelkésznek táborig lelkésszé való bevonulása folytán, 1915-ik év október hó 1-től Homonnán működik, mint segédlelkész.

5. Bánócon 1915. július hó 1-től Miklán Gyula; alsómihályiban pedig 1915. október hó 9-től Bodnár Ferenc alkalmaztattak segédlelkészi minőségben; s Málcán pedig okt. hó 1-től Dobos Sándor.

6. 1915. szept. hó 1-től tusai tanítónővé Négyessy Mária, magyarizségi tanítónővé Loyko Irma, málcái tanítónővé Szöllősy Izabella. 1915. okt. hó 1-től hóri tanítónővé Szúnyoghné—Kolony Margit okleveles tanítónők választattak meg. Legyen sikeres és áldásos működésük.

7. Thuránszky Tihamér egyházmegyei világi tanácsbíró lemondásával megüresedett egyházmegyei világi tanácsbírói állásra : Bajusz Andor nagymihályi járási főszolgabíró választatott meg. Isten hozta körünkbe s adjon neki erőt és kedvet tanácsbírói hivatalának méltó és sikerdús betöltéséhez.

VIII. Intézkedések.

A háborús helyzet következményeképp az esperesi hivatal teendői is meggyarapodtak. Az egyébként is meglévő rendes hivatali rendelkezéseken kívül a háborúval kapcsolatos több felsőbb hatósági rendelkezést kellett lelkésztársaimmal, az egyházakkal s tanítói karral körlevélileg közlenem, pedig a Főtiszteletű s Méltóságos Püspök úr is sok közvetlenül megküldött körlevelével nagy segedelmére volt az esperesi hivatalnak.

A múlt tavaszi gyűlés óta esperesi hivatalom iktató száma 1906 s postakönyvem igazolása szerint elküldtem 1600 közönséges levelet s 94 ajánlott levelet s csomagot.

Hogy mit és hogyan intéztem el, annak részletes elősorolásával a nagyitiszteletű egyházmegye nagybecsű figyelmét nem kívánom fárasztani, közérdekű intézkedéseimről azonban a következőkben tesztek jelentést.

Egyházmegyei Gondnok úr Ő Méltóságával fogatosítottuk a legényei, magyarizsépi s málcai lelkészválasztásokat. Mindenik lelkészválasztás felebbezés nélkül lett jogerőssé. Legényei lelkésszé Győry Kálmán, magyarizsépi lelkésszé Szondy István és málcai lelkésszé Király Péter választattak meg

A vall. és közokt. Miniszter úrnak, a Püspök úr útján közölt 5060—1915. számú rendelete alapján kimutatást kívántam be a hadügyminiszteriumhoz azon hadba vonult tanítókról s azokról is, akik szabadságolás vagy felülvizsgálat folytán visszajöttek s családtagjaik, a katonai kincstár részéről semminemű járandósággal nem bírnak, miután fizetés illetményeik élvezetében állanak.

Püspök úrnak 1805/1915. számú intézvénye szerint az orosz betérés által okozott károk összeírása, felbecsülése s a vármegyei főispáni hivatalhoz való bejelentésére hívtam fel az egyházakat. Legyen hála az isteni gondviselésnek, ilyenmü kár a mi egyházmegyénkben csak Homonnán és Mezőlaborcon volt.

Ugyancsak felsőbb egyházhatósági intézkedés folytán körlevelemet bocsátottam ki az érc váltópénznek a háborús állapot

következtében, a köznép által a forgalomból való elvonása, illetőleg elrejtése ellen. Továbbá az alkohol káros hatásáról való felvilágosítás s főképen e nehéz időkben mértékletesség és takarékosagra való intése az iskolás gyermekeknek e tekintetben való felvilágosítása s az iskolákban alkoholelles nap tartása tárgyában. Azonkívül a rokkant, vak, sebesült katonák s azok özvegyei, árvái részére való segélygyűjtés s küldés, beteg, sebesült katonák olvasmányokkal való ellátása tárgyában buzdító felhívásokat küldöttem szét lelkészársaimhoz s az egyházakhoz, nemkülönben az elpusztult kárpáti falvak felépítése, lakosainak felségítése s legújabbban a mezőlaborci emléktemplom felépítésére való adományok iránt szintén felhívások küldettek széjjel.

Virágvasárnapon az orsz. ref. lelkési nyugdíjintézet, most legközelebb már a nagypénteki ref. társaság, Pünköszt utáni Sentháromság vasárnapon a Gusztáv Adolf-egylet s reformáció emlékünnepe a ref. perselypénzre való gyűjtésre buzdítottam hiteinket.

Múlt évi egyházkerületi sűrgető határozat s a Püspök úrnak 1930/1915. számú intézvénye szerint a népiskolai ifjúsági és tanítói könyvtáraknak az 50 filléres beiratási díjkból való beszerzésére utasítottam az egyes iskolákat. Továbbá miniszteri rendelet alapján az 1901/2. iskolai évtől az összes mulasztási, előmeneteli naplók alkalmas állapotba való hozatala és lezárására szintén utasítottam az iskolafenntartókat, úgyszintén a VI-ik oszt. elemi iskolai fitanítók záróvizsgájára vonatkozó utasítás 57.729—914. VI.—6. számú vallás- és közokt. miniszteri rendelet értelmében az iránt intézkedtem, hogy ezen fitanítók az egyházmegyei hatóság útján (esperes útján) február hó 1—16. között a kir. tanfelügyelőséghez bejelentessenek.

S megköröztem az eltűnt nőtlen (az eltűnés igazolása után) és családos tanítók államsegélyéről szóló vallás- és közoktatásügyi 155.481—1915. 3. d. sz. alatti rendeletet.

Múlt évi őszi egyházkerületi gyűlésünk utasítása szerint bekvántam mindenik egyházból az új tíz évi ciklusra a tűzkárbiztosítási bevallási ivateket s azokat 3 tagú bizottsággal átvizsgálva, a rendelt határidőre, t. i. március hó 15-ére pontosan elküldöttem a Főt. és Mélt. Püspök úrnak.

Az lelkészek ú. n. háborús segélyére vonatkozó ajánlatomat elkészítve a rendelt határidőre, t. i. március hó 1-re, szintén elküldöttem a Püspök úrnak.

A gazdaság-földmívelési munkában való segédkezés, fölös-

eges gazdasági terményeknek a politikai hatóság által rendelt helyre való beszoigáltatása s hadikölcsön jegyzése ügyében buzdítólag hatottam. S hogy általában esperesi hatásköröm körébe utalt ügyeket elvégezhettem, azt a Ntű egyházmegye hű támogatása mellett, — melyért ezúttal is fogadják hálás köszönetemet, — mindennek fölött a jóságos Isten kegyelmének köszönhetem, kinek mindörökké légyen dicsőség és hálaadás!

Ezek után immár jelentésem végéhez közeledve, jelentem, hogy több fontos ügy vár a Ntű egyházmegye bölcs ítéletére. Ezek közt azonban mégis egyike a legfontosabbnak a sárospataki főiskola akadémia tanári karának, a sárospataki akadémiának, a reformáció jövő évben bekövetkező 400 ados emlékünnepe alkalmából Sárospatakról Miskolcra való áthelyezése tárgyában szerkesztett memoranduma.

Részemről meg vagyok győződve, hogy a Ntű egyházmegye bölcsessége ezen nagyfontosságú s a sárospataki főiskola életére döntő befolyású kérdésben is megfogja találni a helyes megoldás útját.

Bármikép történjék is azonban a döntés, tünődve kérdem: vajjon a sárospataki ref főiskola, a magyar kálvinizmusnak ez a büszke vára, s annyiunknak „alma matere“ megérdemelné-e azt a sorsot, hogy itt: a midőn a magyarság határmesgyéjén, annyi évszázadokon át az anyai hűség oly megindító jeleivel annyi kiváló embert táplált s nevelt fel emlőin s oly sok szegény ifjúból hasznavelhető embert adott a magyar kálvinizmusnak s a magyar hazának s most éppen a reformáció négyszázados emlékünnepe megcsönkített tagokkal bocsáttassék a jövődőknek?! Videant consulest.

S ezek után esperesi jelentésemet zárva, a Nagytiszteletű egyházmegyének eddig bőven tapasztalt további kegyes jóindulataiba ajánlva magamat, mély tisztelettel vagyok

Bánócon, 1916. év április hó 20.

alázatos szolgáljuk:

Hutka József,
esperes.

7. Dókus László egyházmegyei gondnok lelkes szavakkal mutat rá arra, hogy a m. kir. kormány a IV. hadikölcsön jegyzése iránti fölhívását kibocsátotta s az aláírások már meg is kezdődtek. Felkéri a lelkészeket, tanítókat, gondnoko-

kat, az összes egyházakat és híveket, hogy e fontos munkából egész erejükkel vegyenek részt. Hazánknak megmaradása, harcunk diadalra emelése függ most attól, hogy mennyel nagyobb összegek jegyzésével emeljük a hadviselés teljesítő képességét.

Egyházmegyénk szívből származó szavait örömmel fogadja, magáévá teszi, egyházmegyénk s gyülekezeteink minden egyes tagját felhívja, hogy e szent nemzetmentő munkában kiki teljes ereje és tehetsége szerint vegyen részt.

8. Az esperesi jelentés megemlékezvén Kiss Tamás málcai, Cseh Pál alsómihályi és Bornemisza István ladamóci lelkészek haláláról.

Egyházmegyei közgyűlésünk e korán elhunyt lelkészek haláláról fájdalmasan értesül, a hű munkások emlékezetét jegyzőkönyve lapjain megörökíti, testöknek csendes nyugalmat s lelköknek üdvösséget kívánva, — közös veszteségéről gyászoló családjukat értesíti.

9. Az egyházmegye esperese jelentésében meemlékezik Dr. Baksay Sándor dunamelléki ref. püspök haláláról.

Egyházmegyei közgyűlésünk dr. Baksay Sándor dunamelléki ref. püspök halálát egyetemes ref. egyházunk közös veszteségének tekintti: Baksay Sándort úgyis mint lelkészt, püspököt, úgyis mint író, úgyis mint embert, az Istentől kiválasztottak sorába számlálta, aki kiváló egyéniségével s munkásságával fényt árasztott nemcsak anyaszentegyházunkra, de magyar hazánkra is. A hivatását dicsően elvégzett dr. Baksay Sándor emlékét jegyzőkönyve lapjain egyházmegyénk is ezennel megörökíti, nemes életét pedig a magyar ref. lelképásztorok előtt mindenkor példányszerűnek tekintti. A közös nagy veszteségről a gyászoló családot és a dunamelléki ref. egyházkerületet értesíti.

10. Az esperesi jelentés megemlékezik arról, hogy a dunamelléki ref. égházkerület a dr. Baksay Sándor püspök elhunytával megüresedett püspöki székbe Petri Elek budapesti lelkészt választotta meg.

Egyházmegyénk az apostoli lelkű s nagytudományú Petri Eleket a dunamelléki ref. égházkerület püspöki székében mély tisztelettel és szeretettel üdvözli, kívánva Istentől, hogy keze, lelke, szíve nyomán, mint a szántó-vető gazda munkája után, támadjon áldás a dunamelléki égházkerületben, Istennek dicsőségére, anyaszentegyházunk és hazánk javára.

11. Tárgyalás alá vétetett az egyházmegyei lelkészegyesület felterjesztése nyomán a sárospataki főiskolai akadémiai tanárok által megindított mozgalom s az ennek érdekében készített memorandum a főiskola akadémiajának Miskolcra való áthelyezése ügyében. A mozgalmat s a tanárok memorandumát Péter Mihály főjegyző ismertette s alapos érveit és indokait a főiskola akadémiajának Sárospatakon továbbra való megtartása mellett elősorolván, az egyházmegyei közgyűlés ez ügyben a következő határozatot hozta:

A felsőzempléni egyházmegye Sátoraljaujhelyen április 27-én tartott közgyűlésén egyhangúan kimondotta, hogy a sárospataki főiskolai akadémiai tanári kar által ez akadémiajának Sárospatakról Miskolcra való áthelyezése tárgyában megindított mozgalmat s 'az e mozgalommal kapcsolatban használt lépéseket és eszközöket *nem helyesli, sőt elítéli*. Embernevelési, református egyházi és hazafiúi, nemzeti nézőpontok által vezéreltetve, a sárospataki főiskola akadémiaját *továbbra is Sárospatakon kívánja megtartani*; a főiskolát megcsonkítani, szétesztani az ősök iránti kegyelet, a hagyományos szellem és a tett alapítványokban nyilatkozó intenciók megsértésének, sőt azok ellen való *merényletnek bélyegzi* s ez álláspontjáról az égházkerületet is értesíti. Mivel azonban általánosan tapasztalt tény Sárospatakon jelenleg az internátus hiánya, amely internátusnak felállítása iránt az

igazgatótanács az előmunkálatokat elkészítette, a telket megvette, ennél fogva kéri az egyházkerületet, hogy *az internátus haladéktalan felállítása iránt tegye meg a sürgős lépéseket*. Egyben kéri az egyházkerületet, hogy még a jogi fakultás fölött való döntést is *halassza el* arra az időre, amely a kérdés nyugodt elbírálására alkalmasabb lesz.

12. Az esperesi jelentés kapcsán szomorúan értesül egyházmegyénk arról, hogy Abarán e virágzó, színmagyar gyülekezetünkben a baptizmus a fejét felütötte s e kóros jelenség mind több áldozatot követel.

Egyházmegyei közgyűlésünk megütközéssel értesül e kóros jelenségről. Miután ilyen sektáskodások közös tapasztalat szerint csakis ott terjedhetnek el, ahol a lelkész és a gyülekezet többi előljárói a lelki élet művelését nem gyakorolják a kellő intenzitással s nem eléggé éberek és gondosak, hogy a bajt csirájában, igazi pásztori munkával elfojtsák, az abarai egyház lelkésze s többi előljárói ezennel szigorúan felhívatnak, hogy tanítói, oktatói, ellenőrzői munkájukat nemcsak a templomi gyülekezetre terjesszék ki, hanem a kellő hatást minden egyes gyülekezeti tagra, a házankénti felkeresés által is terjesszék ki s ily egyéni ráhatás által vezessék vissza az eltevelyedetteket az egyházi életbe s miután e munkában maga egyházmegyénk is segélyére kíván lenni a lelkésznek és az egyház többi előljáróinak, az e szent munkára ajánlkozó Péter Mihály gálszécsi, Sallay István kisbárii és Enyedy Andor saujhelyi lelkészeket, ezenkívül más, esetleg ajánlkozó lelkészeket felkéri, hogy templomi alkalmoszerű predikációk által és más alkalmas módokon hassanak oda, hogy e kóros állapot megszűnjék.

13. 1915. évi egyházkerületi őszi közgyűlésnek 30. sz. határozatával, miután az ág. h. evangélikusokkal kötött nagy-geresdi egyezség megszűnt, az egyet. konvent irányítása nyomán, felhívta a kebelbeli egyházmegyék figyelmét a körültekintő, gondos eljárásra, a számbaveendők gondos számbavételére s a szükséghez képest véleményes jelentéseiknek az egyházkerületi közgyűlésre való felterjesztésére.

Egyházmegyénkben csakis a homonnai egyház van az ág. evang. egyházzal csatlakozási viszonyban, miután pedig onnan e tárgyban jelentés nem érkezett, felhivatik, hogy a nagy-geresdi egyesség megszűnése alkalmából előállott intézkedéseket tegye meg s erről őszi közgyűlésünkre adjon jelentést; e határozat a főt. egyházkerületre felterjesztetik.

14. Múlt évi őszi közgyűlésünk 34. sz. határozatával újlag felhívta az egyházmegyéket arra, hogy adjanak véleményes javaslatot az abauji egyházmegye azon indítványára, miszerint az egyes egyházak köteleztessenek a miskolci felsőbb leányiskola segélyezésére és pedig a supplicationális váltság-nak megfelelő összeggel.

Egyházmegyei közgyűlésünk, habár örvedesen ismeri el azon jótékony hatást, melyet a miskolci felsőbb leányiskola a nőnevelés érdekében kifejt, az abauji egyházmegye indítványát azonban mellőzendőnek tartja, mert az amugy is túlterhelt egyházakat kötelezőleg megadóztatni nem tartja célszerűnek, csakis azon módot találja helyesnek, hogy mindenik egyház önkéntesen adakozzék e célra, különben is tervbe van véve felső vidékünk számára egy Sárospatakon felállítandó polgári leányiskola, e terv keresztülvitele is elég áldozatot fog követelni egyházaink részéről.

15. Múlt évi őszi közgyűlésünk 99. sz. határozatával, felhívta egyházmegyénk utján a deregnyői egyházat, hogy az

özv. gr. Pálffy Daun Lipótné, szül. Lónyay Olga által, a deregnyői egyház közszükségletére tett 100, a szegény gyermekek iskolakönyveinek beszerzésére tett 100 és a néhai férje s majdan a saját sírja gondozásására tett 1000 kor. adományokról készítsen alapító-levelet s annak a nagylelkű adományozó által is aláírandó négy egyező példányát, a presbytérium elfogadó nyilatkozó záradékával ellátva, fokozatos jóváhagyás végett az egyházmegyéhez terjessze fel, amennyiben pedig az iratokból következtetve az adományozó grófné a szegény gyermekek iskolakönyveinek beszerzésére már előbb is tett egy 100 koronás alapítványt, a készítendő alapító-levelebe e címen 200 korona lesz felveendő.

A deregnyői egyház az egyházkerület felhívásának eleget tett, az alapító levelet 4 példányban elkészítette, záradékolta. Egyszersmind az alapító levél 3. pontjára sírhelyek fenntartására és gondozására vonatkozólag a végrendelet szoros értelmében fogalmazta meg s jegyzőkönyvében a ref. egyház iránt hű ragaszkodásának most is jelet adó gr. Lónyay Gábornak, aki kijelentette, hogy b. e. nagynénje és nagybátyja sírját saját költségén gondozni fogja s azt hiszi, hogy utódai sem fognak arról megfélekedezni, így az 1000 kor. kamata az egyház közszükségletére lesz fordítható, jegyzőkönyvi köszönetet szavazott

Egyházmegyei közgyűlésnek a gr. Pálffy Daun Lipótné, szül. Lónyay Olga kegyes hagyományáról szóló s a deregnyői egyház által 4 példányban kiállított alapító-levelet jóváhagyja s hasonló célból a főt. egyházkerületre felterjeszti, gr. Lónyay Gábor úrnak pedig azon nemes cselckedeteért, hogy b. e. nagynénje és nagybátyja sírjának a gondozását magára vállalta s az 1000 kor. alapítvány évi kamatát az egyház közszükségletének a fedezésére engedte át, jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

16. Múlt évi őszi egyházkerületi közgyűlés 6. sz. jkvi határozatával kapcsolatban az egyházlátogatási jegyzőkönyvek ide vonatkozó jelentései alapján esperes jelenti, hogy a templomi jelek a felsőbb hatóság által meghatározott célokra minden egyházközségben kitétettek s az ekkép begyűlt ado-

mányok néhány szórványos eset kivételével illetékes helyre elküldettek.

Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s szigorúan útasítja az egyes egyházak lelkészeit, hogy ez idő szerint legtöbbször hazafias, szent célokat szolgáló ily arányú felsőbb hatósági felhívásnak a legnagyobb pontossággal, hazafias kötelességérzettől áthatva tegyenek eleget, hogy ne akadjon nemcsak szórványos, de egyetlen eset sem: amely a bírálatot, sőt megróvást legnagyobb mértékben kihívó mulasztásról tesz bizonyosságot.

Az egyházlátogatóságot pedig útasítja, hogy az egyes célokat részletesen felsorolva tegyék fel a presbytériumok előtt ide vonatkozó kérdéseiket s csak ha minden kérdésre kielégítő választ kaptak, úgy a jelek kitétele, mint a begyűlt adományoknak illetékes helyükre való elküldésére nézve, írjanak az egyházlátogatási jegyzőkönyv eme kérdésére igenlő feleletet.

17. Múlt évi őszi egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvének 19/3 sz. határozatára vonatkozólag esperes jelenti, hogy a népiskolai ifjúsági és tanítói könyvtár I. és II. típusának a Hegedűs és Sándor cégtől való beszerzése az egyházközségekből beérkezett jelentések szerint minden iskolában folyamatban van s e könyvtártypusok beszerzésére vonatkozó részletes egyházközségi jelentéseket esperes a püspöki hivatalhoz betérjesztette.

Esperes jelentése tudomásul szolgál, ez ügynek a szóban levő egyházkerületi határozatban megjelölt módozatok szerinti nyilvántartása mellett, amely kerületi határozatra a tanügyi bizottság figyelme felhivatik s az abban foglalt rendelkezések szerinti eljárásra utasíttatik.

18. Múlt évi őszi egyházkerületi közgyűlés 33. sz. jkvi határozatával némi egyöntetűséget akarván teremteni az egyes egyházközségek nagyon is különböző törekvések által irányított belmissziói tevékenységében; bizonyos alapelveket jelöl

ki, amelyeket szem előtt tartva, a belmissziói munka lehetővé tétele érdekében keresztyűvé lehet.

Az a kép, amely ennek az egyházkerületi határozatnak figyelemmel tartásával megszerkesztett egyházlátogatási jegyzőkönyvek s egyházközségi jelentések alapján az egyházmegyénk kötelekébe tartozó egyházak belmissziói tevékenységéről összeállítható volt, nem egészen hű és tiszta, mert jórésben csak azokra a kérdésekre adott szószavú feleletekre szorítkozhatik, amelyeket a szóban levő egyházkerületi határozatban megjelölt irányelvek alapján az egyházlátogatóság terjesztett a gyülekezetek elé. Pedig a jelenlegi belmissziói munkásság sulypontja egészen más terrenumra esik, mint amit ezek a kérdések kijelölnek.

Az a nagy mérkőzés, az az élethalálharc, amely hazánk létéért, nemzetünk jövőjéért, a honfoglaló ősök szent örökségének épségben való megtartásáért folyik, a belmissziói tevékenységet is egészen új mederbe terelte, amely tevékenységnek mottója ma nem lehet más, mint ez: „A haza mindenelőtt!” Mert csak szabad haza szabad egyházában folytathatjuk ismét a nem abbahagyott, csak más irányba terelt munkát újult erővel, megsokszorozott tevékenységgel.

Lelkesíteni, buzdítani, bátorítani, kitartásra serkenteni, az áldozatkész hazaszeretetet ébrentartani, fokozni a kenyérkeresőtől, családfenntartóktól elszakasztott, vagy azoktól már végkép megfosztott családok ügyeit, érdekeit önzetlen buzgósággal, igaz szeretettel magunkévá tenni, képviselni, veszteségtől sujtottakat vigasztalni, a háború véres iszonyatai által okozott fájó lelki sebeket a Krisztus tudományának, evangéliomának balzsamával gyógyítani, kételkedőkbe, csüggedőkbe új hitet önteni, ezek most főbb vonásokban a belmissziói tevékenység mindennél előbbvaló magasztos feladatai.

Ha ezeknek a feladatoknak teljesítéséről sem kapunk hű képet a beterjesztett jelentésekben, az nem e nagy és szent munkától való idegenkedésnek, e kötelezettséggel szemben való nemtörődömségnek, hanem a dicsekvés látszatától is irtózó önértékelésnek legyen bizonyossága. Folyt ez a munka mégis mindenütt, hol hazáját szerető, hivatásának fontosságát átérző ref. lelkipásztor vagy tanító működött az egyházmegyének sok szorongatással teljes nehéz napokat átélő városaiban, községeiben. Folyt pedig kényszerítés nélkül, odaadással, ön-

feláldozó szeretettel megteljesedve, sőt egységes szellemben is, mert egy érzés vezetett mindnyájunkat a feladat teljesítésében, a forró, tiszta, igaz honszerelem.

A szűk keretekbe szorított egyházlátogatási jegyzőkönyvek, az egyes egyházak jelentései a következőkben adnak számot az egyházközségekben lefolyt belmissziói tevékenységről:

1. Gálszécsen az összes felekezeteket magában foglaló jótékonsági egyesület működik, amelyben a lelkész mindenkor tevékeny részt vesz. Ez egyesület számos előadást rendezett a lelkész gyakori közreműködésével, amely előadásoknak 1915. évi tiszta jövedelme, 3000 kor., különféle jótékonsági célokra, többek között az elpusztított kárpáti falvak felépítésének céljára fordított. A Vöröskereszt gálszécsi fiókegyesületében ref. híveink, élükön a lelkésszel, szintén nagy tevékenységet fejtenek ki a közjótékonsági célok előmozdításában. A Gálszécsen tartózkodó nagyszámú katonaság között a lelkész gyakorta istentiszteletet tartott s közöttük vallásos iratokat osztogatott szét. Az orosz betörés nagy veszedelme idején gyülekezetét el nem hagyva, buzdított, bátorított, idő- és korszerű egyházi beszédeivel Istenben való bizodalomra, csüggedetlen kítartásra, önfeláldozó hazaszeretetre serkentett, hitelesítő iratokat fokozott mértékben osztott szét. Sikerrel buzdította híveit minden nemes és hazafias célra való adakozásra, főleg a hadikölcsön minél tetemesebb összegű jegyzésére s az áldozatkészségben maga is előljárt jó példával. Többszöri lelkes felhívására egyházának hívei a Gálszécsen átvonuló katonaságot a vonatok érkezése alkalmával élelmiszerekkel látták el. Irodalmi úton, lapokban, folyóiratokban megjelent cikkei által is igyekezett a lelkész hazánk most folyó küzdelmének szent céljait szolgálni.

2. Abarán a belmissziói tevékenység hazafias, buzdító, lelkesítő egyházi beszédek s elesett hősök felett emlékbeszédek tartásában, a hadikölcsön minél nagyobb összegű jegyzése iránti buzgólkodásban s a lelkész abbéli tevékenységében nyilvánult meg, hogy mintegy 400 kor. értékű fehérneműt és ágyneműt gyűjtött össze, a hívek között és szállított hadikórházak céljaira.

3. Kisazarban felügyelő lelkész vallásos iratokat, protestáns naptárakat terjesztett, buzdította a híveket minden nemes

és hazafias cél iránti adakozásra, áldozatkészségre s mindenkor szép eredménnyel.

4. Sátoraljaujhelyben ifjúsági olvasó-egylet és énekkar működik. Minden vasárnap vallásos és ismeretterjesztő felolvasások tartatnak vetített képekkel a hívek nagy érdeklődése és részvétele mellett. Az 1915. évben ref. katonasertélyen létesült, hol főleg sebesült s gyógyuló katonáink nemes szórakozásáról minden lehető módon gondoskodva van; a téli hónapokban hetenként kétszer adott theasertélyen élelemmel, süteményekkel is el lettek látva; a lelkész úgy e katonák, mint az egyháztagek között vallásos, hiterősítő iratokat osztott szét.

5. Deregnyőn vallásos iratok terjesztettek. Magának a Téli Ujságnak 64 előfizetője volt a hívek között. Az énekkar a tanítónak, mint karvezérnek hadbavonulása dacára is állandóan szép eredménnyel működött.

6. Szalókön a több egyházzal bíró s sok munkával járó egyházmegyei tisztségeket viselő lelkész nagy elfoglaltsága miatt a belmissziói munkálkodás hazafias célokön kívül csupán vallásos iratok terjesztésére szorítkozott.

7. Bánócon a 15 évnél fiatalabb mindkét nembeli felnőtt ifjak vallásos oktatásban részesülnek, első adventtől márciusig vallásos felolvasások tartattak, hiterősítő, valláserkölcsi iratok terjesztésével kapcsolatban. Ezenkívül a lelkész minden hazafiúi tevékenységének, közjótékonysági s hazánk szent ügyét szolgáló mozgalomnak lelke, megindítója, támogatója.

8. Vásárhelyen a hazafiúi kötelességsugalta minden irányú tevékenységen kívül ifjúsági egyesület működésében s valláserkölcsi iratok terjesztésében nyilvánult meg a belmissziói munkásság.

9. Kolbásán első adventtől márciusig hetenként egyszer vallásos, ismeretterjesztő előadások tartattak, a lelkész valláserkölcsi iratokat osztogatott szét a hívei között. A szép eredménnyel működött énekkar azonban a tagok jórészének hadbavonulása miatt ideiglenesen feloszlott.

10. Kistráskán, 11. Hegyiben a hadi szolgálatot teljesítő lelkész távolléte miatt nem volt semminemű belmissziói tevékenység.

12. Kisbáriban egész éven át vallásos összejöveleteket, bibliaolvasó estélyeket tart a lelkész saját lakásán. Úgy a 15 évnél fiatalabb mindkét nembeli felnőtt ifjúság, mint a min-

dennapi iskolaköteles növendékek valláserkölcsi nevelésére. oktatására vasárnapi iskolát létesített, híveit állandóan látogatja s vallásos iratokkal látja el. Az 1915. év első felében katonai hatóság engedelmével hetenként felkereste a sátoraljaujhelyi hadi kórházak sebesültjeit s közöttük vallásos, hitelesítő iratokat osztott szét, ott volt mindenütt, ahol a Krisztus evangéliumának vigasztaló, újjászülő, jóra vezető erejére volt szüksége azoknak, akik anélkül szűkölködtek, akik azt áhítozták.

13. Nagybáriban állandóan tartattak vallásos összejövetelek, hol a lelkész valláserkölcsi iratokat osztogatott. Felekezeti iskolánkban heti 2 órán maga tanította a hittant s a 15 évnél fiatalabb ifjak és leányok vasárnapi oktatását a filialis egyházbajutás nehézségei mellett is mindenkor nagy odaadással teljesítette.

14. Nagyráskán az egyházlátogatási jkönyv jelentése szerint az egyházkerületi határozat megszabott keretein belől mindennemű belmissziói munkásság szünetelt.

15. Málcán az ifjúsági egyesület megalakítása iránti mozgalom megindult, a 15 évnél fiatalabb ifjak és leányok vasárnapi oktatásban részesültek, a lelkész valláserkölcsi iratok terjesztésében buzgólkodik.

16. Hardicsán az egyházkerületi határozattal megjelölt irányelvek alapján végzett belmissziói munka nem volt, de annál felemelőbb módon nyilvánult meg az a hazafiúi lelkesedés és áldozatkészség ébrentartásában, minden említésre méltó tetteiben. Az egyház tagjai a lelkész buzdítására közel 75 ezer korona hadikölcsönt jegyeztek, a tőketerebesi állomáson átvonuló katonaságnak karácsony estéjén 104 kalácsot, 150 korona készpénzt adományoztak. Ezenkívül mintegy 400 kor. értékű ágy-, ruha- és fehéreneműt gyűjtöttek össze hadi kórházak céljaira.

17—19 Az egy lelkészséghez tartozó s egymástól meglehetősen távol eső Magyarorságon, Imregen, Szürnyegen a téli estéken néhány vallásos estély tartásában, a „Téli Ujság“ terjesztésében s az utóbbi helyen az iskolai gyermekek összhangzatos éneklésre való begyakorlásában határozódott a belmissziói munka.

20. Kistoronyán a táborigazgató szolgálattal teljesítő lelkész távolléte, az adminisztrátor sok elfoglaltsága s a nehéz közle-

kedési viszonyok miatt a felügyelete alá rendelt egyházba való eljuthatásának nehézségei miatt a belmissziói tevékenység szünetelt.

21. Nagytoronyán ugyanazon okok miatt csupán vallásos iratok terjesztésében nyilvánult.

22. Zemplénben októbertől—december végéig vallásos felolvasások tartottak. Az egyháztagok közül 32-en járatták a „Téli Ujság“-ot. Az ismétlőiskolát a téli és tavaszi hónapokban maga a lelkész vezette, főszólyt fektetvén a nővérdékek vallásos oktatására.

23—25. Ugyane lelkészséghez tartozó Kisujlak, Pálfölde és Bodrogszentmarja fiókegyházakban a Téli Ujság terjesztésében buzgólkodott a lelkész.

26. Szöllőskén a belmissziói munkásság vallásos, ismeretterjesztő felolvasásokban, valláserkölcsi iratok terjesztésében nyilvánult meg, ezenkívül a sátoraljaujhelyi hadikórházak sebesült katonái javára többször rendezett gyűjtést a lelkész s minden alkalommal több kocsirakományra való élelmiszer gyűlt össze, melynek egy tekintélyes részét a kórház vezetőinek engedelmére s katonáink hálás köszönete mellett maguk a hívek osztogatták szét a sebesültek között.

27. Bodrogszerdahelyen a téli hónapokban hetenként kétszer tartottak vallásos és ismeretterjesztő előadások. Ezeket mindenkor köznap délután istentisztelet előzte meg bibliaolvasással és magyarázattal. A 15 évnél fiatalabb mindkét nembeli ifjúság vallásoktatását az állami iskolában megtartott hittanórák alkalmával teljesítette a lelkész. Szép eredménnyel buzdította a híveket minden nemes, hazafias célra való adakozásra s több ízben felhívására nagy mennyiségű élelmiszert szállítottak be az egyház nőtagjai a sátoraljaujhelyi Vöröskereszt kórház sebesült katonái számára.

28. Lasztócon a lelkész belmissziói tevékenysége egyes családok meglátogatásában, ügyes-bajos dolgaik' an való tanácsadásban, a harctéren küzdők részére imakönyvek küldésében nyilvánult.

29—41. Lasztómerbar, Legenyén, Magyarizséken, Cselejen, Borsiban, Gercselyben, Kisztén, Kazsóban, Alsómihályiban, Morván, Bodzásujlakon, Garanyban, Miglészen a többször említett egyházkerületi határozat irányelvei szempontjából

csupán valláserkölcsei iratok terjesztésére irányult a belmissziói munkálkodás.

42. Homonnáról nincs jelentés.

43. Csarnahón ifj. egyesület van, a lelkész vasárnapi iskolát tart fenn, hol az iskolás növendékek, valamint a 15 évnél fiatalabb mindkét nembeli ifjak vallásos oktatásban részesülnek, ugyancsak I. adventtől március 1-ig vallásos és ismeretterjesztő felolvasások, bibliaolvasó estélyek tartatnak s a lelkész állandóan buzgólkodik a vallásos iratok terjesztésében.

Amint a fentebb elmondottakból kitűnik, nőegylet csupán Gálszécsen, az ifjúsági egylet valamely formája pedig csak Sátoraljauhelyben, Vásárhelyen, Csarnahón létesült.

A legkülönösebbnek látszó tény, hogy énekkar működéséről csak két egyház tesz jelentést: Sátoraljauhely és Deregnyő. Pedig ez az intézmény az, mely leginkább hozzáforrt népünk szívéhez, amelyhez a legkitartóbban, lelelkesebben ragaszkodott mindenkor. Oh de hol vannak most a mi közsegeink dalos kedvű fiai, „harmóniára“ mindig kész idősebbjei. Hányan porladoznak már közülök távol az édes hazai földtől, a Kárpátok szent bércein túl idegen, vagy talán éppen ellenséges földön, még többen a lövészárkok nélkülözéssel teljes borzalmi között avatják fel magukat a honvédök névtelen hősei közé, sokan szétszórva az égnek minden tája felé, sóhajtozva, vágyakozva álmodozzák vissza ama boldog időket, amikor rég elhagyott otthonuk, csendes, nyugodalmas közsegek rendszerint áldozatos buzgósággal felépített iskoláinak falai között esténként összegyülekezve, harmóniás dalokat, istenes énekeket zengedeztek.

Az imént elsoroltak adják annak a belmissziói munkálkodásnak képét, amely a felsőzempléni egyházmegye egyes egyházközsegeiben lefolyt, de csak vázlatosan, nagyon halvány vonásokban, mert hiszen a belmissziói munkálkodás mozgató lelkeinek, a lelkészeknek, tanítóknak a belmisszió területére eső sokoldalú tevékenységét ma alig lehet egy rövid jelentés szűkreszabott kereteibe beleszorítani.

A mit a most folyó élethalálharc csodás küzdelmei között a lekipásztorok a szószéken, s hű munkatársaikkal, a tanítókkal közéleti szereplésükben végeztek, végezniök kellett, ha hivatásukhoz csak még lefokozott igények mellett is méltók

akartak maradni, az elenyésző csekély kivétellel a történelmi idők legnemesebb értelemben vett belmissiója.

Ha a szószéknek le nem kicsinyelhető, el nem tagadható jelentősége volt mindenkor, a nép erkölcsi, hazafias érzelmeinek irányításában, úgy ez a jelentősége a legmagasabb fokra emelkedett a reánk zúdult világháború titáni küzdelmei között.

Nagyszerű harcainknak sok névtelen hőse indult ellenségtől szorongatott hazája védelmére a mi szűkebb körű egyházmegyénk ellenségtől veszélyeztetett községeiből is a honfiui lelkesedésnek azzal a szent lángjával, amelynek tüzét, oltártüzét a mi templomaink falai között elhangzott buzdító beszéd gyújtotta fel.

Hány hallgatag, bércek közé rejtőzött, forgalomtól, közlekedéstől elzárt község életnyilvánításának volt úgyszólván egyedüli összekötő szerve a templomi szószék, a munkára, tette sőt erőfeszítésre kész kitartás, a hazafiúi áldozatkészség országos érlüktetésével.

Milyen igazi missió várt ez egyházmegye minden lelkesére az orosz invázió nehéz napjaiban. Az általánossá lett rémület sebesen rohanó lavinájának útjába állva, példaadás-sal, buzdítással csendre, nyugalomra inteni, az Istenben vetett bizalmat erősíteni, kitartásra serkenteni, a sok felizgatott agynak különösen falvakon gombamódra termő oktalan rémhíreit megcáfolva, tapintatosan, de őszintén feltárni a lehetőség szerint megismert valót, s az ilyen irányú tevékenység által a közvagyon számára is sok ezreket érő értéket megmenteni, majd mámorító győzelmek világgraszoló dicsőségének lelkes és lelkesítő hirdetője lenni, ellenségeink kiéheztetési gonosz szándékának feltárása által fokozott munkásságra buzdítani, mindez olyan felelősségteljes, de magasztos hivatás volt, amely mellett egyidőre elhalványult minden más belmissiói tevékenység jelentősége.

De nagyon hiányos volna e jelentés, ha meg nem emlékeznék e most folyó küzdelemben kifejtett ama legjelentősebb tevékenységünkről, amelyet a hadi kölcsönök minél nagyobb összegű jegyzése iránti buzgólkodásban, ösztönzésben, gyülekezetünk lelkipásztorai, tanítói kifejtettek. Hogy e téren ebben a munkásságban örök, elévülhetetlen érdemeket szereztek, ennek igazságát nem lesz képes meggyöngíteni a

legellenségesebb indulat, a legszándékosabb rosszakarat sem. Esperesi jelentéseink, s az azok alapján készített statisztika bizonyoságot fog szolgáltatni arról is, hogy ebben a tevékenységben egyházmegyénk papsága, tanítósága méltóképen kivette a maga részét.

Ha az erők e gigantikus mérkőzésében mindez ideig megállottunk, megállottunk pedig úgy, hogy a mi rettenthetlen bátorságú, példás vitéségű, hősi önfeláldozású katonáinkra sokszor az egész világ csodálkozó szeme volt reá szegezve, e dicső fény örök ragyogásának ha csak egyetlen halvány sugára is állandóan világot fog vetni arra az önzetlen tiszta szent honszerelem sugalta munkásságra, amelyet hazai ref. papságunk, s azok között a felsőzempléni egyházmegyék lelkipásztorai a hazaszeretet, a honfiui lelkesedés és áldozatkészség ébrentartása érdekében kifejtettek.

Mert elvehet tőlünk e világ mindent, lekicsinyelheti munkánk jelentőségét, vállainkra rakhatja a félreismerés, meg nem értés keresztjét, minden idealunkkal, minden törekvésünkkel szemben a csúfolók székéből szórhatja ránk a gyanúsítás, a rágalom mérgezett hegyű nyilait, de annak igazságát meg nem döntheti, el nem homályosíthatja, hogy hazánkat mindenkor forró, önzetlen, áldozatkész, tiszta honszerellemmel szerettük, és fogjuk szeretni mindaddig, míg a „magyar“ vallásnak egyetlen predikátora él itt ezen a földön.

Közgyűlés jóleső megalégedéssel vesz tudomást a felolvasott jelentésből arról, hogy a belmissiói munkálkodás egyik vagy másik ágában az egyes egyházak — nehány szórványos eset kivételével — élénk tevékenységet fejtenek ki, hogy lelkészek és tanítók, megértve a kor intő szavát, hazafias lelkesedéstől és kötelességérzettől áthatottan, s itt-ott feladatuk magaslatára emelkedve, helyesen és áldásosan kapcsolják össze a speciálisan belmissiói munka kötelességeit a most folyó küzdelem reájuk váró nagy feladataival.

Annál kevésbbé hallgathatja el megütközését afelett, hogy egyes egyházak ennek a kötelességnek a teljesítéséből részüket kivenni

nem óhajtották. Nyomatékosan útasítja azért ezeket az egyházakat, hogy a jövőre nézve nagyobb kötelességérzettel kezdjék meg és végezzék a belmissiói munka valamelyik ágának művelését, nemkülönben felhívja az összes egyházak figyelmét arra, hogy a belmissiói munka terén való lehető egységesítés szempontjából az 1915. évi őszi egyh.-ker. közgyűlés 33. sz. jkvi határozata rendelkezései szerint járjanak el.

19. Múlt évi őszi egyházkerületi közgyűlés 46 sz. jkvi pontja utasította az egyházmegyéket s ezek útján az egyházközségeket, az egyetemes konvent 1915. május 27—29 napjain tartott ülésének 81. sz. alatt az alapítványok ügyében hozott jkvi határozata következő rendelkezéseinek figyelemmel tartására s felmerült szükség esetén e rendelkezésekben részletesen feltüntetett intézkedések megtételére:

Az összes egyházi szervek minden olyan esetben, a mikor a hagyatéki bíróság valamely hagyomány kiutalását a már előzetesen kormányhatóságilag jóváhagyott alapító-levelél bemutatásától teszi függővé, a szóban levő határozatban is idézett kúriai határozatokra való hivatkozással 8 napon belül a kir. törvényszékhez éljenek felfolyamodással s ennek sérelmes határozatával szemben ugyancsak a végzés kézbesítésétől számított 8 napon belül éljenek felfolyamodással a m. kir. Kúriához, mert csak ily módon lehet elhárítani a bírói letétbe való kezelés folytán egyházi intézményeinket érő tetemes kamatveszteségeket. Annyival is inkább élni kell e jogorvoslatokkal, mert az egyetemes konvent jövőre mindenütt, ahol ilyennemű mulasztás fordul elő, fel fogja hívni az egyházkerületeket az illető mulasztó közegnek felelősségre vonására és a hozzá felterjesztett alapító-leveleket ilyen esetekben csak akkor fogja jóváhagyás végett bemutatni, ha a bíróság előtt megengedett jogorvoslatok kimerítése igazolva lett.

Közgyűlés, midőn a szóban levő egyházkerületi, illetve konventi határozatot tudomásul veszi, utasítja az egyházközségeket, hogy érdekelt esetben az idézett konventi határozat rendelkezései szerint járjanak el.

20. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 15. számú határozatára az esperes jelenti, hogy a morvai egyház fennálló adóságából a jelen évben még semmit sem törlesztett.

További nyilvántartás mellett tudomásul szolgál.

21. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 16. pontjára a tussai iskola előszoba építésének ügyére jelentés be nem érkezett.

További nyilvántartás mellett utasítatik az egyház, hogy mivel állítása szerint az építkezéshez szükséges anyagot már úgyis beszerezte, ez év folyamán az építkezést hajtsa végre.

22. A tussai iskolai ingatlan átíratása felől rendelkező múlt évi őszi közgyűlésünk 18. sz. jkvi pontjára egyházmegyei ügyész szóbelileg jelenti, hogy miután a hitbizományi birtokos, Nm. gróf Andrássy Géza úr jelenleg katonai szolgálatot teljesít, tőle az átíratáshoz szükséges okiratokat ebbeli ismételt kísérlete dacára sem tudta megszerezni.

Ügyész jelentése tudomásul szolgál az ügynek további nyilvántartása mellett.

23. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 19. pontjára, a hóri református egyház tartozása iskolaépítési ügyből kifolyólag az ottani evangélikusoknak, vonatkozó jelentés az egyháztól be nem érkezett.

További nyilvántartás mellett utasítatik a hóri egyház, hogy ezen évek óta húzódó ügyet mielőbb rendezze s erre vonatkozó jelentését az őszi egyházmegyei közgyűlésnek tegye meg.

24. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 29. pontjára, a nagyráskai ingatlan per ügyében a nagyráskai lelkész jelenti, hogy az egyháztanács félve a per ismételt elvesztésétől s tekintve, hogy a mostani per az egyháznak 1224 koronájába került s az egyház pénztára különben is teljesen üres, az új per megindítását mellőzi.

Utasítatik a nagyráskai lelkész, hogy az egyháztanács határozatának hiteles jegyzőkönyvi másolatát az őszi egyházmegyei közgyűlés elé terjessze be.

25. Múlt évi őszi közgyűlés 21. sz. jkvi határozata utasította az alsómihályii egyházat, hogy az iskolai és tanítói belhelyének átadásával kapcsolatos községi iskola létesítésének minden mozzanatát éber figyelemmel kísérve, az egyház jól felfogott érdekének megvédése s előmozdítása szempontjából, ez irányú tevékenységéről a f. évi őszi közgyűlésnek jelentést tegyen.

Az ügy további nyilvántartásba helyeztetik, az egyházközség jelentésének az őszi közgyűlésre való bevárásával.

26. A múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 22. pontjára, a málcái 4000 korona elköltött alapítványi tőke visszatérítése ügyében a lelkésztől jelentés be nem érkezett.

További nyilvántartás mellett utasítatik a lelkész, hogy jelentését az őszi egyházmegyei közgyűléshez tegye meg.

27. Múlt évi őszi közgyűlés 24/b. sz. határozatával nyilvántartásba helyezte a bánóci, hóri, nagyráskai egyházak iskolai felszerelése beszerzésének ügyét. Miután nevezett egyházakban a tanítók hadbavonulása miatt a tanítás vagy szünetel, vagy időközileg helyettesek beállítása által normális keretek között végezhető nem volt, így a felszerelés beszerzésének ügye sem vált sürgős szükségé.

Közgyűlés az ügyet továbbra is nyilvántartásban hagyja s utasítja nevezett egyházak előljáróságát, hogy amint a tanítás rendes menete megindulhat, a felszerelés beszerzéséről gondoskodjanak s annak megtörténtéről közgyűlésnek jelentést tegyenek.

28. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlésnek a más-vallású iskolába járó szalóki ref. növendékek vallásoktatására vonatkozó 24/c. sz. határozata, miután nevezett egyház tanítójának katonai szolgálata miatt a tanítás mindezideig szünetel,

további nyilvántartásba helyeztetik mindaddig, míg az iskolai oktatás rendes menete valami módon helyreállítható nem lesz.

29. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 24/d. pontja többszöri ismételt felhívás után 15 napi határidővel jelentésselre útasította a gercselyi egyházat a vallásoktató díjazására vonatkozólag. Miután jelentés ennek dacára most sem érkezett,

közgyűlés fegyelmi eljárás terhe alatt utasítja a gercselyi egyház előljáráóságát, hogy befejezését 15 napon belül esperesi hivatalhoz terjessze be.

30. Múlt évi őszi közgyűlés 24/e. sz. jkvi határozata alapján

közgyűlésünk utasítja a málcai egyházközségbe megválasztott tanítónőt, hogy az értesítő-könyvecskék beszerzéséről gondoskodjék s ennek megtörténtéről egyházi előljáráóságának útján f. évi őszi egyházmegyei közgyűlésnek jelentést tegyen.

31. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 24/g. pontjára a gálszécsi refermátus iskolának könyvtárral való ellátásának ügye.

Mivel a gálszécsi egyháznak a múlt őszi egyházmegyei közgyűléshez intézett jelentésében felhozott indokai most is fennállanak, tovább nyilvántartatik.

32. Múlt évi őszi közgyűlésünk 14. sz. határozata az egyházi ingatlanok rendezésére vonatkozólag, tekintettel a még mindig fennálló viszonyokra,

tovább is nyílvántartatik.

33. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 30/g. pontjára az esperes jelenti, hogy a nagytoronyai, homonnai, kistráskai és kisazari lelkészek helyetteseinek fizetési ügye részben esperesi határozattal, részben kölcsönös megegyezéssel elintézését nyert.

Tudomásúl szolgál.

34. Múlt évi őszi közgyűlésünk 24/h. sz. a. hozott határozatára esperes jelenti, hogy a tanítók hadbavonulása miatt részint a lelkészek, részint helyettes tanítók végezték és végzik a tanítást, a vallásoktatást pedig a lelkészek teljesítik.

Tudomásúl szolgál.

35. Múlt évi őszi közgyűlésünknek 44. sz. azon határozatára, mely az Egyet. Konvent 1915. évi 27. sz. határozata alapján hozatott, hogy t. i. minő eljárást kövessenek a töke-segélyt nyert egyházközségek a törlesztés tekintetében

a lelkészek figyelme felhívatik.

36. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 24/f. pontjában útasította a nagybárii, csarnahói, kistoronyai, nagytoronyai, kolbásai, nagyráskai, lasztoméri, szöllöskei, kisazari egyházakat, hogy az iskola fűtését és takarítását ne gyermekek által végeztessék, hanem annak teljesítéséről más úton gondoskodjanak.

Kolbása és Szöllöske jelentik, hogy a jövő iskolai év kezdetétől a takarítást és fűtést az iskolában megfelelő alkalmazott által fogják végeztetni. A többi egyházakból jelentés nem érkezett.

Közgyűlés a kolbásai és szöllöskei egyházak jelentését tudomásúl veszi, Nagybárit, Csarnahót, Kistoronyát, Nagytoronyát, Nagyráskát, Lasztomért, Kisazart útasítja, hogy fenti ügyről jelentéseiket az őszi közgyűlésre adják be.

37. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének 53/2 pontja az abarai egyházat tanítói lakásának jó karba helyezésére utasította; miután az ügről jelentés nem érkezett,

továbbra is nyilvántartásban marad az egyházközség jelentésének az őszi közgyűlésre való bevétele mellett.

38. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 53/3 sz. jkvi határozatával felhívta a csarnahói és nagybáii egyházakat, hogy hiányos iskolai felszereléseiket a törvény követelményeinek megfelelőleg kiegészítsék. Miután jelentés egyik egyházból sem érkezett,

közgyűlés az ügynek további nyilvántartásával utasítja nevezett egyházakat, hogy idevonatkozó jelentéseiket az őszi közgyűlésre adják be.

39. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 50-ik pontjára a magyarizségi lelkész bejelenti, hogy a magyarizségi paplak fedése és tornác építése nincs befejezve

További nyilvántartás mellett tudomásul szolgál.

40. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 53/4 sz. határozatára a szőlőskei lelkész jelenti, hogy az egyházközség a népiskolai ifjúsági könyvtár I. típusát a Hegedüs és Sándor cégtől 6 évi részletfizetésre megrendelte.

Tudomásul szolgál.

41. Olvastatott az országos ref. lelkész nyugdíj- és özvegyárva gyámintézeti bizottsági, továbbá az országos közalap bizottsági ülésében felvett jegyzőkönyv, amint következik:

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Sátoraljaújhelyben, 1916. évi január hó 12 én a felsőzempléni ref. egyházmegye országos ref. lelkészi nyugdíj- és özvegy árva gyámintézeti bizottságának ülésében.

Jelen voltak: Hutka József esperes elnöklete alatt, Virág József, Dókus Gyula és Bernáth Aladár biz. tagok.

Esperes üdvözlővén a bizottság tagjait, bemutatja az országos ref. lelkész nyugdíj- s özvegy-árva gyámintézet 1915. évi járulékainak befizetéséről szóló s az egyházmegyei pénztárnok által beterjesztett általános kimutatást.

A bizottság a kimutatást tudomásul veszi s azt amint alább következik jegyzőkönyvbe iktatja.

Összes tartozás volt a hátralékokkal együtt 8995 kor. 64 fillér, mely az utolsó fillérig befizettetett.

Perzselypénz címén befolyt 33 kor. 78 fillér.

Kelt mint fent.

Dókus Gyula s. k.

Bernáth Aladár s. k.

Virág József s. k.

bizottsági tagok.

Hutka József s. k.

esperes elnök.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett Sátoraljaújhelyben, 1916. évi január hó 28-án, a felsőzempléni ref. egyházmegye közalapi bizottságának ülésében.

Jelen voltak; Hutka József esperes elnök, Dókus Gyula, Bernáth Aladár és Péter Mihály biz. tagok.

Esperes a bizottság tagjait szívélyesen üdvözlővén, bemutatja az e.-m. pénztárnok által beterjesztett s az országos egyházi közalap 1915. évben befolyt járulékaikról való elszámolást, e szerint:

1. Hátralék volt az 1914. évi december hó 31 én 534 kor. 96 fillér, mely összeg 4 kor. 47. fillér kamattal együtt teljesen befizettetett.

2. Az 1915. évre megállapított járulék volt 1248 kor. 96 fillér, mely összeg ugyancsak teljesen befizettetett s így az 1915. évről egy fillér hátralék sem maradt.

3. Perzselypénz címén befolyt 61 kor. 03 fillér, Gusztáv Adolf-egyesület javára 24 kor. 26 fillér.

Bizottság az előterjesztést örvendetes tudomásul veszi.

Kelt mint fent.

Dókus Gyula s. k.

Péter Mihály s. k.

bizottsági tagok.

Hutka József s. k,

esperes-elnök.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétellett Sátoraljaúj helyben, 1916. évi január hó 28-án a felsőzempléni ref. egyházmegye orsz. közalapi bizottságának ülésében.

Jelen voltak: Hutka József esperes elnök, Dókus Gyula, Bernáth Aladár és Péter Mihály bizottsági tagok.

Esperes üdvözölvén a bizottság tagjait, bemutatja az egyházmegyei pénztárnok által beterjesztett s a folyó 1916. évre szóló közalap járulékaira vonatkozó kimutatást, mely szerint:

A folyó évi járulék 1248 kor. 96 fillérben állapítottik meg.

Bizottság a bemutatott jelentést tudomásul veszi s az 1916. évre szóló kimutatást helybenhagyja.

Kelt mint fent.

Dókus Gyula s. k.

Péter Mihály s. k.

bizottsági tagok.

Hutka József s. k.

esperes elnök.

Jegyzőkönyvbe foglaltak tudomásul vétetvén, egész terjedelmükben közgyűlési jegyzőkönyvben megörökíteni határoztattak.

42. Esperes beterjeszti az e.-m. kötelékébe tartozó egyházak anyagi viszonyainak 1915 évi kimutatásait.

A felsőzempléni református egyházmegyében lévő egyházak anyagi viszonyairól szóló kimutatás az 1915-ik évről.

Egyházak neve	Bevétel	Kiadás	Tőkepénz, alapítvány	Adósság	Kegyess adomány	Építk. fordított.	Magtár- ban van	Ki van-e az ill.-e-ért és áll. adó fiz.?	Ki van-e a tan. nyugd. jár. fizetve?	Jegyzet
	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	Hátr. van-e?	Hátr. van-e?	
1. Abara	3154·62	2023·40	6529·79	—·—	87·—	—·—	98 köből rozsz	Kifizetettett	Kifizetettett	ad. 4: 2043 K 62 f. megtartóke
2. Alsómihályi	2799·63	2718·02	200·—	7000·—	165·—	—·—	"	"	"	ad. 4: 2000 K tőke- segély
3. Bánóc	6222·97	5230·43	5120·—	6000·—	544·54	1016·02	"	"	"	ad. 4: 6000 K tőke- segély
4. Vásárhely	7784·11	4976·97	—·—	3000·—	325·57	—·—	"	"	"	ad. 4: 3000 K tőke- segély
5. Morva	1528·61	775·22	1212·—	2100·—	44·89	—·—	"	"	"	ad. 4: saját helyre- állítandó tőkéjére
6. Bodzásujlak	2313·41	2310·57	1000·—	3505·—	260·—	—·—	"	"	"	
7. Garany	3591·27	2729·78	9100·—	5495·—	624·—	—·—	"	"	"	
8. Csarnahó	3426·30	1508·16	10366·—	685·—	82·—	—·—	"	"	"	ad. 4: 9540 K temp- lomépítés és 826 K harangalap
9. Deregnyő	2961·30	1475·50	3233·78	—·—	280·20	300·—	"	"	"	
10. Szalók	993·25	435·18	—·—	60·—	33·70	—·—	"	"	"	
11. Gálszécs	5739·56	4738·88	3400·—	7000·—	96·40	576·—	"	"	"	ad. 4: 2275 K tőke- segély
12. Gercsely	1836·24	1451·29	1100·—	—·—	63·—	—·—	"	"	"	
13. Kiszte	274·64	63·40	1271·33	—·—	72·—	—·—	"	"	"	
14. Hardicsa	4201·73	2367·07	7000·—	3000·—	679·70	—·—	"	"	"	ad. 4: 3000 K tőke- segély
15. Homonna	1997·76	1749·05	7077·—	5150·—	26·—	—·—	"	"	"	ad. 4: 2800 K tőke- segély
16. Kazsó	2552·29	1624·24	7000·—	—·—	45·—	—·—	"	"	"	
17. Kisazar	3262·59	2798·68	650·—	3200·—	—·—	353·—	"	"	"	ad. 4: 3000 K tőke- segély
18. Kisbári	526·32	441·93	16000·—	3075·—	52·57	—·—	"	sujhelyi réttj. a. nincs fiz.	"	ad. 4: lelk. föld elad. levő lelk. fiz. alap
19. Nagybári	2192·37	1520·68	—·—	4983·—	60·21	—·—	"	"	"	ad. 4: 3000 K tőkes. s 2000 K kerül. tart.
20. Kistráska	1638·36	1014·96	—·—	3200·—	42·—	—·—	87 köből rozsz	Kifizetettett.	"	ad. 4: 3000 K tőke- segély
21. Hegyi	997·77	912·87	2000·—	7000·—	45·46	420·—	"	"	"	ad. 4: 7000 K tőke- segély
22. Kolbása	1248·93	677·72	2688·08	3200·—	151·43	—·—	"	"	"	ad. 4: tőkesegély

23. Ladamóc	6506 05	5876 06	780.—	3468.—	10.—	430·61	Kifizetett	Kifizetett	saját tőkét vette kölcsön
24. Lasztló	15243 55	14931·57	8000.—	5000.—	411·80	12000 —	"	"	ad. 4. 5000 K tőke-szegély
25. Lasztló	4516 60	4387·39	3196·58	—.—	200.—	—.—	Az áll. adó nincs kif.	"	"
26. Nagykázmér	311·40	266·95	1000.—	—.—	—.—	—.—	Kifizetett.	"	"
27. Legenye	4924 99	4621·07	8031·38	—.—	50.—	—.—	"	"	"
28. Magyarizsép	2614·78	1007·92	—.—	6260.—	223.—	1733·34	"	"	ad. 4: 3200 K tőke-szegély
29. Cselej	695 28	196·22	3434.—	—.—	120.—	—.—	"	"	"
30. Magyarsas	7294 25	7087 03	—.—	13000.—	108.—	—.—	"	"	ad. 4: 8000 K tőke-szegély
31. Imreg	1805·50	1859·72	200.—	480.—	257.—	—.—	"	"	"
32. Szürnyeg	2845·60	1891·18	—.—	240.—	638·38	—.—	"	"	"
33. Málca	2451·54	2373·57	13009·19	1500.—	105·30	120.—	Ártér adó nincs kif.	"	ad. 4: saját tőkéből kölcsön vett.
34. Miglész	4734·54	4500·42	2467·20	2467·20	230·10	—.—	Kifizetett	"	"
35. Nagyráska	2420·34	2588·82	500.—	3480.—	79 —	—.—	"	"	"
36. Nagytoronya	2598·25	2192·07	80.—	7000.—	25.—	—.—	Állami adó nincs kif.	"	ad. 4: 2800 K tőke-szegély
37. Kistoronya	8351·67	8389·72	—.—	8157.—	68.—	—.—	Kifizetett	"	ad. 4: isk. és tanit. lak épít felv. kölcsön
38. Sátoraljaújhely	13245·94	12375.—	23883·21	27882 81	1709·83	1803·50	Jelent. áll. adóhátr. van	"	"
39. Szőlőske	1763·43	1565·69	—.—	7205.—	61·66	—.—	Állami adó nincs kif.	Kifizetett	"
40. Borsi	749·11	444 40	1383·20	—.—	52·95	29.—	Kifizetett	—	"
41. Bodrogszerdah.	476·86	262·31	1325·75	—.—	278 61	—.—	"	"	"
42. Tusa	4223 69	3981·43	—.—	3400.—	771·51	—.—	"	Kifizetett	ad. 4: 3000 K tőke-szegély
43. Zemplén	1828·49	1782·95	560.—	2886.—	163.—	—.—	"	"	"
44. Varannó	—.—	—.—	12000.—	—.—	—.—	—.—	"	"	ad. 4: templom-építési alap
45. Mezőlaborc	—.—	—.—	1800.—	—.—	—.—	—.—	"	"	ad. 4: templom-építési alap

150440·29 124315·19 129698·49 150078·81 8463·71 18780·86 185 köböl

Kelt Bánócon, 1916. ápril hó 1.

HUTKA JÓZSEF,
esperes.

Tudomásvétel mellett egész terjedelmében jegyzőkönyvbe foglaltatik, azzal, hogy azok az egyházak, amelyek állami adójukat, illetéket, egyenértéki tartozásaikat ki nem fizették, ebbeli kötelezettségüknek f. é. június végéig eleget tegernek s erről szóló jelentéseiket esperesi hivatalnak küldjék el.

43. Olvastatott az egyházmegyei segélyosztó bizottságának jegyzőkönyve, amint következik:

J E G Y Z Ő K Ö N Y V.

Felvétellett Sátoraljaujhelyben 1915. évi december hó 2-ik napján, a felsőzempléni ref. egyházmegye segélyosztó bizottságának ülésében.

Jelen voltak: Hutka József esperes elnöklete alatt, Dókus László e.-m. gondnok, Dókus Gyula és Bernáth Aladár e.-m. világi tanácsbírák, mint segélyosztó bizottsági tagok. Péter Mihály, Tudja Mihály és Kozma Antal bizottsági tagok az ülésről való elmaradásukat kimentették.

Elnök jelenti, hogy a tiszáninneri ref. egyházkerület pénztári hivatala az esperesi hivatalnak s általa a felsőzempléni ref. e.-m. pénztárának a folyó 1915. évben a következő segélypénzeket küldötte meg:

1. a) Régi államsegélyben	---	---	1214	K	22	f.
b) Uj államsegélyben	---	---	2477	"	26	"
2. Báró Baldácsy-alapból	---	---	809	"	52	"
3. Tolcsvai Nagy Gedeon-alapból	---	---	200	"	—	"
4. Hollandi-pénztárból	---	---	120	"	—	"

Összesen : 4821 K — f.

A beérkezett kérvények a következők:

A) Egyházak kérvényei : 1. Zemplén, 2. Vásárhely, 3. Morva, 4. Imreg, 5. Málca.

B) Lelkészek kérvényei : Kiss Tamás málcai lelkész.

C) Lelkészővegyek és lelkészárvák kérvényei : 1. Özv. Kozma Gedeonné. 2. Özv. Gyarmati Sámuelné. 3. Özv. Kálnicky Jánosné. 4. Özv. Babarek Dánielné.

5. Özv. Soltész Gyuláné. 6. Özv. Uj Istvánné. 7. Özv. Soltész Károlyné. 8. Özv. Stepán Mihályné. 9. Sárkány Erzsébet és Róza lelkészárva. 10. Császár Teréz lelkész árvái. 11. Hajzer Ilona lelkészárva.

D) Tanítók kérvényei: 1. Berencsy Endre alsómi-hályi, 2. Sikolya Albert nagytoronyai ref. tanítók, 3. Onódy Zoltán bártfai állami tanító édes anyja temetési költségeinek fedezésére.

E) Tanító özvegyek kérvényei: Özv. Magyar Istvánné.

F) Kalvineum segítése.

Ezenkívül az államsegély az 1903. évi tavaszi egyházkerületi gyűlés 23. és az 1907. évi őszi egyházkerületi gyűlés 33-ik sz. jegyzőkönyvi határozatának figyelembe vételével az egyházmegye által meghatározott célokra osztandó ki. E körülmények mérlegelése után a segélyek kiosztása a következőképen történt:

<i>I. Allamsegély</i> --- --- --- --- ---	3691 K 48 f.
1. Esperesi iroda átalány --- --- ---	200 " — "
2. Papi főjegyző tiszteletdíj --- --- ---	350 " — "
3. Papi aljegyző tiszteletdíj --- --- ---	150 " — "
4. Egyházmegyei pénztárnoki tiszteletdíj	300 " — "
5. Tanügyi biz. elnök tiszteletdíj	100 " — "
6. Könyvtárnoki tiszteletdíj --- --- ---	50 " — "
7. Számvevőszék előadói tiszteletdíja ---	100 " — "
8. Számvevőszéki tagok fuvar- és napidíja	50 " — "
9. Egyházkerületi gyűlésre fuvar --- ---	320 " — "
10. Egyházmegyei jegyzőkönyvek nyomtatására --- --- --- --- ---	433 " 38 "
11. Egyházlátogatók fuvar- és napidíja ---	570 " — "
12. Egyházkerületi gyűléstartási alapra	200 " — "
13. Segélyosztó-bizottság fuvar- és napidíja	30 " — "
14. Varannói vallásoktatási díj --- --- ---	100 " — "
15. Mezőlaborci vallásoktatási díj --- --- ---	50 " — "
16. Mezőlaborci vallásoktatási fuvardíj ---	64 " — "
17. Nagymihályi vallásoktatási díj --- --- ---	100 " — "
18. Rebrénye vallásoktatási díj --- --- ---	100 " — "
19. Egyházmegyei gyűléskor napidíjak ---	420 " — "
20. Nagykázméri egyháznak vallásoktatási díja --- --- --- --- ---	4 " 10 "
Összesen :	3691 K 48 f.

<i>II. Báró Baldácsy-alap</i> --- --- ---		809 K 52 f.
1.	Nagykászmeri egyháznak --- --- ---	125 „ 90 „
2.	Özv. Soltész Károlyné ref. lelkészné	30 „ — „
3.	Sárkány Erzsébet és Róza lelkészárva	30 „ — „
4.	Császár Teréz lelkész árva --- --- ---	30 „ — „
5.	Hajzer Ilona lelkész árva --- --- ---	30 „ — „
6.	Gyarmathy Sámuelné özv. lelkészné	68 „ 60 „
7.	Babarék Dánielné --- --- --- ---	68 „ 60 „
8.	Stepán Mihályné --- --- --- ---	68 „ 60 „
9.	Soltész Gyuláné --- --- --- ---	68 „ 60 „
10.	Kozma Gidáné --- --- --- ---	68 „ 60 „
11.	Kiss Tamásné --- --- --- ---	68 „ 60 „
12.	Ujj Istvánné --- --- --- ---	68 „ 40 „
13.	Özv. Kálniczky Jánosné --- --- --- ---	8 „ 62 „
14.	Zempléni egyháznak --- --- --- ---	27 „ — „
15.	Imregi egyháznak --- --- --- ---	20 „ — „
16.	Málcai egyháznak --- --- --- ---	28 „ — „

Összesen : 809 K 52 f.

<i>III. Tolcsvai Nagy Gedeon-alap</i> ---		200 K — f.
1.	Vásárhelyi ref. egyháznak --- ---	80 „ — „
2.	Berencsy Endre alsómihályi tanítónak	40 „ — „
3.	Sikolya Albert nagytoronyai tanítónak	40 „ — „
4.	Özv. Magyar Istvánné özvegy tanító- nénak --- --- --- ---	20 „ — „
5.	Szorgalmas tanulók jutalomkönyvére	20 „ — „

Összesen : 200 K — f.

<i>IV. Hollandi Szükösi Tár</i> --- ---		120 K — f.
1.	Morvai ref. egyháznak --- --- ---	50 „ — „
2.	Özv. Kálniczky Jánosné özv. lelkészné	60 „ — „
3.	Kalvineum (lelkészi árva cél) --- ---	10 „ — „

Összesen : 120 K — f.

Kiss Tamás lelkész, miután 1915. szeptember 25 én meghalt, segélyben nem volt részesíthető, helyette azonban hátramaradt özvegye részesített segélyben. — Onódy Zoltán bártfai állami tanító elhunyt anyja temetkezési költségeinek fedezésére segélyben szintén nem volt részesíthető, miután az illető, mint állami tanító nem áll egyházmegyénk kötelékébe.

Ezen jegyzőkönyv felolvasás után a segélybizottság jelenlevő tagjai által aláíratott.

K. m. f.

Dókus Gyula sk.
Bernáth Aladár sk.
v. t.-bírák.

Hulka József sk.
esperes, úgy is mint bizottság
jegyzője.

Dókus László sk.
e.-m. gondnok.

Tudomásúl vétetvén, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe foglaltatik.

44. Olvastatott a málcai özvegy lelkész és helyettes lelkész között a lelkészi javadalomnak 1916. évi április 24-től 1917. április 24 ig terjedő kegyév tartamára vonatkozó megosztási jegyzőkönyv.

Az egyházmegyei közgyűlés a megosztást jóváhagyja s azt megerősíti. A megosztási jegyzőkönyv az esperesnek kiadatik.

45. Olvastatott az egyházlátogatók jelentése, a kisazari paplak ügyében.

Az egyházfelügyelő lelkész felhivatik, hogy a paplakot szakértővel vizsgáltassa meg s a felügyelő lelkészt felhatalmazza, hogy a szakértői vélemény alapján szükséges javítási munkálatokat tegye meg. Az esperes felhatalmaztatik, hogy az esetleges szükségeltető összeget az egyházmegye pénztárából kiutalja.

Máthé Miklós kisazari lelkész (Salzburg, Paris Lodron-Strasse 5/1.) fegyelmi eljárás terhe alatt felhivatik, hogy a paplak építkezésére vonatkozó összes iratokat 8 napon belül a felügyelő lelkésznek adja, illetve adassa át.

46. Virág József indítványozza, hogy egyházmegyei építkezési szabályrendelet készíttessék.

Az egyházmegyei közgyűlés az építkezési szabályrendelet szerkesztését elhatározta s a szabályrendeleti tervezet elkészítésére Nemes Sándor, Péter Mihály és Virág József tanácsbírákat kéri fel.

47. A magyarsasi egyház betérjeszti az iskola építkezés folytán felmerült 850 korona rendkívüli adókivetését letárgyaló presbiteri és közgyűlési jegyzőkönyvet.

A kivetés, mint törvényesen letárgyalt, megerősíttetik.

48. A kolbásai egyház betérjeszti presbiteriumának és közgyűlésének határozatát jóváhagyás végett, melyben elhatározta, hogy hat egymásután követő évre az egyházi adót a mostani alapon veti ki.

A határozat, mint törvényesen letárgyalt megerősíttetik.

49. Olvastatott a számvevőszék 1916. ápril. 26 án Sátoraljaújhelyben tartott ülésének jegyzőkönyve, mely szerint:

1. Tudja Mihály egyh.-megyei pénztárnok az 1916. évre szóló számadását a következőkben terjeszti elő:

- a) A főiskolai pénztárba beszolgáltatót 264 K 71 f.
- b) Az egyh. ker. pénztárba " 2803 " 97 "
- c) Lelkészi özvegyek és árvák egyh.-ker. gyámtári illetékébe beszolgáltatót 2555 " 76 "
- d) Egyházmegyei közigazgatási pénztár állása:

Bevétel: --- 7903 K 95 f

Kiadás: --- 5163 " --- "

Maradvány --- 2740 K 95 f

2. Egyházmegyei tőkeállomány:

- Kazinczy János e.-m. gyűléstartási alap 2242 K — f.
- Egyh.-megyei közig. pénztári tőke --- 1343 " 29 "
- Zempléni egyház lelkeszi alapja --- 866 " 70 "
- Egyh.-ker. gyűléstartási alap --- --- 631 " 12 "

Egyházmegyei közgyűlés a számvevőszék jegyzőkönyvét egész terjedelmében tudomásul véve, az abban foglalt javaslatok alapján a következő határozatokat hozza:

1. Pénztárnok számadása rendben találattván, részére a felmentvény a szokott fentartással megadatik.

2. Az abarai, alsómihályi, garanyi, gálszécsi, gercselyi, kisztei, kistráskai, hegyii, hardicsai kacsói, kisbárii, nagybárii, szállóskei, bodrogszerdahelyi, borsii, kolbásai, kisazari, csarnahói, homonnai, bánóci, morvai, bodzásújlaki, deregnyői, szalóki, lasztoméri, szürnyegi, imregi, legényei, magyarizsépi, málcai, kázméri, cseleji, nagytoronyai, kistoronyai, vásárhelyi, ladamóczyi egyházak 1915. évi gondnoki számadásai rendben találattván, azok megerősítettnek s nevezett egyházak gondnokának a felmentvény — a szokott fenntartással — megadatik.

b) A számadások megerősítésével kapcsolatban közgyűlés útasítja a ladamóczyi egyházat, hogy a hasonnemű bevételi és kiadási összegeket nem egyetlen tételbe összefoglalva, hanem megfelelő csoportosítással külön-külön sorszám alatt vegye be számadásába.

c) Úgyancsak utasítatik Berec Antal nagytoronyai felügyelő-lelkész, hogy a nagytoronyai gondnoki számadás kiadási tételeinek 50, 51, 69. sorszáma alatt bevezetett s az ő részére igényelt 20 kor. fuvardíjat Kerekes Kálmán lelkész-szel történt beszámolója után az 1915. évi őszi egyh.-megyei közgyűlés 39 sz. jkvi határozata rendelkezésének megfelelően az egyháznak térítse vissza s ennek megtörténtéről őszi közgyűlésnek jelentést tegyen.

d) A kistoronyai egyház presbitériuma anyagi felelősség terhe alatt felhivatik az iránt való intézkedésre, hogy a Berecz Károly alsóbereckii lakosnak kiadott 1500 kor. kölcsön nevezett által egy hónapi határidő alatt az egyház pénz-

tárába visszatéríttessék, mert egy adósságokkal, súlyos anyagi terhekkal küzdő egyház nem lehet abban a helyzetben, hogy éppen az adósságának törlesztésére összegyűlt pénzeket egy nem is az egyházközség kötelekébe tartozó egyénnél kölcsön helyezzen el. Különben is a kölcsön kiadása sem volt szabályszerű presbiteri határozattal elintézve.

Utasítatik továbbá Berecz Antal felügyelő-lelkész, hogy a számadás kiadási tételének 24, 25 sorszám alatt feltüntetett s az ő részére igényelt 25 kor. fuvardíjat az 1915 évi őszi egyh.-megyei közgyűlés 39 sz. jkvi határozata értelmében az egyháznak térítse vissza s erről szóló jelentését az őszi közgyűlésre terjessze be.

3. Az alább elsorolt egyházak számadásai csak akkor lesznek megerősítendőek s gondnokai csak akkor nyerhetnek felmentvényt, ha a számvevőszék által észlelt hiányok kiigazítatnak s annak megtörténtéről hivatalos jelentés adatik be az esperesi hivatalhoz:

a) Sátoraljaújhely, ha az algondnoki naplóból kimaradt s nyugtákkal igazolt 24 kor. harangkereseti bevétel (Tarpai István: 13 K, Feké Jánosné: 7 K, Bodos Gyula: 2 K, Nagybári Dánielné: 2 K.) a számadásba bevétetvén, ekként a gondnoki számadás évi mérlege a következő kiigazítást nyer: Bevételek összege: 13269 K 94 fill. Egyenleg, mint pénztári maradvány: 925 K, 52 fillér.

Utasítatik továbbá nevezett egyház, hogy az Enyedy Andor lelkész részére kiutalt 1500 kor. kölcsön kiadását az E. T. I t.-c. 42 és 43. §§-inak rendelkezései szerint letárgyaló presbiteri határozatot 30 napon belül esperesi hivatalhoz terjessze be.

b) Magyarsas, ha a bevételi tételek helytelenül összeadott összege: 7294·25 K-ról 7494·25 K-ra, az ugyancsak helytelen összegzésű kiadási főösszeg 7087·03 kor.-ról 7088 03

kor.-ra, s ekként a pénztári maradvány 406·22 kor.-ra javíttatik ki.

c) Zemplén, ha a hibás összeadású kiadási végösszeg 1782·95 kor.-ról, 1783·95 kor.-ra s így a pénztári maradvány 44·54 kor.-ra igazíttatik ki.

d) Lasztóc, ha a lelkész az egyház és iskolalátogatók éllátása címén felvett 20 kor.-ból 10 koronát visszatérítvén, a számadás idevonatkozó tétele 10 kor. ra s így a pénztári maradvány 133·21 kor.-ra helyesbítettik. Mivel az 1914 évi tavaszi egyh.-megyei közgyűlés 42/4 sz. határozata az egyházlátogatóság ellátási összegébe csak 10 koronát enged felszámítani, iskolalátogatás pedig az 1915. évben nem volt.

e) Nagyráska, ha a Bevétel 11 sorszáma alatt bejegyzett adócsökkentési segély levonások nélküli teljes összegét: 404 koronát beveszi bevétel gyanánt annyival inkább, mert az ott levonásba vett 21·60 kor. domestikai járulékot a 25 sorszámú kiadási tétel gyanánt feltünteti s a jelenlegi hibás összeadású 2420·34 kor. bevételi összeget 2817·34 kor.-ra kijavítván, helyesbített bevétel gyanánt az adócsökkentési segély többletével 71·10 kor.-val együtt 2488 44 kor.-t tüntet fel. Kiadási tételeit, illetve azok végösszegét következőleg módosítja: 1. Beveszi kiadás gyanánt a második félévi adócsökkentési segélyből bevett 48·90 kor. lelkészi nyugdíjintézet 2°/_o-os fent. járulékot, valamint annak elküldési postadíját: 60 fillért s ekkép a kiadások végösszege lesz: --- --- --- 2638·32 K
Bevételi végösszeg --- --- --- 2488·44 „
Hiány: --- 149·88 K

Utasíttatik továbbá nevezett egyház lelkésze és gondnoka, hogy az egyházmegyei gyűlési fuvar és ellátás címén általuk felvett s 31 kiadási sorszám alatt a számadásba bevezetett

25 kor.-ból 15 koronát az 1914. évi tavaszi egyh.-megyei közgyűlés 42/4 sz. határozata értelmében az egyház pénztárába térítsenek vissza s ennek megtörténtéről őszi egyházmegyei közgyűlésnek jelentést tegyenek.

Nemkülönben megfelelően indokolt jelentést adjon szóban levő egyház presbitériuma az őszi közgyűlésnek arról, miért szerepeltet ilyen kiadási tételt számadásaiban (17 sorsz.) Az elperelt temető ügyben perköltség bevétele egyháztanács és gondnok által 11.26 kor., holott ez a perköltség posta útján is elküldhető lett volna. Általában a kiadásoknál nagyobb takarékoszágra utasítalik, mert számadása most is hiánnyal zárul.

f) Miglész, ha az adócsökkentési segély levonások nélküli teljes összegét 580 koronát beveszi bevétel gyanánt és az adócsökkentési segélyből eszközölt levonásokkal (domestika, 2%-os fent. jár) a kiadások között feltünteti.

g) Kisazar, ha jelenleg tábori szolgálatot teljesítő lelkészét felhívja, hogy az általa felvett 1915. I. félévi adócsökkentési segélyről elszámoljon s ez elszámolás eredményét gondnoki számadása záradékául felveszi és pénztár maradványát e szerint módosítja.

h) Tussa, ha 1915. évi adócsökkentési segélyét bevétel gyanánt feltünteti s ennek megtörténtét az ekként módosított számadás betervezésével együtt esperesi hivatalnál igazolja.

Azzal az eljárással szemben, hogy a legkésőbb március 22-ig beadni köteles számadást a tussai egyház csak az egyházmegyei közgyűlést megelőző néhány nap előtt terjesztette be, a jövőre nézve szigorúan utasítatik a kitüntetett beadási határidők pontos betartására.

4 Az alább felsorolt egyházak költségvetései, mint törvényszerűen kiállítottak, megerősítetnek:

Abara, Alsómihályi, Bánóc, Morva, Vásár-

hely, Bodzásújlak, Garany, Gálszécs, Gercsely, Kiszte, Kistráska, Hegyi, Hardicsa, Kazsó, Kisbári, Nagybári, Szöllőske, Bodrogszerdahely, Borsi, Kolbása, Csárnahó, Homonna, Deregyő, Szalók, Lasztomér, Kázmér, Malca, Imreg, Magyarizsép, Legenye, Nagyráska, Miglész.

5. A többi egyházak költségvetéseit közgyűlés csak az esetben erősíti meg, ha a számvevőszék által észlelt következő hibák helyreigazíttatnak:

a) Sátoraljaújhely, ha a gondnoki számadás helyesbített pénztári maradványát 925'52 kor.-t veszi fel megfelelő fedezeti tétel gyanánt.

b) Szürnyeg, ha az egyház és iskolalátogatók ellátására felvett összeg az 1914. évi tavaszi e.-m. közgyűlés 42/4 sz. határozata értelmében 20 kor.-ra javíttatik ki.

Ha az adókimutatás hibás végösszegezése helyett az 1916 évi egyházi adókivetés tényleges összege: 483'20 kor. vétetik fel a fedezeti rovatba:

Ugyancsak főleg az adócsökkentési segélyrevisiója szempontjából a jövőre nézve útasíttatik nevezett egyház, hogy a lelkész és tanítói fizetésnek az egyházközségtől vagy annak tagjaitól járó összegét részletezve vegye be költségvetésébe.

c) Magyarsas, ha az 1915. évi pénztári maradvány gyanánt a számadás helyesbített maradványát 406'22 koronát állít be a költségvetés fedezeti rovatába. Továbbá, ha ugyane rovatban a hibásan kiszámított és végösszegezt adókimutatás tényleges összegét veszi be az egyháztagok 10%-os adója gyanánt, vagyis 257'07 kor.-t a jelenben felvett 332'05 korona helyett.

Utasíttatik továbbá szóban levő egyház, hogy a költségvetésben mutatkozó hiány elenyésztetéséről valami módon gondoskodják, a chartacsonkítás kárpótlása címén a lelkész részére

felvett 96 kor. szükségletre vonatkozólag pedig, hogy congrua felemeléséért haladéktalanul folyomadjék annyival inkább, mert költségvetésc most is hiánnyal záródik.

d) Nagytoronya, ha az összegezetlenül hagyott s e miatt teljesen hibásan beállított 10% os egyházi adó és adóhátralék helyes összegét állítja be a megfelelő fedezeti rovatba, vagyis 1916. évi rendes adó gyanánt 280 kor. helyett 230 kor.-t s adóhátralék gyanánt 1100 korona helyett 277·64 kor.-t.

e) Kistoronya, ha gondnoki számadásának 38·05 kor. túlkiadását a költségvetés szükségleti rovatába felveszi.

Továbbá, ha hátralékos egyházi adókövetelés címén, amelyek az adókimutatásban részletezett, de nem összegezett, a fedezeti rovatba 138·07 kor.-t beállít.

Végül, ha az adókimutatásban összegezetlenül hagyott és így helytelenül beállított 10% os egyházi adó helyes összegét veszi be megfelelő fedezeti tétel gyanánt, vagyis 324·07 kor.-t a beállított 250 kor. helyett.

f) Ladamóc, ha a 10%-os adó helyes összegét 823·93 kor.-t veszi be a megfelelő fedezeti rovatba a beállított 620 kor. helyett.

g) Zemplén, ha a gondnoki számadás bevételi összegének hibás összeadása folytán helytelenül beállított pénztári maradvány tényleges összegét: 44·53 kor.-t veszi be a költségvetés megfelelő fedezeti tétele gyanánt, ugyancsak a Fedezetbe 270 kor. dologi tandíjkárpótlást tüntet fel a helytelenül beállított 170 kor. helyett.

h) Cselej, ha a bevételi előirányzat végösszege, mely hibásan van összeadva, 1245·34 kor. ról 1275·34 kor.-ra javíttatik ki.

i) Lasztóc, ha jelen közgyűlési határozat 3/d. pontja szerint helyesbített pénztári maradványt veszi fel megfelelő fedezeti tétel gyanánt.

j) Kisazar, ha jelen közgyűlési határozat 3/g pontjának rendelkezése alapján kiigazitott pénztári maradványát tünteti fel költségvetése megfelelő fedezeti tételeinek.

k) Tussa, ha pénztári maradványának jelen határozat 3/h. pontja szerint helyesbített összeget von be költségvetésének megfelelő fedezeti rovatába.

5. A következő egyházak adókimutatása, mint helyesen és törvényszerűen kiállítottak, megerősítettnek:

Abara, Alsómihályi Bánóc, Morva, Vásárhely, Bodzásújlak, Garany, Gálszécs, Gercsely, Kiszte, Hardicsa, Kisbári, Nagybári, Szöllöske, Bodrogszerdahely, Borsi, Kolbása, Kisazar, Csarnahó, Homonna, Deregyő, Szalók, Lasztómer, Zemplén, Cselej, Magyarizsép, Miglész, Málca, Kázmér, Imreg.

6. A következő egyházak adókimutatásai csak abban az esetben ajánlatnak megerősítésre, ha az alább felsorolt helyreigazításokat eszközlik:

a) Szürnyeg, Ladamóc, Nagytoronya, ha adókimutatásukat összegezik, illetve helyesen végösszegezik, mert e nélkül helyesen megszerkesztett költségvetést készíteni nem lehet, amint a megnevezett egyházak költségvetései is bizonyítják.

b) Magyarsas, ha az alább felsoroltak hibás kiszámítású egyházi adója következő kiigazítást nyer: Az első 3 sorszám alatt Sarudi István, László és Ambrus adója lesz egyenként 8·45 kor., Bernáth Győző (4 srsz.) 98·70 kor., Kakas Jánosné 2·90 kor., Kacsó György és Mihály adója 2·59 kor. s ha az adók végösszege, mely szintén hibásan van összeadva a fenti kiigazításokkal 257·07 kor.-ban állapítatik meg.

c) Kistoronya, ha az adókimutatás téves kiszámítású tételein következő helyreigazítások eszközöltnének: Csonka György (9 srsz.) adója lesz 2·05 K., ifj. Csonka Mihályé: 2 kor., ifj.

Csonka Jánosé 3·02 kor., id. Török Károlyé 15·48 kor., ifj. Török Károlyé 5·58 kor., id. Tóth Mihályé 9·31 kor., Turóczy Józsefé 5·56 kor. s ha az adófőkönyv minden rovata végösszegeztetik.

7. Adófőkönyv betérjesztésére utasítandók: Sátoraljaújhely, Kistráska, Hegyi, Nagyráska.

8. A következő egyházak, miután hiveik adót nem fizetnek, adófőkönyv betérjesztésére nem kötelezhetők: Alsómihályi, Legenye, Lasztóc, Kazsó.

8. Tussa, adókimutatást, miután lelkész jelentése szerint presbitérium letárgyalni nem akarja, az E. T. III. t.-c. 6. §-a rendelkezése szerint egyházmegyei küldöttség fogja jelen közgyűlés egy más pont alatt hozott határozata értelmében megvizsgálni, letárgyalását eszközölni s megerősítés végett az őszi közgyűlés elé betérjeszteni.

9 A Sallay Béla számvevőszéki előadó által javasolt s a számvevőszék által némi módosításokkal elfogadott indítványát egyházmegyei közgyűlés teljes egészében magáévá tévén, a gondnoki számadások, költségvetések s adókimutatások felülvizsgálásával kapcsolatban következő határozatokat hozza:

a) Számvevőszéki felülvizsgálatra a következő okmányok terjesztendőek be az egyházközségek által:

I. A f. évi gondnoki számadás egy példányban.

II. Az azt követő évre szóló költségvetés és adókimutatás egy-egy példányban.

Mellékletül:

III. A f. évi gondnoki számadás pontosan megszámozott bevételi és kiadási nyugtái.

IV. Az ugyanezen évre szóló s esperesileg megerősített költségvetés és adókimutatás egy példányban.

V. A megelőző évi, esperesileg megerősített gondnoki számadás egy példányban.

b) Minden egyháznak legyen kemény táblába befoglalt s lehetőleg erős, tartós kötésű adófőkönyve, legalább is a következő rovatokkal: 1. Tartozás 2. lerovás, 3 hátralék, 4 túlfizetés, amely főkönyv első lapján hitelesített presbiteri jegyzőkönyv tüntesse fel a lapszámok összegét.

A főkönyv összes rovatai pontosan végösszegezendők.

c) Ugyancsak külön bekötött főkönyve legyen minden egyháznak a lapszámok fenti módon való feltüntetésével az évi költségvetéseknek. E költségvetések esetleg a gondnoki számadások főkönyvébe is bevezethetők.

d) Ugy a költségvetési, mint az adókivetési főkönyvek minden év végén gondosan lezárandók és presbitérium által hitelesítendők.

e) A gondnoki számadás egynemű bevételi és kiadási tételei megfelelő főtétel alatt csoportosítandók, mert csakis ily számodások fognak jövőre elfogadtatni.

f) Minden 10 koronán felüli bevételi tétel, kivéve az egyházi adókat, ellennyugtával s minden 1 koronán felül levő kiadási tétel nyugtával igazolandó.

g) Lelkész semmiféle nem neki teljesített fizetésről nem adhat nyugtát vagy más, saját aláírásával bizonyításra szánt okiratot.

h) Egyházlátogatóság utasittatik, hogy a gondnoki számadások és költségvetések főkönyvét, valamint az adófőkönyveket legalább végösszegeikben összehasonlítván az az azokról készült másodpéldányokkal, azoknak megegyezését, vagy eltérését úgy a főkönyvben, mint a másodpéldányokon külön-külön záradékban igazolják.

i) A gondnoki számadásnak eredeti és másodpéldányainak a múlt évi őszi e.-m. közgyűlés 51 sz. jkvi határozatával kötelezett összehasonlítása alkalmával a számadás évében

gyümölcsözésre kihelyezett tőkék betétkönyveit, vagy egyéb biztosító okmányait egyházlátogatóság gondosan átvizsgálván, az ide vonatkozó bevételi, illetve kiadási tételekkel összehasonlítván, ennek megtörténtét külön jegyzőkönyvben igazolja annak feltüntetésével, hogy a kölcsön gyanánt kihelyezett összegek kellő módon vannak e biztosítva?

j) Utasítatnak az egyes egyházközségek, hogy az ügyiratoknak, jelentéseknek beadására nézve az esperes által kitűzött határidőt pontosan tartsák be, mert jövőre a közgyűlés által csak azok az ügyek vétetnek tárgyalás alá, amelyek a beadási határidőn belül terjesztettek be.

50. Olvастatik a missziói bizottság következő jegyzőkönyve:

J E G Y Z Ő K Ö N Y V.

Felvéttetett Saujhelyen 1916 ápril 26-án a f.-zempléni ref. egyházmegye missziói bizottságának ülésében.

Jelen voltak: Hutka József esperes és Dókus László egyházmegyei gondnok elnöklete alatt Bernáth Aladár, Péter Mihály főjegyző, előadó, mint bizottsági tagok

Elnöklő esperes a bizottságot üdvözölvén, az ülést megnyitja s felkéri Péter Mihály előadót a homonnai missziói egyház 1915. évi állapotának ismertetésére.

Előadó a homonnai missziói egyház 1915. évi életét a Böszörményi Sándor missziói lelkész jelentése s egyéb iratok alapján a következőkben ismerteti:

A homonnai missziói egyház 1915. évi történetében három cyclus különböztethető meg. Az első tart 1915 január hó 1-től március végéig, a második március végétől október 1-ig, a harmadik október 1-től az év végéig. Az első időszakban a lelkész Homonnán lakik s maga vezeti az egyház ügyeit, ez a lekipásztori munka azonban csak magára Homonnára terjed ki, amennyiben a Homonnától feljebb eső vidék hadioperációs terület, ahova a lelkész el nem látogathatott, a hadiszíntértől lejjebb eső Varannóra alkalma lehetett volna ugyan ellá-

togatni, de a fuvar drágasága, vagy hiánya miatt nem tehette. Szerencsére ez időben a Mobilis Reservespítálnál G. Kovács István ref. táborigazgató lelkész működött, aki gondját a varannói ref. egyház körére is kiterjesztette s négy vasárnap tartott istentiszteletet s eltemetett egy polgári személyt. Magának Böszörményi Sándornak a Homonnán való működése abban állott jelentése szerint, hogy bátorította s összetartotta a hajlékaikba lassanként visszatérő homonnaiakat s vasárnaponként istentiszteleteket tartott az átvonuló, vagy néha hosszabb ideig ott tartózkodó katonák részére is s elvégezte az ott előforduló funkciókat, de hitoktatás, az iskolák szünetelése miatt, nem volt a kántori teendőket ez időben egy hónapig Baranyay Sándor tanító, önkéntes tizedes és több hónapig keresztül Nagy András kiskemencei r. kath. orgonista-kantor végezte el. Ez volt az első időszak.

A második időszak ott kezdődik, mikor a lelkészt márc. végén a katonai parancsnokság táborigazgatói szolgálatra felhívta. Ez aztán egy igen szomorú időszak egészen okt. 1-ig. A lelkész ugyanis ahelyett, hogy gondoskodott volna segéd- vagy helyettes-lelkészből, a külömben is egész aug. 15-ig káplán nélkül szükölködő s másképp is elfoglalt Hutka József esperest kérte fel a helyettesítésre. Ez idő alatt csakis husvétkor osztott urvacsorát Homonnán Papp József miskolci lelkészjellegű tanár. És istentiszteletet végzett Nagypénteken Baranyay Sándor tartalékos tanító. Sem Homonnán, sem vidékén, sem vasárnap, sem pünköstkori istentisztelet nem volt, temetésnek, keresztelésnek s más lelkészi, vagy missziói munkának természetesen sehol semmi nyoma. Mindössze annyi történt, hogy Miklán Gyula, aki a jelentés szerint aug. 15-én bánóci segédlelkész lett, ez időtől kezdve okt. 1-ig tartott Homonnán néhány ízben istentiszteletet, keresztelt kétszer, temetett háromszor s urvacsorát osztott új kenyérré. A lelkész jelentése szerint az áhitatos hívek úgy elégtették ki ez idő alatt a lelki éhségüket, hogy olykor vasárnaponként összegyülekeztek a templomban, az egyik presbyter leányának harmonium kísérete mellett énekeltek, majd egy nőgyógyásztag imádkozott, bibliai részeket olvasott, utána ismét énekeltek, végül a templomból eltá-

voztak. Így ír ezekről az u. n. istenítiszteletekről hallomás után Mährisch Weiskirchenből a tábori s egyúttal a homonnai missziói lelkész.

A harmadik időszak ott kezdődik, ahol okt. elején Koronka Pál helyettes lelkész foglalja el a homonnai őrállomást s ettől fogva a gyülekezet visszanyeri a rendes képét s az illető helyettes dec. végéig hűséggel végzi úgy lelkészi teendőit, — mind Homonnán, mind vidékén, — mint az iskoláknak megnyitásával Homonnán a hitoktatói teendőket is.

Természetes dolog, hogy midőn az év első negyedében a lelkész még otthon működött, de Homonna és vidéke hadszíntér, akkor minden második és harmadik negyede lelkész nélkül telik el s csak az utolsó negyedben van helyettes lelkész. Ilyen az egyháznak többi képe is, ilyenek a háztartási és adótári viszonyok is. A megszállott területről semmi egyházi adó be nem folyt, az anyaegyház adózó közönsége is megcsappant, hogy azonban az egyensúlyt mégis fenntarhették, annak köszönhetően, hogy a Gusztáv Adolf-egylet most már harmadik éve segíezte az egyházat s emellett takarékoskodtak is, mert hiszen semmiféle külső építő munkához nem fogtak hozzá. Ekkép jegyezhetek hadikölcsönt is, 750 koronát Megemlítésre méltó még, hogy a faddi egyház értesülvén az egyház nehéz körülményeiről, 77 koronát juttatott el számukra. Így az egyház még 105 korona 10 fillér pénztári maradványt tüntet fel.

Nem lévén egyházi élet csak az év utolsó negyedében s az év első három hónapjában csak Homonnára szorítkozván a missziói munka: világos dolog, hogy ezt maga a missziói jelentés, azok mellékletei a rovatos ívek és az utazási naplók is visszatükrözik.

Be kell jelentésembe vennem a lelkész három rendbeli panaszát. Az egyik az, hogy énekvezérük, aki egyúttal polgári iskolai tanár s csak mellékfoglalkozásként űzi a kántorságot, a kárpáti harcok megindításakor még 1914. év őszén a háborús izgalmaktól forró homonnai levegőt, távolabbi bátorságosabb klimával cserélte fel s oda csak 1915. év nyarán tért vissza, a díjazását azonban az egész időről felvette az egyháztól.

A második panasz az, hogy a missziói segélyét a kormány még mindig beszámítja rendes fizetése közé s nem akarja belátni a missziói munkának nemzeti jelentőségét. Helyesnek tartaná, ha az Egyet. Konvent maga tenne lépéseket a homonnai egyház érdekében.

A harmadik panasza, hogy a helyettes lelkész értesítése szerint a vehécsi róm. kath. plebános átíratot intézett a homonnai ref. lelkészi hivatalhoz, melyben közli, hogy miután Kiss József ref. vallású egyén az áttérési körülményeknek eleget tett, őt a róm. kath. egyház kebelébe felvette. Miután azonban ilyen egyén sem előtt, — mondja — sem helyettesem előtt kitérésre nem jelentkezett, a helyettes lelkész értesítette a plebánost, hogy az áttérést érvényesnek el nem fogadhatjuk, mert személyes jelentkezés szükségeltetik. Erre a plebános azt az értesítést küldötte, hogy a jelentkezés még 1908-ban történt.

A lelkész ezt a következtetést vonja le: „föltéve, de meg nem engedve, hogy a Homonnától 30 kilométerre lakó Kiss József nevű egyén szabályszerű jelentkezése 1908-ban csakugyan megtörtént, (amelynek az ellenkezője igaz, mondja, mert ily nevű egyén sohasem jelentkezett) akkor, folytatja, vagy a plebános, vagy a kitérő téved, mert már neki volt olyan esete, hogy kitérő albizonyítvánnyal jelentkezett.

Az ily föltevésekből kiindulva akarná a missziói lelkész egyházmegyénket arra bírni, hogy találjunk e sérellemmel szemben valami reindiumot.

Végül azt is meg kell említenem, hogy a főt. egyházkerület 1915. évi őszi közgyűlése 43. sz. határozatával, — tekintettel azon körülményre, hogy az orosz invázió folytán a mezőlaborci egyházat anyagi károsodás érte, mert úrasztali készletei és takarékbetéti könyvei; a kellő biztonságba helyezés hiánya miatt elvesztek, — útasította a f.-zempléni esperest, hívja fel a mezőlaborci gondnokot, hogy indokolja azon eljárását, hogy az egyház úrasztali készleteit és takarékbetéteiről szóló könyveit miért nem helyezte biztonságba? E felhívásra a lelkész felelt meg a következőkben:

„Kassay Endre mezőlaborci gondnok (határrendőrségi irodatiszt) időközben áthelyeztetett, így nem va-

gyunk abban a helyzetben, hogy kihallgatását eszközöl-
hessük, de erre egyelőre szükség nincs is, mert én az
ellenség kiűzése után azonnal érintkezésbe léptem Kassay
gondnokkal, s részletes felvilágosítást kértem az egyházi
értékek elveszésének körülményeiről. Közlései alapján
megállapítottam, hogy a gondnok az egyházi értékek
biztonságba helyezése iránt megtett minden lehetőt. Az
értékek postán való továbbítása, Mezőlaborcra, miután
a posta és vasút, eme katonailag megszállott területe-
ken semmi felelősséget nem vállalt, nem látszott bátor-
ságosnak. Biztosításának csak egy módja volt, a határ-
rendőri irattár és pénztárral, — melyek megmentéséért a
katonai parancsnokság volt felelős, — együtt menteni
akkor, mikor a kiűritési parancsot a katonaság megadja.
Hogy miért nem sikerült az ellenség váratlan bekerítő
mozdulata folytán úgy az állami, mint az egyházi érté-
kek megmentése, annak közlését most — mondja a
missziói lelkész — magasabb katonai okok nem enge-
dik meg.

Másik, 1916 ápril 6 án kelt levelében ezeket mondja :
„A mezőlaborci egyházi értékeknek az orosz invasio kö-
vetkeztében való elpusztulásáért a felelősség a gondno-
kot, Kassay Endrét terheli, aki ezt magáról elhárítani
nem is akarja. Az úrasztali edényeket a leltár szerinti
értékben megveszi, vagy értékeket megtéríti. A betét-
könyv értékét veszedelem nem fenyegeti, az a már jel-
zett módon biztosítva van. Azt hiszem „ez világos“,
zárja be levelét.

A statisztikai részt magába ölelő a. n. rovatos ívek-
ről adatokat nem is közlök, hiányos és felületes volta
miatt.

Utinapló csak az év utolsó három hónapjáról van,
az iskolalátogatási jegyzőkönyv, mivel az iskola szünet-
elt, szintén hiányzik, nincs vagyoneleltár sem. Egyház-
látogatási jegyzőkönyv azonban csatoltatott.

Ezek után missziói bizottságunk a következő pon-
tokat terjeszti a nt egyházmegyei közgyűlés elé:

1. Egyházmegyénk fájdalmasan veszi tudomásul,
hogy Böszörményi Sándor homonnai missziói lelkész
egyházát, épen akkor, midőn az orosz veszedelem el

multával, ugyszólván rekonstruálni, a hajlékaikba visszatérő hívekbe új bizalmat önteni, őket bátorítani, erősíteni, a szétszórt nyáját templomi és missziói munka útján összegyűjteni kellett volna, — elhagyta, kellő módon való helyettesítéséről 1915. április 1-től október 1-ig nem gondoskodott; egyházmegyénk erről a főpásztor úrnak az egyetemes konventnek jelentést tesz.

2. Jelentést tesz arról is, hogy e körülmény folytán megbízható statisztikát sem csatolhat

3. A missziói fizetése ügyében beadott panasza felett, tekintettel arra, hogy az Egyetemes Konvent által e panasz orvoslása már előbb folyamatba tetetett, egyházmegyénk napirendre tér.

Miként napirendre tér ezidőszerint a föltevésekből kiinduló vallásszérelmi eset felett is s azzal csak akkor kívánna érdemben foglalkozni, ha az eset kellő megvilágításban állana előtte.

5. Felhívja a homonnai egyház elöljáróságát, hogy adjon feleletet jövő közgyűlésekre a tekintetben, miért adta ki az egyházból eltávozott s onnan majdnem egy évig távol levő énekvezérüknek a tiszteletdíjat, mikor ezt meg nem szolgálta?

6. Végül, mivel Böszörményi Sándor missziói lelkésznek a mezőlaborci egyházi értékek eltűnésére, illetőleg az eltűnés okaira vonatkozó felelete nem „világos“ s nem tűnik ki belőle, hogy kit terhel a felelőség azok elveszéséért s nem tűnik ki különösen az, hogy nem lehetett volna e azokat megmenteni idejekorán, miként az egyházkerületnek esperesekből és gondnokokból álló bizottsága javasolta s miként az egyházmegyénk lelkészkarának tudtuladatott, fölhevandó az egyházmegye esperesére, szólítsa fel a mezőlaborci egyház gondnokát, vajjon figyelmeztetett e a homonnai egyház lelkésze által az értékeknek idejekorán, kellő biztonságba helyezése iránt. Csak annak megtörténte után fog egyházmegyénk határozni a felelőség, valamint az értékeknek ki által leendő megtérítése tárgyában

7. Végül egyházmegyénk jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Nagy András kiskemencei r. kath. organista-kántornak, azon felekezeti korlátokon felülemelkedő példás

szép cselekedeteért, hogy a homonnai ref. egyházban az organista-kántori feendőket több hónapon keresztül buzgósággal elvégezte s a nehéz időkben, midőn a ref. organista kántor az egyházat magára hagyta, a hívek vallásos érzülete kielégítésének tevékeny eszköze lehetett.

51. Olvastatott Séra János hardicsai lelkész kérvénye, melyben előadja, hogy az ő még 1901-ben készült díjlevele tévesen van kiállítva annyiban, hogy abba a 9 és $\frac{1}{2}$ öl tűzifa helyett csak 4 és $\frac{1}{2}$ köbméter van felvéve; téves a díjlevél záradékolása is, mely $4\frac{1}{2}$ öl tűzifát említ, téves az 1901. év őszén tartott egyházmegyei gyűlésnek e tárgyban készült 29. sz. jegyzőkönyve, mely az előterjesztésben „4 és fél köbméter, vagyis 9 és kétötöd köböl“ fáról, a határozatban pedig négy és fél öl fáról szól, holott mind a jelentő iv, mind az egyháztágok tudomása szerint a hardicsai lelkész 9 $\frac{1}{2}$ tűzifa illeti meg; csak ily tévedés után jöhetett be a díjlevél záradékába s a fent idézett egyházmegyei jegyzőkönybe, valamint a díjlevél szövegébe is azon határozat, hogy a fa értékének megváltásánál 250 korona vétetett fel, sőt ez is túlmagasnak van jelezve.

Arra kéri azért egyházmegyénket, rendelje el, hogy a díjlevél e hibás tételeit a hardicsai egyház a valóságnak megfelelőleg kiigazítsa s ehhez s a fa mai árához képest értékelje az ő ezen illetményét.

Egyházmegyei közgyűlésünk, — mielőtt ez ügyben érdemileg határozná, — a kérvényt és mellékleteit, az e tárgyban első fokon határozni hivatott hardicsai presbyteriumhoz visszateszi, azzal a felhívással, hogy ha csakúgyan ténydolog, hogy a hardicsai egyház 9 $\frac{1}{2}$ öl tűzifát tartozik a lelkésznek kiszolgáltatni, ehhez és a mai árakhoz alkalmazkodva készítse el a lelkész díjlevelet 4 példányban s azt felszerelve őszi egyházmegyei közgyűlésünkre adja be.

52. A tusai egyházban működött egyházlátogatóság feltárja a tusai egyház következő helyzetét. Ez egyház 1911. óta, mióta az adócsökkentési segélyt élvez, sem a lelkészt,

sem a tanítót nem fizeti rendesen és pedig azért, mert 1911. óta egyetlen fillér egyházi adó sem volt kivette. Az egyet. konvent által megállapított normál költségvetés szerint 10% vagyoni és személyi adóban 837 kor 61 fillér adót tartoznának kivetni, ebből és a konvent által évenként kiutalni szokott 286 kor 69 fillérből kellene fedezetet nyerni a lelkészi és tanítói fizetéseknek, de mivel a presbytérium az egyházi adót ki nem rója, a 286 kor. 69 fillérből a lelkészi és tanítói fizetés fedezetet nem nyerhet, ezért eddigelé 4185 kor 05 fillérrel károsították meg az egyház pénztárát.

Egyházmegyei közgyűlésünk a tusai egyház eme helyzetéről megütközéssel értesül, mert az adócsökkentési segílyt élvező, illetőleg igénybe venni akaró egyházak az E. T. III. t. c. 13. § a szerint az ott elősorolt adókulcsot tartoztak életbeléptetni, mert ugyanazon t. c. 6. §-ának második kikezdése szerint „a presbytérium tartozik a jövő évi költségvetést és ennek az alapján az adó kivetését az előző év második felében elkészíteni s azt az esperesi hivatalhoz felterjeszteni, mert e. t. c. 3-ik kikezdése szerint, „abba az egyházközségbe, amelynek presbytériumra ebbeli kötelezettségének eleget tenni vonakodik, vagy az esperes megsürgetése után is késlekedik, az esperes küldöttséget nevez ki, mely az egyházközség költségvetését és ennek alapján az adó kivetését a presbytérium költségére elkészíti.“

Egyházmegyénk azért ezen §. értelmében egy a Virág József és Nemes Sándor tanácsbírákból álló küldöttséget küldi a tusai egyházba azon megbizatással, hogy a hivekre az 1911. évtől kezdve a III. t. c. 13. § figyelembevételével az egyházi adót vesse ki s utasítsa a lelkészt, hogy a kivetést 15 napra közszemlére tegye ki, szóval, hogy a kivetést követő s az E. Törvényben előírt intézkedések szerint járjon el. Ugyanezen küldöttség, tekintettel azon körülményre is, hogy az egyházmegyei közigaz-

gatás rendes ügymenetét már évek óta zavarja az, hogy a lelkész az egyházmegyei intézkedéseket, határozatokat végre nem hajtja, vagy nem kellő időben vagy épen rosszul hajtja végre, megbizatik, hogy ezt a körülményt is tegye alapos vizsgálat tárgyává, vizsgálja meg behatóan, ki, vagy micsoda körülmény ennek a szomorú jelenségnek az oka. Jelentését mindkét ügyről őszi közgyűlésünkre adja be.

53. Espercs beterjeszti az egyházlátogatóságok jelentése alapján a vásár-, ünnepi, és hétköznapi istenitisztelek megtartásáról szóló jelentését.

Egész terjedelmében jegyzőkönyvbe véte-
tik, amint következik s a főt. egyházkerületre
felterjesztetik.

Kimutatás

a felsőzepléni ref. egyházmegyéből az istenitiszteletek tárgyában.

Egyházak neve	Az 1916-ik évi egyházlátogatási jkv szerint az istenitisztelek ünnep-, vasárnap és hétköznapokon megtartatik-e rendszeren s a hívek kellő buzgósággal látogatják-e a templomot?
1. Abara	Ünnep- s vasárnapokon 2-szer s hétköznapokon hétfőn, csütörtökön és szombaton reggel van istenitisztelek. Bűnbánati hetekben reggel és este s a hívek látogatják a templomot.
2. Alsómihályi	Ünnep s vasárnapokon délig s délután van istenitisztelek és hétköznapokon kedden, csütörtökön és szombaton reggel s a hívek kellő buzgósággal járnak a templomba.
3. Bánócz	Ünnep- s vasárnapokon délig s délután mindenkor van istenitisztelek s hétköznapokon kedden, csütörtökön és szombaton reggel s bűnbánati heteken minden reggel van istenitisztelek s a hívek kellő buzgósággal látogatják a templomot.
4. Vásárhely	Miután az előkönyörgő tanító hadbavonult, ünnep- s vasárnapokon csak minden délelőtt volt rendszeren istenitisztelek s délután időközönként. Hétköznapokon nem volt istenitisztelek. Az istenitiszteleteket a lelkész és segédlelkész felváltva végezték; s a hívek kellő buzgósággal látogatták az istenitiszteleket.
5. Morva	Miután az előkönyörgő tanító hadbavonult ezúttal csak kivételesen s csak ünnepnapon s vasárnap délelőtt volt istenitisztelek.
6. Bodzásujlak	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s hétköznapokon pedig hétfőn, csütörtökön és szombaton reggel van istenitisztelek.
7. Garany	Vasárnap és ünnepnapokon délelőtt mindig van istenitisztelek, vasárnap délután és hétköznapokon azonban, miután az előkönyörgő tanító hadbavonult, nem volt istenitisztelek.
8. Csarnahó	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s hétköznapokon kivéve a nyári szorgos munkaidőt minden reggel és este van istenitisztelek.
9. Deregnő	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s hétköznapokon reggel s bűnbánati heteken reggel és este is van istenitisztelek.

Egyházak neve	Az 1916-ik évi egyházlátogatási jkv szerint az istenítészelet ünnep-, vasárnap és hétköznapokon megtartatik-e rendszeren s a hívek kellő buzgósággal látogatják-e a templomot?
10. Szalók	Az előkönyörgő tanító hadbavonulása előtt vasár- és ünnepnapokon délig, délután s hétköznapokon reggel volt istenítészelet.
11. Gálszécs	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután. Bűnbánati héten minden nap reggel s egyébkor hetenként kétszer reggel.
12. Gercsely	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt és délután s hétköznapokon hetenként 3-szor van reggel istenítészelet.
13. Kiszte	Minden 3-ik vasárnap délelőtt. Bűnbánati heteken és a melegebb időszakban minden szombaton reggel van istenítészelet.
14. Hardicsa	Ünnep- és vasárnapokon délig s délután s hétköznapokon a nyári szorgos munkaidőt kivéve mindennap reggel van istenítészelet.
15. Homonna	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s hétköznapokon szintén délelőtt; de csak a kiemelkedőbb nemzeti és egyházi események alkalmával.
16. Kazsó	Ünnepnapokon délelőtt egyszer és vasárnapokon három hetenként egyszer.
17. Kisazar	Ünnep- és vasárnapokon délelőtt van istenítészelet s hétköznapokon pedig, mivel az egyház hívei a társegyházban laknak nagyobb számmal s emiatt a templomot nem látogathatják, nincs istenítészelet.
18. Kisbári	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután van istenítészelet s a téli hónapokban hétköznapokon is minden reggel.
19. Nagybári	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután van istenítészelet s a téli hónapokban hétköznapokon is minden reggel.
20. Kisráska	Vasárnap és ünnepnapokon délelőtt s délután van istenítészelet, hétköznapokon kedden és csütörtökön reggel; bűnbánati héten kedd, szerda, csütörtök és pénteken reggel s a hívek kellő buzgósággal látogatják a templomot.
21. Hegyi	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt. Hétköznapokon hétfőn és szombaton. Bűnbánati héten hétfőn és szombat reggel tartatik istenítészelet s a hívek szorgalmasan látogatják a templomot.

Egyházak neve	Az 1916-ik évi egyházlátogatási jkv szerint az istenitisztelel ünnep-, vasárnap és hétköznapokon megtartatik-e rendszeren s a hívek kellő buzgósággal látogatják-e a templomot?
22. Kolbása	Vasár- és ünnepnapokon délig, délután s hétköznapokon hetenként 3-szor s bűnbánati héten mindennap reggel.
23. Ladamócz	Ünnep- és vasárnapokon délelőtt s délután s hétköznapokon: hétfőn, csütörtökön, szombaton reggel, s bűnbánati héten mindennap reggel és este.
24. Lasztomér	Vasár- és ünnepnapokon délig és délután s hétköznapokon minden reggel s a hívek kellő buzgósággal látogatják a templomot.
25. Lasztócz	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s hétköznapokon: hétfőn és csütörtökön reggel.
26. Nagykázmér	Minden hónap első vasárnapján délelőtt s az ünnepekben második nap délelőtt.
27. Legenye	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután van istenitisztelel s hétköznapokon csak bűnbánati héten minden reggel van istenitisztelel, miután a hívek nagy része vasuti munkás lévén, az istenitiszteleteket hétköznap nem látogathatja.
28. Magyarizsép	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s okt. hó 1-től május hó 1-ig minden reggel s a bűnbánati időszakban minden reggel; s a hívek járnak a templomba.
29. Cselej	Minden 3-ik vasárnap délelőtt s ünnepnapokon 2-ik nap délelőtt van istenitisztelel.
30. Magyarsas	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s hétköznapokon minden reggel s a hívek kellő számmal látogatják a templomot.
31. Imreg	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s hétköznapokon minden reggel s a hívek kellő buzgósággal látogatják a templomot.
32. Szürnyeg	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután s minden hétköznap reggel.
33. Málcza	Vasárnap és ünnepnapokon délig és délután s hétköznapokon pedig kedden és csütörtökön reggel; bűnbánati heteken minden reggel.
34. Miglész	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután, hétköznap hetenként 3-szor reggel s bűnbánati héten minden reggel.

Egyházak neve	Az 1916-ik évi egyházlátogatási jkv szerint az istenítészelet ünnep-, vasárnap és hétköznapokon megtartatik-e rendszeren s a hívek kellő buzgósággal látogatják-e a templomot?
35. Nagyráska	Vasár- és ünnepnapokon délig s délután; hétköznapokon hétfőn, szerdán és szombaton reggel s bűnbánati héten minden reggel. A hívek látogatják a templomot.
36. Nagytoronya	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután van istenítészelet; s hétköznapokon pedig 4-szer van reggel istenítészelet.
37. Kistoronya	Úgy a lelkész, mint preorans hadbavonulása miatt csak vasárnap- és ünnepnapokon délig 1-szer van istenítészelet, mert a nagytoronyai tanító, kistoronyán is rendszerint végzi az istenítészeletet, a szolgálatot egymaga nem teljesítheti.
38. Sátoraljaujhely	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután van istenítészelet s hétköznapokon minden reggel és este 6 óraker s a hívek kellő buzgósággal látogatják a templomot.
39. Szöllőske	Vasár- és ünnepnapokon delig s délután s hétköznapokon hétfőn és szombaton reggel.
40. Bodrogszerdahely	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s hétköznap minden héten egyszer reggel s délután 2 ízben.
41. Borsi	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s hétköznap minden csütörtökön reggel.
42. Tusa	Vasár- és ünnepnapokon délig, délután s hétköznapokon minden reggel s bűnbánati s adventi alkalommal este is.
43. Zemplén	Vasár- és ünnepnapokon délelőtt s délután s hétköznapokon, csütörtök kivételével minden reggel, miután aznap filiába megy a lelkész s bűnbánati héten mindennap reggel és este van istenítészelet; s a hívek kellő buzgósággal látogatják a templomot.

Kelt Bánóczon, 1916. április hó 7.

Hutka József
esperes.

54. Varga András abarai egyháztagnak, kit az abarai egyház gondnokává választott, de ő a választást arra való hivatkozással, hogy már 65 éves, el van erőtlenedve, 2 fia a háborúban van, a harmadikat most sorozták be s e miatt saját dolgait sem képes elvégezni, különben is már volt 1 évig gondnok, — a választást nem fogadta el, miért a presbyterium 50 kor. felmentési díj megfizetésére kötelezte.

Varga András ezen határozat ellen egyházmegyénkhez a fentebb előszámlált okokra és arra való hivatkozással is, hogy az abarai egyház különben is választott már gondnokot, a határozat megváltoztatásáért felelősek.

Egyházmegyei közgyűlésünk Varga András felelősségének az E. T. I. t.-c. 110. § a alapján helyt ad, az abarai egyház határozatát megváltoztatja s Varga András az 50 kor. birság alól felmenti.

55. Olvastatott Sztankovics Lajos nagyráskai lelkész kérvénye, melyben előadja, hogy Nyiri Gyula nagyráskai tanító az ellene indított fegyelmi vizsgálat elől menekülni akarván, 1914. szept. 15-én önként beállott katonának, azóta helyette a kántori szolgálatot neki kell végeznie. A tanítótól e szolgálataiért nem kérhet fizetést, mert őt a miniszteri rendelet szerint az egész fizetés megilleti, az egyház pedig ridegen elzárkózott a kérelme elől. 12 hold földje, vagyis egész földilleménye már 2 év óta parlagon hever, nem tudja mivel megszántatni, mert az adócsökkentési segélyből egy czugos napért csak 6 koronát kap, jelenleg pedig egy napszám 20—22 korona. Elutasították azon kérését, hogy legalább 3—4 hold földjét szántsák fel, ridegen elzárkóztak azon ajánlata elől is, hogy a 12 hold földet szántsák meg, a befolyó jövedelmet fordítsák az egyház közszükségleteinek a fedezésére, neki csak a földek díjlevél szerinti értékét, a 292 koronát fizessék ki. 4 fia a harctéren küzd, ezenkívül a népes és szegény családját nem képes miből fentartani.

Egyházmegyei közgyűlésünk fájdalmasan értesül a nagyráskai egyháznak mind a lelkészével, mind a saját jól felfogott érdekeivel

szemben való rideg s érthetetlen magatartásáról, elvárja azért a nagyráskai egyháztól, hogy Sztankovics Lajos lelkészt a kántori teendőikért illő díjazásban részesítse; a lelkésznek pedig azon panaszát, hogy földjét nincs a ki megművelje, a nagymihályi járás főszolgabírájához átteszi, *őt e tárgyban való sürgős intézkedésre felkérve.*

56. Dobos Sándor málcai segédlelkész egyházmegyénk elé terjeszti azon vallássérelmi esetet, hogy Magyar János málcai róm. kath. plebános, Jencsó János ref. vallású márki lakost, a ki körülbelül 65 éves, miután előbb meggyóntatta, azután anélkül, hogy az illető kitért volna, vagy a kitérésről a ref. lelkészi hivatalt értesítette volna, eltemette.

Egyházmegyénk felhívja a málcai lelkészt, forduljon hivatalosan a málcai r. kath. lelkészhez, s kérdezze meg, mi okból temette el Jencsó János ref. egyént s ehhez képest tegyen jelentést egyházmegyénkhez.

57. Dókus Ernő legényei főgondnok és Erdélyi András lasztóci lelkész, mint a Győry Kálmán legényei lelkész beiktatására esperesileg kiküldött küldöttség, az ezen alkalommal a presbytérium ülésében felvett jegyzőkönyv kapcsán jelentést tesznek arról, hogy Győry Kálmán legényei lelkészt 1915. szept. hó 26-án, a szokásos módon hivatalába ünne pélyesen beiktatták.

Tudomásul szolgál.

58. Lipták József hegyii róm. kath. plebános Zemplén-megye kir. tanfelügyelőjénél panaszt emelt a nagyráskai ref. egyház előjárósága ellen azért, mert nem engedték meg neki, hogy a nagyráskai r. kath. gyermekek vallásoktatását a nagyráskai ref. iskolában hetenként egyszer végezhesse. A gyermekek nem járhatnak Hegyibe vallásórára, mert az Nagyráskától $3\frac{1}{2}$ km. távolságra van, viszont őt a tanterembe be nem eresztik. A panaszt a tanfelügyelő közölte a püspökkel,

s ez az esperessel, az esperes pedig a presbyteriummal. A presbyterium kimondotta, hogy miként a múltban, úgy a jövőben sem fogja átengedni a ref. iskolát a r. kath. hitoktatás céljaira, tekintettel arra, hogy a r. kath. egyház sehol sem engedi be a mi hitoktatóinkat az ő iskoláiba s támaszkodva az 1868:38. t.-c. 45. § ára és a V. K. M. 1914. évi 30.240. sz. rendeletére, azonban, hogy a r. kath. gyermekek a hittanórát saját iskolájukban látogathassák, e végből minden hét szerdáján, vagy szombatján a délutáni időt e célra kijelöli.

Helyeslőleg tudomásúl vétetik.

59. A málcai egyház Király Péter aggteleki helyettes lelkészt Péter Mihály és Bajusz Andor tanácsbírók, mint az egyházmegyei elnökség kiktüldötteinek jelenlétében és vezetése mellett 1915. november hó 21-ikén tartott lelkészválasztó közgyűlésén meghívás útján rendes lelkészévé választotta.

Miután a választás, illetve meghívás a csatolt okmányok szerint az egyházi törvények idevonatkozó rendelkezései szerint ejtetett meg, s az ellen felebbezés be nem adatott, egyházmegyei közgyűlés Király Pétert a málcai egyház rendes lelkészének kijelenti, meghívását megerősíti s erről a Főtiszteletű Egyházkerületet értesíti.

60. A málcai egyház megerősítés végett beterjeszti 4 példányban kiállított, s esperesileg megerősített lelkészi díjlevelét.

Mivel a lelkészi díjlevelék az eredetivel teljesen megegyeznek, az egyházmegye azokat megerősíti és a Főtiszt. Egyházkerületre felterjeszti.

61. Bodnár Gyula alsómihályii s. lelkész az egyházmegyénkbe 1915. okt. 16-tól való bekebelezését kérelmezi.

Bemutatott okmányai alapján Bodnár Gyula alsómihályii s. lelkész 1915. október 16 tól egyházmegyénkbe beerősítettnek nyilváníttatik.

62. Közhírdetésre ajánltatnak:

A magyarizségi anyaegyházhoz tartozó *cseleji*, és a lasztóci anyaegyházhoz tartozó *káz-méri* fiókegyházak.

63. Segélyosztó bizottság tagjaiul megválasztatnak:

Hutka József esperes és Dókus László elnökle alatt: Péter Mihály, Kozma Antal papi, Dókus Gyula és Bernáth Aladár világi tanácsbírák.

64. Tavaszi egyházkerületi közgyűlésünkre az egyház megye képviselőjében a következők küldetnek ki:

Az elnökség mellett Tudja Mihály, Virág József papi tanácsbírák, Sallay Béla papi aljegyző, Bernáth Aladár, Bajusz Andor világi tanácsbírák, Bernáth Béla világi főjegyző, mint rendes, Szeghő Benő papi- és Nemes Lajos világi tanácsbírák, mint pótagok.

65. E jegyzőkönyvi pontok a Sátoraljaujhelyben 1915 ápril hó 27 én tartott közgyűlésen

hitelesítették.

Hitelesítjük Saujhely, 1917. április 27.

Hutka József
esperes.

Péter Mihály
főjegyző.

Dókus László
egyházmegyei gondnok.

Nemes Sándor
tanácsbíró.

Sallay Béla
aljegyző.

I.

Fegyelmi bírósági ügyek.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvételett a felsőzempléni ref. egyházmegye fegyelmi bíróságának 1916. évi ápril 27-én Sátoraljaújhelyben tartott üléséről.

Jelen voltak: Kozma Antal legidősebb papi tanácsbíró és Dókus László egyházmegyei gondnok kettős elnöklete alatt: Péter Mihály, Virágh József, Tudja Mihály papi-, Bernáth Aladár, Bajusz Andor, világi tanácsbírák. Mint előadó: Tudja Mihály papi tanácsbíró, Sallay Béla jegyzőkönyvvezető, egyházmegyei pap aljegyző.

A felek részéről: Hutka József esperes, panaszló, Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész, panaszlott.

Tárgy: A sátoraljaújhelyi lelkészválasztásból kifolyólag Hutka József esperes panasza Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész ellen.

Tárgyalást vezető egyházmegyei gondnok az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembe vehető érdekeltégi eset nem forog fenn, sem a felek részéről érdekeltégi kifogás nem emeltetett, s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Ezután előadó az elnök felhívására az ügyet a következőkben ismerteti:

Enyedy Andor sátoraljaújhelyi megválasztott lelkész 1915 június hó 26-án fegyelmi feljelentést tett Hutka József esperes ellen az egyh.-ker. bíróság elnökségéhez, hogy a megválasztása ellen emelt panasz tárgyában elrendelt vizsgálatot szán-

dékosan halasztgatta, majd az első bíróság által panaszlot terhére hozott marasztaló ítélet után bejelentett felebbezést a törvényszabta 15 nap alatt nem terjesztette fel az egyh. ker. bírósághoz, tehát itt is mulasztást követelt el, a minek következtében mind a választó gyülekezet, mind a megválasztott lelkész bizonytalanságban vesztegel, ami által közérdek és magánügy csak kárt szenved, mely körülmény egyáltalában nem vezet a gyülekezeti hitélet örvendetes haladására.

Enyedy Andor fenti panaszát az egyh.-ker. bíróság, — az egyh. ker. ügyész meghallgatása után nem tartja alkalmasnak a Hutka József felsőzempléni esperes elleni fegyelmi eljárás megindítására azon indokoknál fogva, hogy egy felebbezéssel megtámadott lelkészválasztás érdekelt alanya maga nem közérdeket képviselő egyén, s így panaszra e címen nem is jogosult, továbbá, mert a vizsgálat hosszadalmassága a háborús idők következménye, amiért esperes nem tehető felelőssé, valamint azért sem, hogy az elsőfoku bíróság határozatát a világi elnök nem akarta aláírni, amiből aztán ismét csak kesedelem állott elő.

Esperes az Enyedy Andor által tett, — de az egyh.-ker. bíróság elnöksége által elutasított — panaszra adott befelelésébe ugyancsak panaszt nyújt be az egyh. ker. bíróság elnökségéhez azon a címen, hogy valótlanságokat állítva, Enyedy Andor őt megrágalmazta, mely vádlevél további eljárás végett áttételt az egyh. megyei bíróság elnökségéhez.

Miután azonban Enyedy Andor az Espereshez két alkalommal (1915. aug. 7-én és 22-én) intézett levelében az általa felhozott vádakért s ezek által a Hutka József esperesnek okozott kellemetlenségekért ismétellen ünnepélyesen bocsánatot kér, őszintén bevallva, hogy csakis elkeseredett hangulata késztette őt ama panasz beadására, — s miután Esperes 1915 aug. 25 én Enyedy Andorhoz intézett levelében, majd 1916 ápr. 16 án előadóhoz intézett átiratában kinyilatkoztatja, hogy hajlandó az ügynek bíróság előtt való békés elintézésére, ha t. i. a bíróság véleményével ez nem ellenkezik, előadó a jelen bírósági ügynek napirendről való levételét indítványozza.

Tárgyalást vezető elnök ama felhívására, nincs-e a feleknek a most folyó bírósági ügyre vonatkozólag valamely indítványuk, megjegyzésük, Enyedy Andor panaszlott levél útján megismételt bocsánatkérését személyesen is megújítja, s a meg-

sértett esperest a bíróság színe előtt ünnepélyesen megköveti. Hutka József esperes a Krisztusi szeretet és megbocsátás lelkétől vezéreltetve, ugyancsak a bíróság színe előtt személyesen kijelenti, hogy az Enyedy Andor részéről őt ért méltatlan vádakért megbocsát, s fegyelmi feljelentését visszavonja.

Bíróság az ügyet a felek eme kölcsönös megbékülését célzó kijelentése után befejezettnek látván, zárt ülésben hozott s nyílt ülésben kihirdetett következő ítéletet hozza:

Ítélet:

a felsőzempléni ref. egyházmegye fegyelmi bírósága az Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész elleni fegyelmi eljárást beszünteti.

Indokok:

Miután Enyedy Andor a Hutka József felsőzempléni esperes ellen emelt vádokról, — amely vádak pauaszlott szerint csak az ő választásának megtámadásából eredő s a háborús viszonyok kényszerítő hatása alatt hosszan elnyúlt bírói eljárás szülte lelki keserűségből fakadtak, — ismételten a bíróság színe előtt is bocsánatot kér, s miután ekkép a vádakkal megtámadott esperesnek úgy egyénilig, mint az ő esperesi tekintélyének teljes elégtétel adott, s a ki szintén a bíróság előtt tett nyilatkozata szerint panaszlottnak kész szívvel megbocsát, így a további bírósági eljárásnak helye nincs, s jelen bíróság az Enyedy Andor fegyelmi ügyét végérvényesen befejezettnek tekinti.

K. m. f.

Kozma Antal,
egyházi elnök.

Dókus László,
e.-m. gondnok, világi elnök.

Sallay Béla,
egyházmegyei papi aljegyző.

II.

Közigazgatási bírósági ügyek.

I.

JEGYZÖKÖNYV.

Felvétetett a felsőzempléni ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának 1916. évi ápril 27-én Sátoraljaújhelyen tartott üléséről.

Jelen voltak: A bíróság részéről: Hutka József esperes és Dókus László egyházmegyei gondnok kettős elnöklete alatt: Péter Mihály, Virágh József, Kozma Antal, Szeghő Benjámín papi, Bajusz Andor, Bernáth Aladár, Nemes Sándor világi tanácsbírák. Mint előadó: Tudja Mihály papi tanácsbíró, mint jegyzőkönyvvezető: Sallay Béla egyházmegyei papi aljegyző.

A felek részéről: Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész.

Tárgy: Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkésznek a megválasztása ellen beadott panasz folytán felmerült, s a jogi képviselője részére igényelt 400 kor. ügyvédi költség tárgyában beadott követelése Székely Elek és társai ellen.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a kellő számban jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset nem forog fenn, sem a felek részéről érdekeltségi kifogás nem emeltetett, s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Ezután az előadó az ügyet a következőkben ismerteti: Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész, miután a választása ellen lefolytatott bírói eljárás során hozott másodfokú ítélet, mely a választást helybenhagyja és megerősíti, nem intézkedett a neki okozott költségek megállapítása iránt, azt a kérelmét terjeszti egyházmegyei közigazgatási bíróság elé, hogy jogi képviselőjének, dr. Szirmay István sátoraljaújhelyi ügyvédnek az eljárás során felmerült költségeit 400 koronában megállapítani, s megválasztásának bíróilag elmarasztalt panaszlót pedig a 400 korona ügyvédi költségnek 8 napon belüli különbeni végrehajtás terhe alatt való megfizetésére kötelezni szíveskedjék.

Elnök ama felhívására, hogyha valamelyik félnek a tárgyalás anyagát képező ügyre vonatkozólag valamely indítványa, állítása vagy bizonyítéka volna, azt terjessze elő, Enyedy Andor panaszos szóbelileg ismételten kéri a bíróságot, hogy miután neki a bíróilag jogtalannak ítélt választás elleni panasz sok anyagi veszteséget, károsodást, sok felesleges kiadást okozott, s mindezek sulylyát a mostani nehéz viszonyok között sokszorosan érzi, a 400 korona ügyvédi költség megfizetésére a választása elleni panaszlókat kötelezze.

Ezután a bíróság, mivel az ügyet kellőképen megvilágítottanak látja, zárt ülésben hozott, s nyílt ülésben kihirdetett következő ítéletet hozta:

Ítélet:

a felsőzempléni ref. egyházmegye közigazgatási bírósága Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész kérelmét elutasítja, s a választása elleni panaszlókat 400 korona ügyvédi díj megfizetésére nem kötelezi.

Indokok:

A választás ügyében ítéletet hozott bíróság sem egyik, sem másik fél ügyvédjének munkadíjat nem állapított meg, mert az ügyvédi képviseltetés nem kötelező, csak megengedi a törvény, hogy az elsőfokú bíróságnál a felek ügyvéddel is képviseltethetik magukat. De különben is a felek képviseleti költségeinek megállapítása és valamelyik fél általi viselésének kimondása az illető ügy elintézéséhez tartozik. Mivel Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkész választási ügye jogerős befejezést nyert, az abban felmerült költségek tárgyában újabb intézkedés nem tehető.

Az ítélet nyílt ülésben azzal hirdettetett ki, hogy a kézhez vételtől számított 15 napon belül az ítélettel meg nem elégedő fél esperesi hivatal útján az ellen az egyházközségi közigazgatási bírósághoz felebbezhet.

K. m. f.

Hutka József,

esperes, mint a bíróság egyházi elnöke.

Dókus László,

e.-m. gondnok, világi elnök.

Sallay Béla,

jegyzőkönyvvezető, e.-m. papi aljegyző.

II.

JEGYZŐKÖNYV

Felvételett a felsőzempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának 1916 évi április hó 27-ik napján Sátoraljaújhelyben tartott ülésében.

Jelen vannak: A bíróság részéről Hutka József esperes és Dókus László e.-m. gondnok kettős elnöklete alatt Tudja Mihály, Szeghő Béni, Virág József papi, Bajusz Andor, Bernáth Aladár, Nemes Lajos, Nemes Sándor világi tanácsbírák, Iséphy Tihamér e.-m. ügyész, Bernáth Béla e.-m. világi főjegyző mint jegyzőkönyvvezető. Előadó bíró Virág József.

A felek részéről Kozma Antal lelkész s a szürnyegi egyház kiküldöttei.

Tárgy: Kozma Antal magyarsasi lelkésznek a szürnyegi ref. egyház ellenében az 1914 és 1915 évekre a díjlevélben megállapított járandóságok árkülönbözete címén támasztott 641 kor. 60 fillér követelésének kifizetése iránt.

Az elnökség az ülést megnyitván megállapítja, hogy a jelenlévő bírák ellen hivatalból figyelembe veendő érdekeltégi eset nem forog fenn, a felek részéről érdekeltégi kifogás nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Az elnökség a felek szabályszerű megidézését megállapítja.

Az előadó bíró az ügyet a következőkben ösmerteti:

A szürnyegi leányegyházban, az 1909 évi május hó 22-én esperesileg megerősített lelkészi díjlevél szerint, minden telkes gazda egy-egy kereszt jóminőségű gabonát tartozik a lelkész udvarába beszállítani. A zsellérek egy-egy véka gabonát fizetnek.

Kozma Antal ref. lelkész panaszolja, hogy a szürnyegi ref. leányegyház a díjlevélben biztosított természetbeni járandóságainak természetbeni kiadását megtagadta s e helyett csak a konvent által a normál költségvetésileg megállapított csekély pénzértéket fizeti, miután pedig ezen megállapított pénzérték a mai drágaság közepette a természetbeni járandóságok értékének még egy harmadát sem képezi, kéri az egyházmegye közigazgatási bíróságát, köteleztessék a szürnyegi leányegyház, hogy részére a konvent által megállapított érték legalább kétszerese fizettessék s e címen az egyház az 1914 és 1915 évekre vagyis a két évre 641 kor. 60 fill. árkülömbözetben marasztaltassék.

A közigazgatási bíróság a jelenlevő felek meghallgatása után megállapítja, hogy 1912 évig az egyház tagjai a termény és fa járandóságukat természetben rótták le, míg 1912 évtől kezdve a lelkész s a presbyterium közti megállapodás folytán a természetbeni járandóságok helyett készpénz gyanánt a konvent normál-költségvetésében megállapított váltság-összeget fizették, mely váltság-összeget a lelkész az 1914—1915 évekre, sőt az 1916 évre is felvett. Megállapítja továbbá a bíróság, hogy Kozma Antal ref. lelkész a termény és fa járandóságoknak fent jelzett értékelése ellen már az 1915 évi őszi egyházmegyei közgyűlés elé kérelemmel járult, mely kérelmével ugyanazon közgyűlés 48 jk. pontja alatt foglalkozott is.

Tárgyaláson jelenlevő Kozma Antal kijelenti, hogy a termény- és a fa-járandóságok normál-költségvetésileg megállapított pénz ellenértékét bár az 1916 évre is felvette, ezt csakis azon kényszer hatása alatt tette, hogy az egyház a termény- és a fa-járandóságot míg egyrészt természetben kiadni nem akarta, addig másrészt annak ellenértéke gyanánt csakis a konventi normál-költségvetésileg megállapított összeget volt hajlandó fizetni, — élnie pedig valamiből kellett.

Az egyház megbizottai kijelentik, hogy a termény- és a fa-járandóságot jövőben sem hajlandók természetben kiadni, sem pedig annak ellenértéke gyanánt a konvent normál-költségvetésileg megállapított összegénél magasabb összeget fizetni.

A bizonyító eljárás befejeztetvén, az elnökség a tárgyalást berekeszti s zárt tanácskozás után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság által hozott következő ítéletet.

Ítélet.

A felsőzempléni ref. egyházmegye közigazgatási bírósága Kozma Antal magyarsági ref. lelkészt azon kérelmével, hogy a szürnyegi leányegyház az 1914 és az 1915 évekre termény- és fa-járandóság árkülömbözete címén 641 korona 60 fillér megfizetésére köteleztessék elutasítja, kötelezi azonban a bíróság a szürnyegi leányegyházat, hogy a díjlevélben megállapított természetbeni járandóságokat Kozma Antal ref. lelkésznek 1916 évi január hó 1-től természetben

szolgáltassa ki, míg Kozma Antal köteles az 1916 évre termény- és fa-járandóság váltsága gyanánt már felvett 380 korona készpénzt a szürnyegi leányegyháznak visszafizetni.

Indokok.

Kozma Antal ref. lelkész az 1914 és 1915 évekre a szürnyegi leányegyház ellen támasztott 641 korona 60 fillér követelésével elutasítandó volt, mert a természetbeni járandóságoknak pénzürtékbeni kiszolgáltatása a lelkész s az egyház közti megállapodás alapján történt s az összeg nagysága ellen Kozma Antal annak idején kifogást nem emelt.

A szürnyegi leányegyház a díjlevélben megállapított termény- és fa-járandóságnak 1916 évi január hó 1-től kezdődő természeiben "kiszolgáltatásában marasztalandó volt, mert a bíróság az ítékezés alapjául csakis a díjlevelet fogadhatta el, mely díjlevél a terménynek és fának természetbeni kiadására kötelezi az egyházat és mert ezeknek készpénzre való átváltoztatása tárgyában a lelkész s az egyház közt létre jött megállapodás egyházi felsőbb hatóság által jóváhagyást nem nyert s így az kötelező erejűnek akkor, amikor a megállapodó felek egyike, nevezetesen Kozma Antal ref. lelkész, az ellen kifogást emel érvényesnek nem tekinthető.

A termény- és fa-járandóságnak természetbeni kiszolgáltatására az 1916 évi január hó 1 határidő azért volt megállapítandó, mert Kozma Antal ref. lelkész a váltság díj nagysága elleni felszólalását az 1915 évi őszi e.-m. gyűlés elé terjesztette s e felszólalásával a közte s az egyház közt létre jött. de felsőbb hatóságilag meg nem erősített megállapodás hatályát kellett hogy veszítse.

A természetbeni kiszolgáltatás kimondásának természetes folyománya a Kozma Antal által ezek ellenértéke fejében az 1916 évre már felvett 380 korona visszafizetésének kötelezettsége.

Kelt mint fent.

Hutka József
e.-m. esperes.

Dókus László
e.-m. gondnok.

Bernáth Béla
e.-m. vil. főjegyző.

III.

JEGYZÖKÖNYV.

Felvétellett a felsőzempléni református egyházmegye közigazgatási bíróságának 1916. évi április hó 27-ik napján Sátoraljaújhelyben tartott ülésében.

Jelen vannak: A bíróság részéről: Hutka József esperes és Dókus László gondnok kettős elnöklete alatt: Kozma Antal, Péter Mihály, Virág József, Szeghő Benjamin papi tanácsbírák, Bernáth Aladár, Bajusz Andor világi tanácsbírák, Izsépy Tihámér egyházmegyei ügyész. -- Bernáth Béla e. m. főjegyző, mint jegyzőkönyvvezető. — Előadó-bíró Virágh József.

A felek részéről: senki sem jelent meg.

Tárgy: Szőlőssy Izabella volt tusai, most málcai tanítónő követelése a tusai református egyház ellen.

Az elnökség az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset nem forog fenn, sem a felek részéről érdekeltségi kifogás nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Az elnökség a felek szabályszerű megidézését megállapítja.

Az előadó bíró az ügyet a következőkben ismerteti:

Nyitray Györgyné szül. Szőlőssy Izabella volt tusai, jelenleg málcai tanítónő, az egyházmegye esperese előtt panaszt emelt a tusai egyház ellen azért, mert a tusai egyház az 1913. évi szeptember hó 4-től 1915. évi szeptember hó 1-ig terjedő két évről, vagyis azon időről, míg ő a tusai egyházban működött, a díjlevélileg biztosított 88 kor. fizetésével hátrálékban maradt s ezt többszöri felszólításra sem akarta kifizetni.

Ezen panasz mibenlétét megvizsgálás végett az esperes az egyházlátogatásnak kiadván, az jelentette, hogy a presbyterium a követelés jogosultságát elismerte s annak kifizetését ígerte.

Az ügy ösmertetése után az elnökség zárt tanácskozmány után nyílt ülésében kihirdeti a bíróság által hozott következő

végzést:

a felsőzempléni ref. egyházmegye közigazgatási bírósága a panaszos ügyet esperesének

azzal a felhívással adja ki, hogy ha a tusai egyház az elősmert 88 kor. tartozást 15 nap alatt ki nem fizetné, a tanítónő hátrálékos fizetésének behajtása iránt saját hatáskörében intézkedjék.

Indokolás.

A követelés vitás nem lévén, fentiek szerint kellett határozni.

Kmf.

Hutka József,
egyházmegyei esperes.

Dókus László,
egyházmegyei gondnok.

Bernáth Béla,
egyh.-m. világi főjegyző.

IV.

JEGYZÖKÖNYV.

Felvétellett Sátoraljaújhelyben, 1916. április 27-én a felsőzemp-léni ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának ülésében.

Jelen voltak: Hutka József esperes és Dókus László gondnok (tárgyalást vezető) kettős elnöklete alatt: Kozma Antal, Virág József, Szeghő Benő papi, Bernáth Aladár, Bajusz Andor világi tanácsbírák. Előadó és jegyzőkönyvvezető Péter Mihály tanácsbíró és főjegyző.

Tárgy: Nyiri Gyula követelése a nagyráskai egyház ellen.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelen lévő bírák ellen sem hivatalból figyelembe veendő érdekeltség fenn nem forog, sem a felek részéről érdekeltségi kifogás nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Előadó ismerteti Nyiri Gyula népfelkelő önkéntes, hadban

lévő tanító azon panaszát, hogy a nagyráskai egyház 1914. szeptember hó 1-től, az öt díjlevélileg megillető fizetéséből csakis 100 koronát adott ki. Az egyház ezt elismeri, de hivatkozik arra, hogy pénztára üres, másfelől pedig igéri, hogy a Nyiri Gyulát díjlevélileg megillető fizetést mihamar ki fogja fizetni.

Ezután a f.-zempléni egyházmegye közigazgatási bírósága zárt ülésre visszavonulván, ott egyhangúlag meghozta a nyílt ülésben kihirdetett következő

végzését:

Nyiri Gyula panasza az esperesi hivatalhoz visszatétetik, felhivatván az esperesi hivatal, intézkedjék, hogy a panaszos a díjlevél szerint megillető és a mozgósítás folytán hadba vonult tanítók illetményének szabályozása tárgyában 120000/1914. sz. V. K. M. rendelettel biztosított fizetésének birtokába juthasson.

Indokok:

Nyiri Gyula panaszát azért kellett az esperesi hivatalhoz végzésileg visszatenni, mert a nagyráskai egyház elismeri, hogy panaszosnak 1914. szeptember 1 óta csak 100 koronát fizetett ki, a többi öt díjlevélileg megillető fizetését ki nem szolgáltatta. Itt tehát nem vitás ügyről lévén szó, azért kellett az espereshez a saját hatáskörében való eljárás végett visszatenni. Csak ha a fizetés mérve, vagy minősége válnék vitássá: akkor állana elő annak a szüksége, hogy azzal közigazgatási bíróságunk is foglalkozzék.

Kmf.

Hutka József

esperes,
a bíróság egyházi elnöke.

Dókus László

e.-m. gondnok,
világi elnök.

Péter Mihály

előadó és jegyzőkönyvvezető.

E jegyzőkönyvi pontokat jegyezték:

Péter Mihály papi főjegyző az 1—15, 32, 34, 35, 50—58. pontokat és a közig. bír. III. pontot.

Bernáth Béla világi főjegyző a 20, 21, 23, 24, 26, 31, 33, 39, 41—48, 64. és a köz. bír. II. pontot.

Sallay Béla papi aljegyző a 16, 17, 18, 19, 22, 25, 27—30, 36, 37, 38, 40, 49, 59—61, 62, 63, 65. pontokat és a fegy. bír. I. és a közig. bír. I. pontot.

Tárgymutató.

I. Közgyűlési ügyek.

Jelen voltak névsora.

1. A közgyűlés megalakulása, megnyitása.
2. A közgyűlésről elmaradt s magokat nem igazolt lelkészek 10 kor. birságban elmarasztaltatnak.
3. A közgyűlés előtt istenisztelet tartásáról az esperes jelentést tesz.
4. Bajusz Andor megválasztott világi tanácsbíró az esküt leteszi.
5. Négyessy Mária tusai, Szunyoghyné Kolonay Margit hóri és Loykó Irma m.-izsépi tanítónők az esküt leteszik.
6. Az esperes évi jelentése egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetett.
7. Dókus László egyházmegyei gondnok indítványa a IV. hadi kölcsön jegyzése s az a körül kifejtendő buzgólkodás érdekében.
8. Kiss Tamás málcai, Cseh Pál alsómihályii és Bornemisza István ladamóci lelkészek emlékének jegyzőkönyvbe foglalása s elhunytok alkalmából a családjukhoz részvétirat küldése.
9. Dr. Baksay Sándor dunamelléki püspök elhalálózása alkalmából nagy érdemeinek jegyzőkönyvbe foglalása s a dunamelléki ref. egyházkerülethez s a gyászoló családhoz részvétirat intézése.
10. Petry Elek dunamelléki ref. püspököt megválasztatása alkalmából egyházmegyénk üdvözli.
11. Egyházmegyénk tiltakozása a sárospataki ref. főiskola akadémiajának Miskolcra való elhelyezése ellen,

12. A abarai egyházban a lelkész, a tanítók s elöljárók nagyobb buzgóságot fejtsenek ki a baptismus terjedésének meggátlása érdekében. E munkájokban segítségökre fognak menni Péter Mihály gálszécsi, Sallay István kisbárai és Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkészek.
13. Nagygeresdi egyezség megszüntetése alkalmából a homonnai egyház a szükséges intézkedéseket tegye meg.
14. A miskolci felsőbb leányiskola segélyezése csakis önkéntesen történjék.
15. A gr. Pálffy Daun Lipótné hagyományáról kiállított alapító levél jóváhagyása.
16. Esperes jelentése a perselyeknek a kitűzött célokra való kitételéről.
17. Az ifjúsági és tanítói könyvtárakról az esperes jelentése.
18. Jelentés a belmissióról.
19. Egyetemes konventi határozat az alapítványok ügyében.
20. A morvai egyház adóssága.
21. A tusai iskola előszobájának ügye.
22. A tusai iskolai ingatlan ügye.
23. A hóri egyház fizesse ki az evangélikusoknak az iskola-építésből származott adósságot.
24. A nagyráskai ingatlan peres ügye
25. Az alsómihályi iskolai és tanítói behely ügye.
26. A málcai egyház adóssága.
27. Több iskola felszerelésének ügye.
28. A szalóki s más iskolába járó ref. gyermekek vallásoktatási ügye.
29. A gercselyi egyház elöljárósága, fegyelmi eljárás terhe alatt tegyen jelentést a vallásoktató díjazására vonatkozó felhívásra.
30. A málcai értesítő könyvecske.
31. A gálszécsi iskolai könyvtárügy.
32. Egyházi ingatlanok rendezése függőben marad.
33. A nagytoronyi, homonnai, kistráskai, kisazari lelkészek és helyetteseik közt a fizetést az esperes elosztotta.
34. Tanítók hadbavonulása miatt lelkészek és h. tanítók tanítanak.
35. A lelkészek figyelme a múlt évi őszi egyh.-ker. közgyűlés 44. sz. határozatára felhivatik.

36. Több iskola fentartója felhivatott, hogy az iskolát ne a gyermekek által fűtessék és takarítsák.
37. Az abarai egyház a tanítói lakást hozza rendbe.
38. Több egyház utasított, hogy iskoláját szerelje fel.
39. A magyarizségi paplak fedése és tornácépítése nincs befejezve.
40. A szöllőskei iskola a népiskolai ifj. könyvtárt megrendelte.
41. Az orsz. ref. lelkészi nyugdíj és özv. árva-gyámintézet és közalapi bizottság jegyzőkönyve.
42. Az egyházak anyagi viszonyairól szóló kimutatás.
43. A segélyosztó-bizottság jegyzőkönyve.
44. Kiss Tamásné volt málcai lelkészné és Király Péter megválasztott lelkész közt a fizetés megosztatott.
45. A kisazari ujonnan épült roskadozó paplak megmentése ügyében hozott határozat.
46. Építkezési szabályrendelet készítésére bizottság küldetett ki.
47. A magyarsasi rendkívüli adókulcs megerősítették.
48. A kolbásai rendkívüli adókulcs megerősítették.
49. A számvevőszék jegyzőkönyve.
50. Missiói bizottság jegyzőkönyve.
51. A hardicsai egyház presbytériuma a lelkészi díjlevelet igazítsa ki.
52. A tusai egyházba az adók kivetésére s az egyházmegyei közigazgatást hátráltató okok megvizsgálására küldöttség küldetett ki.
53. Esperes jelentése a vásár-, ünnep- és hétköznapi istentiszteletek megtartásáról.
54. Varga András abarai egyháztág az 50 kor. birság alól feloldatik.
55. Sztankovics Lajos nagyráskai lelkész panasza a presbyteriumhoz és a nagymihályi főszolgabíróhoz tétetik.
56. A málcai vallássérelmi esetről kimerítőbb jelentés teendő.
57. Györy Kálmán legényei lelkész hivatalába beiktattatott.
58. A nagyráskai ref. iskolába járó r. cath. gyermekek szerda vagy szombat délután járhatnak Hegyibe hittanórára.
59. A málcai egyház lelkészévé Király Péter aggteleki h. lelkész választatott meg.
60. A málcai lelkészi díjlevél megerősítettet.
61. Bodnár Gyula alsómihályi s. lelkész egyházmegyénkbe bekebeleztetik.

62. Közhirdetésre ajánlott egyházak.
63. Segélyosztó bizottság tagjai.
64. Az egyházkerületi képviselők.
65. A jegyzőkönyvi pontok meghitelesítése.

II. Bírósági ügyek.

a) *Fegyelmi bírósági ügyek.*

1. Sátoraljaújhelyi lelkészválasztásból folyólag Hutka József esperes panasza Enyedy Andor sátoraljaújhelyi ref. lelkész ellen.

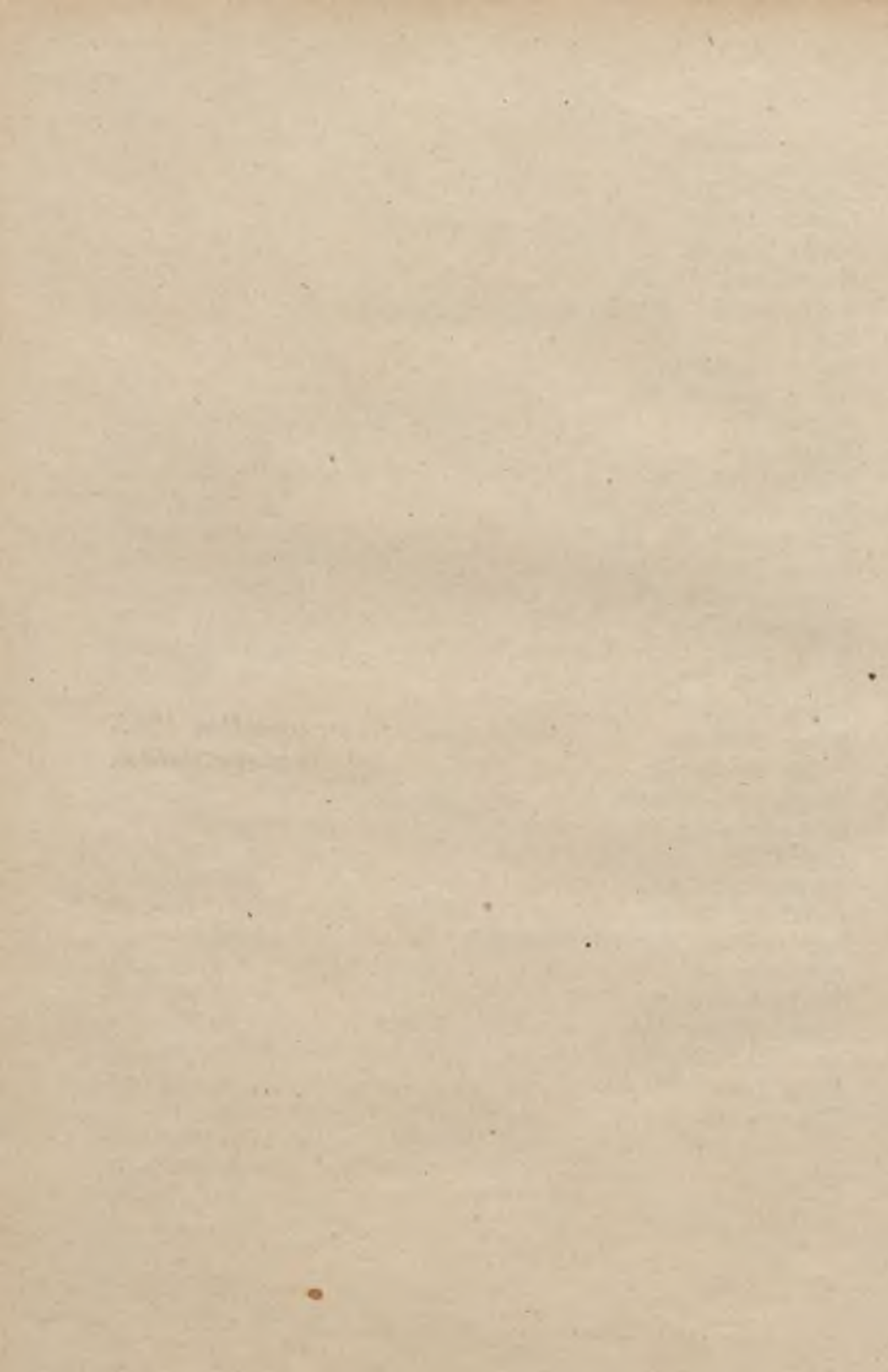
b) *Közigazgatási bírósági ügyek.*

1. Enyedy Andor sátoraljaújhelyi lelkésznek választása elleni panasza folytán 400 kor. választást védő ügyvédi költség tárgyában beadott követelése Székely Elek és társai ellen.
 2. Kozma Antal m.-sasi lelkész követelése szürnyegi ref. egyház ellen egyetemes adóalapból nyert segély folytán.
 3. Szöllőssy Izabella volt tusai, most málcai tanítónő követelése a tusai ref. egyház ellen.
 4. Nyiry Gyula tanító követelése a nagyráskai ref. egyház ellen.
-

Betűrendes névmutató.

- A**bara 12, 37, 49.
Alsómihályi 25.
Bajusz Andor 4, 64.
Dr. Baksay Sándor 9.
Bánóc 27.
Berecz Antal 49.
Bernáth Aladár 64, 63.
Bernáth Béla 64.
Bodnár Gyula 61.
Bornemisza István 8.
Csarnahó 36, 38.
Cseh Pál 8.
Cselej 49, 62.
Dókus Gyula 63.
Egyházak 7, 16, 18, 19, 49.
Egyházlátogatók 16.
Enyedy Andor 12.
Gálszécs 31.
Gercselyi egyház 29.
Györy Kálmán 3.
Homonna 13, 33.
Hór 23, 27.
Kázmér 62.
Kisazar 36, 49.
Kisráska 33.
Kiss Tamásné 44.
Kistoronya 36, 49.
Kiss Tamás 8.
Kolbása 48, 36.
Kozma Antal 63.
Ladamóc 49.

- Laszto^mér 36.
Lasztóc 49.
Loykó Irma 5.
Magyarizsép 39, 62.
Magyarsas 47, 49.
Málca 26, 59, 60.
Máthé Miklós 45.
Málcai tanítónő 30.
Miglész 49.
Morva 20.
Nagybári 36, 38.
Nagyráska 24, 27, 49.
Nagytoronya 33, 36, 49.
Nemes Lajos 64.
Nemes Sándor 46.
Négyessy Mária 5.
P Gr. Pálffy Daun Lipótné sz. Lónyay Olga hagyománya 15.
Petry Elek 10.
Péter Mihály 11, 12, 46, 63.
Sallay Béla 64.
Sallay István 12.
Sárospataki főiskola 11.
Sátoraljaújhely 49.
Szalók 28.
Szeghő Benő 64.
Szöllöske 36, 40.
Szunyoghyné Kolonay Margit 5.
Szürnyeg 49.
Tanügyi bizottság 17.
Tudja Mihály 64.
Tusa 21, 22, 49.
Virág József 46, 64.
Zemplén 49.

Függelék.

A felsőzempléni ref. egyházmegyei lelkész-egyesület 1916.
ápril 26-án, Sátoraljaújhelyen tartott évi rendes közgyűlésének
jegyzőkönyve.

A felsőzempléni ref. egyházmegyei lelkészegyesület 1916. ápril 26-án
Sátoraljaújhelyen tartott évi rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen vannak Péter Mihály elnökle alatt: Hutka József t. b. elnök, Virágh József alelnök, Tudja Mihály, Erdélyi András, Szeghő Bénéjámín, Berecz Antal, Sallay Béla, Sallay István, Enyedy Andor, Szondy István, Bottka Bertalan lelkészek és számos érdeklődők.

Jegyzőkönyvvezető: Sallay Béla.

Közgyűlés előtt Istentisztelet tartatott, amely alkalommal Szondy István magyarizségi lelkész imádkozott bensőséggel, hazafias lendülettel.

1. Elnök a figyelmet, az érdeklődést mindvégig lebilincselő, most a gondolatok mélyében buvárkodó, majd a megteljesedett hazaszeretettől, hazafiui szent ihlettől magasba szárnyaló következő beszéddel nyitja meg az ülést:

Nagytiszteletű Lelkészegyesületi Közgyűlés!

Kedves Lelkésztestvéreim!

Rövid pár hónap múlva 2 éve lesz annak, amikor itt utoljára együtt voltunk, mert 1915 tavaszán akkori igen sulyos körülményeink között nem tarthattuk meg lelkészegyesületi közgyűlésünket. Két esztendő repült hát el mondom felettünk, hogy mint lelkészegyesület gyűlést tarthatunk. De micsoda két esztendő volt ez? Hol, miként kezdjem beszédemet, mikor egész valóm az érzelmek befolyása alatt áll, mikor érzelmeim sulya elmerítéssel fenyegetik gondolataim sajkáját. Első szavam legyen hát a hála szava, annak a nagy és jóságos Istennek, aki minket mindez ideig megtartott, aki annyi vész és vihar között imádott magyar hazánknak és anyaszentegyházunknak „hab közt hanykódó hajóját elveszni nem engedte.“ Im, mikor a zivatarban koronás fők vettek vándorbotot kezökbe, országok hanyatlottak a semmiség ölébe, mi ajka-

inkra vehetjük a koszorus költő szavait: „Él magyar, áll Buda még.“ Hála, óh hála legyen ezért neked nagy Isten! Mikor azonban az Isten nevének hálás emlegetésével kezdem szavaimat: elfelejtkezhetem-e hőseinkről.

Ennek, a nemsókára beteljesedő 2 esztendőnek a méhéből nagyon sok dicsőség, de nagyon sok szenvedés is áradt szét magyar nemzetünkre. Magyar nemzetünk oly vész között hányódott és hányódik még ma is, amelyet a világtörténelem nem ismer, de a próbát oly fényesen állotta ki és állja mindvégig Istennek segítő kegyelme folytán, hogy ennek a nemzetnek, melyet eddig a rosszakarát háttérbe szorított, vagy a tudatlanság félreismert, a fejére minden elfogulatlan habozás nélkül felteheti a dicsőségnek a koszorúját. Amelyik nemzet oly forrón szereti hazáját, mint ez, amelyik oly hősokeket tud felmutatni a harcmezőn is, a társadalomban is, annak a nemzetnek vitathatlan joga van az élethez, az megérdemli a halhatatlanságot. Igenis! Amelyik nemzetnek a fiai a harcmezőn annyi bátorságot, lelkesedést, hősiességet tudnak felmutatni, és olyan örömmel tudják magukat feláldozni a hazáért, mint a mi fiaink, amelyik nemzetnek a tagjai itthon is oly sok felemelő tanúságát adják a hazaszeretnek, összetartásukkal, kettőzött szorgalmatosságukkal, közjóra törekvő fáradhatatlanságukkal, terheik, nehéz napjaik hordozásaival, sebeik, veszteségeiknek, Istenbe vetett vallásossággal és hittel való elviselésével, az ilyen nemzet örökéletet érdemel, az ilyen nemzet megérdemli, hogy a koszorút fejről soha senki le ne vehesse és hogy a sors keze sohase fonjon abba többé töviseket a szenvedésekből, hanem csak virágokat, hírből és dicsőségből.

De midőn ezekre emlékezem, ismét csak Istennek adok hálát, aki szent munkáját általunk elvégezte, aki erejét mibennünk, erőtleneekben megmutatta és az ő dicsőségét megláttatta mirajtunk, gyarló halandó embereken.

Együttal azonban kérjük a mi jóságos Istenünket, hogy miként eddig el nem hagyott minket, legyen velünk ezután is oltalmával mindaddig, míg Ő szent felségének feltámasztani tetszik ránk nézve a béke napját, amelyért milliók imádkoznak. Áldja meg Isten mindazokat, akik e küzdelem jó végrevitelében hősi lélekkel résztvettek; az itt és ott a vérmezőn tovább harcolóknak adjon bátorságot, lelkesedést, hitet, türelmet, öntse beléjük az áldozatkészség szent lelkét, a veszteségeiket siratókat vigasztalja meg, a keresztlük alatt bukdácsolókat emelje fel, és szentelje meg azoknak a porait,

akik Kárpátunk szent bércei között, Bukovina, Wolhinia homokjai és mocsaraiba hajtották le fejöket, akik a lengyel mezőkön, az orosz síkságokon, a Balkán tövises utjain, Tirol és Doberdó szikláin, akik a börtönökben és az Isten szabad ege alatt lehették ki nemes lelköket, folyók és erdők, szántók és mezők, hol egy-egy magyar hős nyugszik, legyetek megszentelve, legyetek áldottak.

Legyen hőseinknek jutalmuk itt a földön az, hogy emléköket nemzetünk hálás szívvel az örökös emlékezet érclapjaira vésendi fel, az égben pedig azok között legyen helyök, akik megfehéřítették ruhájukat a Bărănyának vérében . . . Jutalomról beszéltem, Isten kezéből valóról és földi koszoruról, melyet ez a hős magyar nemzet minden bizonynyal kiérdemelt.

Nem leszek azonban talán elfogúlt, hiszen a tények erősítik meg állításomat, ha azt mondom, hogy ebben a hősi küzdelemben a magyarság, és pedig a fajmagyarság járt elöl jó példával. Ha egy nagy gép működéséhez hasonlíthatnám ezt az óriási harcot, akkor bátran kimondhatom, hogy a hajtóerő és a lendítő kerék, mely a többi nemzetiségeket a harcmezőn is, itthon is mozgásba hozta s magával ragadta, a magyar faj volt. Ezt ma már mindenki elismeri, ellenség és barát, hivatalos és nem hivatalos nyilatkozat, bel- és külföld, szem- és fültanuk, ujságok és könyvek. Sőt ez eddig rendelkezésre álló statisztikai adatok is erősítik, magasztossal vegyest, megdöbbsentő módon ez állításokat. Br. Korányi Sándor nemrég egy felolvasást tartott a háború veszteségeiről, ahol azt mondja, hogy a magyarság veszített legtöbbet ebben a háborúban, mert a vesztesége 70%. Ha semmi más adat nem állana rendelkezésünkre, csak a száraz statisztika, józan értelmű ember már csak ezekből is azt a következtetést vonhatja le, hogy ebben a háborúban a férfias bátorságnak, az ősi harci érényeknek, az önfeláldozásnak a legszebb és legmegragadóbb példáját a magyarság nyújtotta, mert a bátor nem féli a halált, míg a gyáva kerüli azt. Az itthon végzett munkáról, az áldozat ezer neméről még nem készítettek statisztikát, de én már előre látom, hogy a magyarság itt is ilyen percenttel fog szerepelni, hogy itt is ő volt a hajtó, a lendítő erő.

Ha hát a fajmagyarság: akkor ugyebár ebben a fogalomban nem kevés szerep jut a kálvinizmusnak . . . Kedves lelkésztestvéreim! Én megvallom egész őszinteséggel, hogy életem összes eseményei: örömei és fájdalmai felett együttvéve nem sírtam anynyit, mint most e két év alatt, mióta ez a háború tart. Könnyez-

tem a háború borzalmai és veszteségei, de örömei és dicsőségei miatt is. Ha égett a lelkem, ez azért volt, mert szántam e szép magyar fajtának a pusztulását, de másfelől sohasem voltam olyan büszke sem magyarságomra, sem kálvinistaságomra, mint ezek alatt az idők alatt. Ebbe a nagy mérőserpenyőbe, mely most fel van állítva, beletettem a magyarságot avval a súlyával, mellyel bírt ezelőtt pár száz esztendővel a nemzet- és a kálvinistairtó politika előtt és elgondoltam, hogyha ezt az erőt szabad fejlődésében semmi sem akadályozza, mit tett volna ez a nemzet ma. Ti Lipótok, ti Caraffák, akik azt a fát vágjátok, amelyre a trón és a monarchia fészke van felrakva. De ahogy még így is, mai erejében is, megmértem fajtám erejét és vallásomnak ember-, jellemképző, hazaszeretetnevelő hatalmát, ahogy a mérlegbe vettem iskoláink és templomaink munkáját, a kopott kálvinista papoknak és tanítóknak magvetését, arra a kétségtelen, talán senkit sem bántható eredményre jutottam, hogy a nemzet megmentésében a magyarságnak, s abban a kálvinizmusnak most is a legelső szerep jutott. Ezért is legyen hála a jószágos Istennek, aki az igazságot sokszor elrejti az emberek szemei elől, de sokszor ad oculos demonstrálja.

Nos! Ha úgy van, hogy e háborut, ennek remélhetőleg mindvégig dicsőséges lefolyását a fajmagyarság döntötte el: ebből csak a vak nem tudja levonni a következtetést. És a következtetés, nemcsak hazánkban, hanem a figyelő Németországban is kezd kialakulni, mely nem más, mint az, hogy a magyarságot minden elképzelhető eszközzel és módon meg kell erősíteni. Nem akarok én most belemenni annak a fejtegetésébe, miképen gondolom én ezt elérhetni, hiszen ez az államférfiak dolga. Az ő kötelességük, hogy az óriási vérveszteség valamiképp pótolva legyen, hogy földbirtok, egészségügyi, iskolai politika folytán a magyarság számban és erőben folyton erősödjék. Hiszem is, hogy ez úgy lesz és akkor a magyarsággal a kálvinizmus is, — mert a kettő kongruens — erősebb lesz. De mindezek mellett, épen mert a két fogalom kongruens, nekünk speciális követeléseink is kell, hogy legyenek. Követelnünk kell vallásunknak épen nemzetfenntartó szempontból, minden téren való támogatását és a felekezetközi helyzetben való eddigi háttérbe szoríttatásunknak a kiküszöbölését. Fel kell emelni a fejünket, hogy a magyar állam egész anyagi, erkölcsi súlyával jöjjön ennek a felekezetnek a támogatására. Minden ref. templom, iskola egy-egy őre a magyarság eszméjének, minden ref. ember szívében kiolthatatlan lánggal ég a hazaszeretet tüze. Ezt a vallást

tehát minden törvényes módon erősíteni kell. El kell tüntetni a felekezetközi helyzet bántó ellentéteit, melyeket naponként érzünk. Nem akarok én most hivatkozni a vagyoni különbségekre, arra pl. hogy e hazában a legszegényebb, a legmagyarabb felekezet a ref. egyház, hogy gör. keleti szerb, gör. keleti román püspökségek, egyházak milliókkal rendelkeznek (ez is a régi magyar- és kálvinistaírtó, nemzetiségeket dédelgető politika, emlékei közül való); de egy pár kisebb, bár égető sebünkre rá kell mutatnunk. Ilyen az, hogy püspökeinknek a javadalmazásához a magyar állam egyetlen fillérrel sem járul hozzá, holott csak most állította fel állami költségen a nyiregyházai g. kath. püspökséget. Ilyen a felekezetek és a püspökeik képviselője a főrendiházban, ilyen a tábori lelkész kérdés, ilyen, hogy csak egy külsőséget, de mégis bántó kérdést hoznak fel: a felekezetek sorrendje az állam színe előtt, mikor így következnek egymásután: róm. kath., g. kath., g. keleti szerb, g. keleti román, azután jön az ág. ev., majd a ref., utoljára, már csak kettő következik, az unit és az izr. Ezt a sorrendet is a nemzetírtó politika állapította meg. A nemzetiségek elől, a legmagyarabb egyház, a ref. hátúl.

De nemcsak követeléseink lesznek. Óriási feladatok is várnak reánk. A nemzet reorganizációjának nagy munkája előtt állunk. Ebből az építőmunkából mindenkinek ki kell venni a maga részét, de ki különösen nekünk magyar ref. lelképászoroknak. A sebek nem fognak hamar begyógyulni, a teher nem fog hamar vállainkról leszakadni. Olyan nemzedékre van szükség, mely egyik kezével harcol majd az élet bajaival, a másikkal részt vesz az építőmunkában. Ezt a nemzedéket nekünk kell vezetni, vigasztalni és oktatni. Erényeit még fénylőbbé kell tenni, fogyatkozásait, mert ilyenek is mutatkoztak e háború folyamán, ki kell irtanunk. Elöl kell járnunk meleg szíveinkkel, de különösen jó példánkkal. Akkor nem félhetünk a jövőtől. Hit, szorgalom, takarékoság, egyszerűség ezek a régi kálvinista erények legyenek vezércsillagaink ezután is. Mindenütt legyünk ott, ahol szóval, tettel, jó példával valami jót lehet tenni.

Erre a szent munkára hívom fel lelkész társaimat s erre kérem Istennek áldó kegyelmét s ezzel a közgyűlést megnyitom.

2. Elnök az egyesület 1915. évi működéséről szóló jelentésében mindenekelőtt fájdalmas részvétellel emlékezik meg arról a nagy veszteségről, mely lelkészi karunkat három pályatársunk elhunytával érte:

Kiss Tamás málcai lelkész élete délpontján, Cseh Pál alsó-mihályii, Bornemissza István ladamóci lelkészek pályájuk kezdetén döltek ki sorainkból, hogy a halálnak dús aratása legyen közöttünk is. A két előbbinek emlékezetét jelen gyűlésünkön elhangzó emlékbeszédek fogják megörökíteni.

Az 1914. május 6-án tartott közgyűlés által 1915. január 31. lejárattal, s 50 korona díjjal kitűzött következő pályatétel: „A belmissió mely ágai volnának a legcélravezetőbben alkalmazhatók kicsi népességű, más felekezetek és nemzetiségek között élő gyülekezetekben“, egyetlen pályamunka sem érkezett, amelynek oka azonban nem az érdeklődés hiányában, mint az azóta folyton tartó nehéz viszonyokban kereshető.

Az O. R. L. E. 1915 évi kongresszusán Tudja Mihály lelkész-társunk képviselte méltóképen egyesületünket.

Elnökünk ismételten bevaszlatott az O. R. L. E. megejtett tisztújításán a választmányba, amely kitüntető bizalomért hálás köszönetét e helyen is kifejezésre juttatja. Minthogy pedig az is kimondatott a tisztújítás alkalmával, hogy a választmányba minden egyházmegyei egyesület válasszon egy tagot, e felhívás foganatosítá a jelen gyűlésünk feladata leendő, valamint az is, hogy az 1916. évi kongresszusra egyesületünk képviselőt küldjön.

Végül elnök lelkes felhívást intéz egyesületünk minden tagjához, hogy az O. R. L. E.-t, amely nagyszerű kapcsolatnak bizonyult az egyetemes ref. egyház lelkészei között, s hatalmas lendítő erőnek a közös célokért való együttes munkálkodásban, az egymást megérlő, megbecsülő szeretet, általában az együvé tartozás ébrentartásában, fókuszában, minden lelkész tehetsége szerint pártolja, s a tagdíjak pontos befizetése, az O. R. L. E. örökbecsű alkotása a Kálvineum részére alapítványok tétele által tegyen mindenike bizonyosságot az egyesület iránti munkás szeretetéről.

Közgyűlés a mindent figyelemre méltató gondos és alapos jelentést teljes egészében tudomásul veszi, s érette elnöknek köszönetét fejezi ki. Az elhalt lelkész-testvérek emlékének a maga részéről is benső kegyelettel áldozik.

A míg egyfelől sajnálattal értesül a kitűzött pályadíjnak a jelen körülmények bénító hatása alatti sikerelenségéről, annál nagyobb örömmel vesz tudomást elnökünk személyében az egyesületünket is ért ama kitüntetésről, miszerint az O. R. L. E. tisztújító köz-

gyűlése őt ismételten a választmány tagjai közé választotta. Legyen e tisztségében való munkálkodásán Istennek áldása.

Felhívja egyszersmind közgyűlés egyesületünk tagjait az O. R. L. E. tagdíjainak pontos befizetésére, a Kálvineum minél nagyobb mérvű támogatására, az O. R. L. E. nemes céljainak és törekvéseinek keresztülvitelében minél hathatósabb buzgólkodásra.

3. Beterjesztetik az egyesület 1915 évi pénztári számadása, mely szerint bevétel volt: 445·72 K, kiadás: 105·36 K. Pénztári maradvány: 340·36 K. Számadás tételei a valósággal megegyezőknek találtatván,

közgyűlés a számadást jóváhagyja, s pénztárnoknak a felmentést a szokásos fentartással megadja.

4 A számadás megvizsgálásával, illetőleg az ott feltüntetett koszorú vásárlásokkal kapcsolatban Szeghő Benjámint indítványozza, hogy miután boldogult emlékü Bornemissza István ladamóczi elhunyt lelkesztársunk koporsójára az egyesület koszorút nem helyezett, annak megváltása címén az egyesület által e célra meghatározott összeget, 40 koronát juttassa el a megboldogult özvegyének kezeihez.

Közgyűlés ez indítványt kegyeletes érzéssel magáévá tévén, útasítja pénztárnokot, hogy néhai Bornemissza István özvegyének koszorú megváltás címén 40 koronát kiutaljon.

5. Hutka József az igaz kegyelet ékesszólásával, a szív melegétől sugallt szép szavakban emlékezik meg egyik élete delén elhunyt pályatársunkról, Kiss Tamás volt málcai lelkeszről, a következő emlékbeszédet tartván:

Kiss Tamás málcai lelkesz emlékezete.

1860. okt. 6.—1915. szept. hó 24.

Nagytiszteletű Lelkeszegyesületi Gyűlés!

Egyházmegyei lelkesz-egyesületi érdemes elnökünk felhívásának s a lelkeszegyesület általában hozott ama szép és kegyeletes határozatának teszek eleget, anidőn az 1915-ik év szept. hó 24-én elhunyt lelkesztársunk, néhai Kiss Tamás szellemalakját elevenitem

fel a jelen alkalommal s életének kiemelkedőbb pontjait, habár csak halvány vonásokkal rajzolva is, emlékezetét átadom az utókornak.

Ha Istenben boldogult lelkésztársunk élete folyását tekintjük, a boldogult neve nem fog ragyogó betűkkel csillogni a történelemben, az ország szíve sem rendül meg halála híretől; de annál jobban megrendült az a hitkör, amelyben élete folyama lezajlott s végül a halál örvényébe futott, mert azalatt az 55 esztendő alatt, melyet itt a földön töltött, a neki adatott talentumok mértéke szerint kész feláldozással teljesítette a reá bízott feladatokat.

Épen azért mélyen bánatos pillanat ez, amidőn emlékét felevenítjük, mivel szűkebb körben pontosítá össze nemes lelkének hő sugarait s ezért elevenebben érezzük szívünkön a vesztes kezének nyomását amaz elcsüggesztő gondolatnál: Kiss Tamás málciai lelkész nincs többé a földi vándorok között!

Igen a halállal ama kérlelhetlen ellenféllel való hosszú, kínos harcban elfáradva, legyőzötten elesett a harc mezején s ott nyugossa immár örök halálos álmát a málciai ákáclombos temetőben előtte elköltözött lelkipásztor elődei társaságában

Neki immár nem fáj semmi, nem bántják őt a hálátlanság s meg nem értés szuró tövisei, nem gyötrik már semmi földi gondok, szent hitünk szerint ott vagy on halhatatlan lelkének lakozása az örök dicsőségben; de hajh! annál nagyobb a gyász, annál nagyobb a gond és fájdalom gyámoltalanságban, vagyontalanságban hagyott özvegye s 4 kiskorú árvája bánatos szívében, mert örökre lehanyatlott a kenyérkereső kéz; annál nagyobb a gyász, őtet mindhalálig liiven szerető gyülekezete lelkében, mert örökre elnémult az ajak, mely a szeretet ígéit hirdette s a halál örök éjszakája borúlt a napra, mely habár szűkebb körben is pazarul szórta az evangeliomi világosság sugarait

De a fájdalom érzelmei a mi lelkünket is mardossák, mert az elhúnytban hű munkatársunkat s felejthetetlen jó barátunkat siratjuk és gyászoljuk.

A megboldogult életének fontosabb mozzanatait s adatait következőkben adom elő:

Kiss Tamás született Zemplénavármegyében Morván, 1860-ban október 6-ikán nemesi családból. Hasonnevű édes atyja református vallású kerékgyártó iparos volt, édes anyja pedig Alexovics Mária buzgó római katolikus vallású. S a buzgó róm. kath. édes anyának az volt a titkos, majdan nyíltan is bevallott óhajta, hogy a

fiút róm. kath. vallásban fogja nevelni s ezért a fiú keresztpajául az azon időben nagy hírnévnek és tekintélynek örvendő Kapossy Menyhért zemplénvásárhelyi róm. kath. plébánost hívta meg, kinek parókhialis körébe mint filiális, Morva is oda tartozott. Ámde ember tervez, Isten végez! Mert a kis fiú, egy nyakas, nagy képességű s éles szemű kálvinista preorans- rektor Lukács Mihály tanítványai közé került a morvai filiális református oskolában. S ez a kálvinista rektor annyira beleoltotta a kis fiúba a kálvinista egyház lángoló szeretetét, hogy azt annak lelkéből semmiféle terítő politika nem volt képes kiirtani. A kis fiú az édes anya minden mesterkedése dacára a reformátusoknál megkonfirmált s úrvacsorában részesült s ezzel végképen eldőlt sorsa. Lukács Mihály unszolására aztán a különben jó kálvinista, — de a fiú anyjával szemben, mint feleséggel engedékeny férj, — a sárospataki ref. főiskola gimnáziumába adta az eszes fiút s a gimnáziumot megfeszített szorgalommal s példás magaviselettel mindig az elsők között tanulva s másokat tanítva végzi s a gimnázium 8 osztályának megszakitás nélkül Sárospatakon történt elvégzése után 1882 ben minden tantárgyból jó eredménnyel leteszi az érettségít s már az 1883-ik évben a pataki theologiai akadémiára iratkozik be s mind a négy évfolyamot kitűnő osztályzattal végezve el, az 1886-ik év június havában leteszi az első lelkész-képesítő vizsgát s ezzel megnyerte a segédlelkézi hivatalra való képesítést. A 2-ik lelkész-képesítő vizsgát 1888 ban tette le jó eredménnyel.

1886. június hó 27-én a felsőzempléni ref. egyházmegyében levő alsómihályi ref. egyházba b. e. Kálnicky János lelkész-esperes, a jánosi lelkületű s nagyképzettségű s kiváló szónok hírében állott lekipásztor oldala mellé nyert segédlelkézi kibocsátást s itt szolgált 1886 ik év szeptember hó 4 ig. — 1886. szept. 4-től 1892. július hó 21-ig már Tóth Ferenc deregnyői lelkész oldala mellett szolgál és pedig az onnan nyert szolgálati bizonyítvány szerint: „Szolgáltatában segédlelkézi szolgálatának úgy pontos teljesítése, mint jó erkölcsi magaviselete által tünt ki.“

1892. július 21-ikétől 1892. szeptember 28-ig Málcán működik, mint kisegítő lelkész, a kezébe adott bizonyítvány szerint: „a leglelkiiismeretesebben.“ 1892. év szept. 28-án ismét Deregnyőn találjuk, mint segédlelkészt 1892. év dec. hó 10-ig. 1892. dec. 10-től 1893. év április hó 24-ig, mint helyettes lelkész működött a málcái egyházban, ahol azon év ápril hó 5-én rendes lelkésszé választották. Megválasztatása ellen a törvényben meg-

szabott idő alatt panasz nem tételvén, ez állásában a felsőbb hatóságokkal beerősített. Itt működött aztán e vegyes ajkú magyar és tót, akkoron még inkább tótajkú gyülekezetben megszokás nélkül 22 éven át, 1915. szept. hó 15-én bekövetkezett haláláig.

Hogy ily két nyelvű egyházban mily nehézséggel jár a lelkeszi szolgálat bölcse ellátása: soha szem elől nem téveszteni azt, hogy mi mindenek fölött magyarok vagyunk s a magyar haza iránti szeretetben és hűségben megtartani az ily egyház hiveinek nagyját és kicsinyét, ha tót nyelven megy is helylyel-közzel a szolgálat; s viszont a lelki szükségletek kielégítésére is kellő gondot fordítani oly nép között, akik magyarul épen semmit, vagy jól nem tudnak s tót nyelvű hiterősítő ref. vallásos iratok pedig nincsenek, azt csak az tudja, aki ilyen helyen szolgált vagy szolgál s azonkívül idegen felekezetek árja közé ékelve résen lenni az ólálkodó farkasok ellen, bizony nem könnyű neme a szolgálatnak s Kiss Tamás e nehézségek között derekasan megállotta helyét s könnyűnek találva a mi Urunk Jézus Krisztus gyönyörűséges igáját, a jól végzett kötelesség nyugodt érzetével szállhatott korai sírjába.

Lelkeszi hivatali kötelességének hű teljesítésén felül az egyházmegye is igénybe vette a pontos s lelkiismeretes munkás képességeit. Így pld 5 évig volt iskolalátogató s azon kívül több ízben egyházlátogató.

Hogy különben kiváló képességei mellett még nem jutott neki vezérszerep az egyházi közélet terén, azt egyfelől annak lehet tulajdonítani, hogy nem kívánt feltűnni s másfelől annak, hogy szívvvel lélekkel családjának, gyermekeinek élt s aztán a hű kötelességteljesítésnek s hivei boldogításának s ez utóbbi érdekében a helybeliek támogatásával hitelszövetkezetet alakított s annak 16 éven át volt éltető lelke, vezetője s könyvelője. Négy évi betegsége alatt sem, bármilyen súlyos volt is baja, nem tudott megválni a bank vezetésétől, mert szerinte Málcán, ahol a róm. kath. egyház hivei vannak túlsúlyban, e hitelszövetkezet fenntartása mondhatni ref. felekezeti érdek volt s vezette e bank ügyeit súlyos bajával is a lehető legnagyobb lelkiismerettel és tudással.

Nagyfiszteletű Lelkészegyesületi Közgyűlés! A fennebb röviden vázolt életrajzi adatokból is tudni lehet, amit különben mindnyájan tudunk, hogy elköltözött lelkésztársunk feleséges és családos ember volt s családot 1893-ik év május havában alapított,

oltár elé vezetvén haláláig hön szeretett nejét. Péter Máriát, egy deregnyői földműves leányát, ezzel is mintegy bizonyítani kívánta, hogy mennyire kedveli azt az egyszerű földműves népet, melynek igehirdetője s lelki vezetője volt. És ezt az igazi szerelmen alapuló, minden érdek nélküli, csupán a két szív vonzalma folytán létrejött szerelmi házasságot, sohasem volt oka megbánni. Mert ez a házasság mindhalálig egyike volt a legboldogabb családi életnek. S e boldog családi életet 5 gyermekkel áldotta meg az isteni gondviselés, akik közül még csak a legidősebb leánya jutott el a családi önállóság boldog révpartjára, nőül menvén Sanyó Sándor vajáni ref. tanítóhoz.

S hogy a boldogútt haló poraiban is mily tisztelettel környezett megbecsülésnek volt osztályosa, mutatta az a részvét, melylyel felekezeti és osztálykülönbség nélkül állották körül koszorúkkal megrakott koporsóját utolsó végtisztesség tevői.

A végtisztességételnél a gyászszertartást Horkay Bertalan abarai és Szilágyi László miglészi lelkész atyánkfiaival együtt én végeztem, közelben lakó kántor-tanító testvéreink megható gyászdalai mellett.

Akkoron a támasz nélkül hagyott kedvesek el-elcsukló zokogása s a résztvevők szemeiből aláhullott könnyek s kebleikből fel-felszakadt áldó fohások tanúi s földi jutalmi voltanak elhunyt lelkésztlársunk önfeláldozó keresztyéni jellemének; de szentül hiszem, hogy ezek tündöklő gyémántjai most már a menyei dicsőség ama koronájának is, melyet jó cselekedetei jutalmául fejére tesznek a szent angyalok.

S most már ne is zavarjuk többé az ő **M**iradalmi után nyugtot adó csendes siri álmát. Hadd pihenjen elhunyt lelkésztlársunk békével, mignem a feltámadás dicső reggele boldog örök életre nem ébreszti. S addig pedig mindnyájunk jó emlékezete virasszon siri álma felett!

Hutka József,
bánóci ref. lelkész-esperes.

Közgyűlés, míg e hű, tiszta beállítású, szemünk előtt az örökkévalóság végtelen távlatába elmosódó képet szemléli, a nemes tiszta életű pályatárs emlékét szívébe zárja, amaz ég felé szálló fohással: Legyen az elhunyt pályatárs siri pihenése édes álmom, s abból való felébredése az üdvözültek örökkévaló boldogsága.

6. Még lelkünkben a fájó, kegyeletes emlékek húrjai rezegnek, még a felidézett kép hatása alatt állunk, s ime ismét egy másik kép tárul elénk; Erdélyi András lasztóci lelkész emlékezik meg tragikus sorsú, gyászos végű lelkésztestvérünkről, Cseh Pál volt alsómihályi lelkésztől, a következő emlékbeszédet tartván:

Cseh Pál alsómihályi ref. lelkész emlékezete.

— 1879 okt. 11. — 1916 febr. 13. —

Nagytiszt. Egyh.-megyei Lelkészelegyesületi Közgyűlés!

Azt hiszem, nem volt még alkalom az egyházmegyében arra, hogy olyan szomorú kötelességet teljesítsen valaki, mint ez idő szerint nekem jutott, amidőn Cseh Pál alsómihályi lelkésztől kell megemlékeznem. Mindenkor megrendül az emberben a szív, midőn egy-egy kartársunk emlékét újítjuk fel magunk között, de amidőn Cseh Pálra gondolok, nemcsak azt a figyelmeztető szót halljuk: „Memento mori“! hanem feltámad lelkünkben a nagy kérdés is: Istenem! miért kellett neki oly korán elmenni? miért kellett oly sokat, oly sokáig szenvednie a te szolgáltnak? miért borítottad lelkét homályba? hiszen az a lélek a te útadat, a te akaratodat vizsgálta, az a lélek sokak előtt világitott az idvességre.

Ha egy ember kifáradva az élet harcában, a csalódások próbatüzében elepedve, hosszú munkás küzdelem után tér meg az úrhoz, azon — bár fáj a szívünk utánna — meg tudunk nyugodni, mert dolgát elvégezve tért meg az édes, pihentető álmra, mint kifáradt munkás este jöttével; ha egy reszkető aggastyán, barázdás homlokkal, erőtelen tagokkal, kiégett szívvel vallja anyjának a koporsót, csendes megnyugvással kísérik a temetőbe, mert már ő jót keveset remélhetett s mint a költő (Arany) mondja: „Öreg évek, évei a rossznak, nem visznek többé, mtndig csak hoznak“: de midőn egy érejenek teljében levő ifjút szólít el ama sötét angyal, a halál, akinek lelke telve van tervekkel, édes vágyakkal, nagy elhatározásokkal, telve az emberek iránti bizalommal, szeretettel, dallal, életkedvvel, egy szent ideál az Isten országa terjesztése s megerősítésére törekvő szent buzgalommal, amidőn nagy hirtelenséggel kialszik az isteni szikra, meghomályosodik a világos értelem, míg a test vezető nélkül, szövétnek nélkül tengődik éveken át: közönyösen tudánk-e gon-

dolni még haló porában is egy ilyen életre? tudnánk-e megnyugodni? tudnánk-e csendes szívvel lenni? A kérdések, a mi érték egész raja támad fel lelkiünkben s megzavarja lelkünk csendességét. Pedig hát szabad-e perbe szállani az Úrral? szabad-e az ő végéremehetetlen bölcsességét kétségbe vonnunk?

Megnyugszunk hát az Úr akaratán és nem nyitjuk száunkat panasza, mert tudjuk, hogy az Úr cselekedte ezt; ő törte le a sudar tölgyét, fektette a kinok nyoszolyájára az erőteljes ifjú lelkészársunkat, ő oltotta ki lelke világát, ő borította gyászba a mi szívünket; megnyugszunk abban a boldogító tudatban, hogy b. e. lelkésztestvérünk híven munkálkodott, míg nappal volt, szerető lelkének szikráit bőven ontotta s munkás életének, meleg szívének kiáltó tanúi meg fogják emlékéit őrizni úgy az alsómihályii ref. egyházban, mint a felső-zempléni ref. lelkészi kar körében.

Életrajzi adatai a következők:

Cseh Pál 1879 okt. 11-én Miskolcon született, Cseh István és Rác Zsuzsánna szülöktől, akik — mivel híven betöltötték a közmondás ama szavát: „Imádkozzál és dolgozzál“, — kegyelemben voltak Istennél, megáldotta őket Isten szép egészséges gyermekekkel, kívánatos földi javakkal.

A jó mód lehetővé tette, hogy gyermekeiket iskoláztathatták s az édes apa azt is megérte, hogy két pályavégzett gyermeket láthatott maga mellett.

Cseh Pál a miskolci elemi népiskolából, a miskolci főgimnáziumba került, hol 1894-ig tanult. A VI—VIII. gimn. osztályokat Iglón végezte s az érettségi vizsgát is ott tette le 1897-ben, ahová a német nyelv elsajátítása végett iratkozott be.

Az érettségi vizsga előtt levelet írt szülőinek, melyben tudatta, hogy jogi pályára fog lépni. E levele visszatetszést szült a szülők lelkében, akik ott szerették volna fiukat látni az Úr szülőjének munkásai között, akik előtt eszménykép volt a lelkész, sokik világossága, a csendes, munkás élet, a megbecsülés mindenki részéről s levele vétele után édes apja Iglóra ment, kérő szavára az engedelmes gyermek megváltoztatta szándékát, megnyugtatta édes apját, hogy édes vágyát teljesíteni fogja, pap lesz.

1897 szeptemberében iratkozott be a sárospataki, főiskola theol. akadémiájára s ott nótás kedvéért, szép hangjáért, humoros lelkéért, melegen érző baráti szívéért tanuló társai, tanárai egyaránt szerették s annyira feledhet'enné tette magát barátai lelkében, hogy azok, mint alsómihályii lelkészt is többször felkeresték s

ilyenkor hangos volt a parochia a kacagó jókedvtől, a víg nótázástól. 1906 októberében, mikor a nemzeti kegyelet a szent hamvakat hazahozatta egész nagy társaság szállásolta be magát hozzá s mikor a drága hamvakat hozó dizsvonat a legénye-alsómihályii állomáson megállt, remekül előadott kuruc-nóta hangzott fel. Természetes, hogy az alkalmi énekkar szervezője, vezetője, lelke a megboldogult volt.

1901-ben letevén az első lelkészképesítő-vizsgát, Miskolcra került segédlelkésznek s 1904 ápr. 24-ig Nagy Ignác lelkész és esperes oldalán szolgált, 1904 ápr. 25-től, mint néhai Tóth Dániel lelkész helyettese, 1905 máj. 8-tól, mint Dr. Tüdös István segédlelkésze szolgált közmegelegedésre, teljes elismeréssel főnökei részéről. Mint segédlelkész az 1901/2. isk. évben az elemi fiúiskola II-ik osztályát is tanította, nagy odaadással, kitűnő eredménnyel.

Az írás azt mondja: „Egy próféta sem kedves a maga hazájában“, de őt egyéni nemes tulajdonságaiért, ötletes mondásaiért, szelid humoráért, egyenes, nyílt jelleméért igen sokan szerették, főnökei teljes méltánylását, becsülését is magáénak mondhatta, igazolja eme kijelentésemet az is, hogy főnöke Dr. Tüdös István ajánlotta az alsómihályii egyház híveinek s amikor a lelkészi állást elfoglalta: ő elkísérte, együtt örült édes apjával célhoz jutásán igen szép, megleghangú beszédben ajánlotta a gyülekezetnek, ami bizonyára nem történt volna meg, ha erre magát érdemessé nem tette volna segédlelkészkedése idején. A főnök és segédlelkész közötti szeretetteljes jó viszony megmaradt a későbbi években is, Dr. Tüdös István, mint püspök sem kerülte el az alsómihályii parochiát, ha ott járt; Cseh Pál pedig kötelességének ismerte volt főnökét felkeresni mindig, valahányszor magán, vagy családi ügyei Miskolcra szólították.

1908 júniusában megnősült, nőül vevén Kolbásáról Kőröskényi Máriát. Házasságuk a legboldogabb volt, imádta feleségét, felesége is mindenkor büszke volt férjére, aki a rendszeretet, kötelességtudás, figyelem, gyöngédség megtestesítője volt. Házassági frigyöket nem áldotta meg gyermekekkel az Úr, a parochián nem hangzott gyermekkacaj, de a szeretet azért nem fogyatkozott meg a házastársak között, sőt növekedett, mintha a hiányzó gyermeki szeretetet akarta volna pótolni.

Amint a házasság révébe bevezett, kezdetét vette a komoly, nehéz munka, a fészekrakás, a parochia építés. A rozszant parochiát nem tartotta elég tágasnak nagy boldogsága befogadására,

ezért eltökélte egy nagyobbban, egy modern s a közegészségügyi kívánalmaknak megfelelő parochia építését. Az egyház szegény. hívei vagyontalanok, a szükség kényszerít! de sokat gondolkozott, de sokat töprengett emiatt. De tervező lelke megtalálta a kibontakozás útját, megtalálta a kulcsot a szívekhez. Maga állott elő példaképül az áldozatkészségben, szép összeget ajánlván fel a célra, sőt atyját is rábírta az ajánlásra. A példa hatott, a gyülekezet felbuzdult, az áldozatkészség tüze lobbot vetett, a gyülekezet a 600% os rendkívüli adót elvállalta 6 egymásután következő részletben való lefizetésre, az építkezés egyházkerületi kölcsönnel megkezdődött, a díszes, kényelmes, modern berendezésű parochia felépült 1911-ben.

Áldozatkészségének, fáradhatatlanságának kamatát, munkájának édes gyümölcsét azonban már nem élvezhette, a díszes parochiának már nem tudott örülni. 1911 júl. 26-án, amikor öccse házasságát áldotta meg Kisszebenben, hirtelen rosszul lett, eszméletét elveszítette, hónapokig feküdt szinte meredlen, öntudat nélkül s amikor csudák-csudájára felgyógyult az eleven gondolkozású ész, a tréfás, vig kedély elhagyta, magába zárkózott, kötekedő, ön magával s a világgal meghasonlott lett. Azt hittük, hogy az erős szervezet, mely a kemény próbát kiállotta végkép diadalmas lesz s csendes pihenés után a lélek visszatér a megerősödött testbe, de reménységünk szertefoszlott. Az öntudat csak búcsúzásra tért vissza időnként, hogy aztán örökre elszálljon a lélek, előbb mint a test, a porsátor összeomlik. Közel 5 évi nehéz testi s lelki szenvedés után f. évi február 13 án elküldte hozzá az Úr hazahívó követét s a saujhelyi Erzsébet kórházban megváltotta a szenvedéseitől a jóltevő halál.

Sokat, kimondhatatlanul sokat szenvedett, sokáig vívódott az élet a halállal, míg győzhetett, az utóbbi, de világos perceiben sem zúgolódott, sőt még nem is panaszkodott, türt, szenvedett ker. méltósággal, mint Pál apostol, aki lelkének ideálja volt, mert nehéz kórságában Pál apostolnak vallotta magát. Szolgája volt az Úrnak amikor a gyötrelmek ágyán fetrengett is, akkor is, amikor elsötétült benne az isteni szikra a lélek.

Temetése folyó évi febr. 13 án volt Saújhelyben s február 16-án Miskolcon. Újhelyben Enyedy Andor helybeli lélkész búcsúzott el a jó barátától s a nyomorúság látott embertől, Miskolcon pedig a tanár, a főnök Dr. Tüdös István tette le a tanítvány s az ifjú Timotheus koporsójára az emlékezés és kegyelet cyprus

ágát. Egyházmegyénk lelkészei későn vették a szomorú hírt, azért még a saujhelyi megáldáson sem jelenhetett meg közütlünk senki.

Ott pihensz már berátunk, szolgatársunk a miskolci akácok sírkertben, nem idegen földben, hanem a te atyáidnak földében. Felkeressük gondolatban nyughelyedet s testületileg búcsút veszünk tőled. Pihenj békén! Isten veled! De nem örökre, a boldog viszontlátásra.

Kevesen hív voltál! Az Úr többre bíz ezután.

Erdélyi András
lasztóczy ref. lelkész.

Közgyűléstünk a nemes modora, rokonszenves egyénisége, melegen érző szíve, s kiapadhatatlan forrású humora miatt közszeretletben, becsülésben részesült s tragikus végű pályatárs emlékének meggyújtja szívében az igaz kegyelet soha ki nem alvó fáklyáját, a korai elvesztését sirató kedveseinek fájdalmában híven osztozik ama keresztyéni szent hitnek vigasztaló, fájdalomban megerősítő hatása alatt, hogy a megboldogult szenvedések tüzeiben megtisztult lelke ott van már ama boldog hazában, hol az üdvözült lelkek örömeinek harmóniájába a fájdalom, szenvedés jajkiáltása nem vegyül.

7. Péter Mihály elnök indítványára

közgyűlés egyhangúlag elhatározza, hogy mindkét elhangzott emlékbeszédet a saját pénztára költségeinek terhére az egyesület jegyzőkönyvében egész terjedelmében kinyomatja.

Péter Mihály elnök a gyűlés vezetésére Virágh József alelnököt kérvén fel, a sárospataki akadémia Miskolcra való áthelyezésének országos hullámokat vetett kérdésével foglalkozik. Az érvek egész sorának felváltatásával, az Alma Mater iránti szeretetének, ragaszkodásának melegségével s ékesszólásával szállván sikra a Rákócziak, Perényiek, a tiszáninneri egyházkerület s az egész magyar kultúra évszázados hagyományokkal megszentelt sárospataki főiskolájának eme mindenkit váratlanul ért megcsonkítási kísérlete és törekvése ellen a következő határozati javaslatot terjeszti lelkészegyesületi közgyűlés elé, kérve annak elfogadását s egyházmegyei közgyűlés elé terjesztését:

A f.-zempléni ref. egyházmegyei lelkészegyesület Sátoralja-újhelyen 1916 ápril. 26-án tartott közgyűlésén kimondja, hogy a sárospataki főiskolai akadémiai tanári kar által az akadémiának Sárospatakról Miskolcra való áthelyezése tárgyában megindított mozgalmat s az e mozgalommal kapcsolatban használt eszközöket és lépéseket nem helyesli, sőt elítéli. Ember-nevelési, református egyházi és hazafiui, nemzeti nézőpontok által vezéreltetve, a sárospataki főiskola akadémiáját továbbra is Sárospatakon kívánja megtartani; a főiskolát megcsonkítani, szétosztani, az ősök iránt való kegyelet, a hagyományos szellem és a tett alapítványokban megnyilatkozó intenciók megsértésének, sőt azok ellen való merényletnek bélyegzi s ez álláspontjáról a főt. egyházkerületet is értesíti. Mivel azonban általánosan tapasztalt tény Sárospatakon jelenleg az internátus hiánya, ennél fogva kéri az egyházkerületet, hogy az internátus haladéktalan felállítása iránt tegye meg a sürgős lépéseket. Egyben kéri az egyházkerületet, hogy még a jogi fakultás fölött való döntést is halassza el arra az időre, amely a kérdés nyugodt elbírálására alkalmasabb lesz.

E határozati javaslattal szemben Enyedi Andor sátoraljaújhelyi lelkész ellenérvekkel igyekszik annak igazságát kimutatni, hogy a sárospataki akadémia Miskolcra való áthelyezésének kérdése idő- és alkalomszerű, mely érveket Sallay István kisbárii lelkész újakkal toldván meg, szintén az áthelyezés mellett foglalt állást. Hutka József esperes Péter Mihály álláspontját tévén magáévá, lelkes szavakban védi meg a sárospataki főiskolát mindama vádak és támadások ellen, amelyek az áthelyezési törekvés támogatása végett különböző körökből s több oldalról elhangzottak. Hosszú és lelkes vita után Virág József alelnök névszerinti szavazás alá bocsátván az áthelyezés kérdésének ügyét, felhívja lelkészegyesület tagjait, hogy akik Péter Mihály indítványát fogadják el „Igen“-nel s akik az Enyedi Andorét „Nem“-mel szavazzanak.

A szavazás megtörténvén, „Igen“-nel szavaznak: Péter Mihály, Hutka József. Tudja Mihály, Szeghő Benjámín, Sallay Béla, Berecz Antal. „Nem“-mel szavaznak: Enyedy Andor, Sallay István s így 6 szavazattal 2 ellenében Péter Mihály indítványát fogadva el, közgyűlésünk a sárospataki akadémia áthelyezése ellen foglal állást.

8. Sallay Béla a gyülekezetek belmissiói tevékenységéről tesz részletes és kimerítő jelentést.

Közgyűlés e jelentésből örömmel szerez meggyőződést arról, hogy a belmissiói munka tevékenyen és áldásosan folyik egy-két eset kivételével a gyülekezetek életében. E munkásság jelentőségének és nagy horde rejének tudatából áthatva, a maga részéről is ösztönzi, biztítja a lelkészeket e téren való minél lelkesebb, odaadóbb munkálkodásra s ezek között a most folyó nagy küzdelemben a lelkészekre váró nagy és szent kötelességek áldozatkész s fáradtságot nem ismerő teljesítésére.

9. Elnöki előterjesztés alapján

közgyűlés az O. R. L. E.-nak lelkészegyesületünkől kiküldendő egyházmegyei választmányi tagjává egyhangúlag Hutka József t. b. elnököt választja meg.

10 Ugyancsak az O. R. L. E. 1916 évben tartandó congressusán

lelkészegyesületünk képviselőjével közgyűlés egyhangúlag Virág József alelnököt bizza meg.

11. Elnök indítványára

közgyűlés felhívja a lelkészeket, mint az egyesület tagjait, hogy mindnyájan tépjenek be a Protestáns Irodalmi Társaságba s egyszersmind a Zemplénnvármegyei közművelődési egyesületbe, hogy mint ez egyesületek tagjai azoknak nemes céljait előmozdíthassák, saját ismeretkörüket gyarapíthassák s áldásos tevékenységet fejthessenek ki.

12. Enyedy Andor egyesületi tag indítványára

ismételten kitétik 50 kor. díjjal, s 1917 jan. 1 határidővel a következő pályatétel: A belmissiónak mely ágai volnának a legcélravezetőbben alkalmazhatók kicsi népességű, más felekezetek és nemzetiségek között élő gyülekezetekben“.

13. Közgyűlés a jegyzőkönyv hitelesítésére az elnökségen kívül

Hutka József Virágh József, Tudja Mihály Enyedy Andor tagokat kéri fel.

Kelt Sátoraljaújhely, 1916. Április 26.

Hitelesítjük :

Péter Mihály

elnök.

Virág József

alelnök.

Tudja Mihály

bizotts. tag.

Enyedy Andor

tag.

Sallay Béla

h.-jegyző.

Hutka József

tb. elnök.
